

Beheersplan

Kasteel Selsaeten met park, dienstgebouw en
pachthoeve, te Wommelgem (Antwerpen)

Kasteel Selsaeten met park, dienstgebouw en pachthoeve, te Wommelgem (Antwerpen)

Beheersplan

LIGGING

Kasteel Selsaeten met park: Selsaetenstraat 50B

Dienstgebouw: Selsaetenstraat 48

Pachthoeve: Selsaetenstraat 53

**Woonzorgcentrum in het park
(geen erfgoedwaarde)** Selsaetenstraat 50B

BESCHERMINGSBESLUIT(EN)

KB van 20 /11 / 1981 (monument + dorpsgezicht)

BEHEERSPLAN OPGEMAAKT DOOR

Steenmeijer Architecten BV

Kleine Pieter Potstraat 21

2000 Antwerpen

T 03 225 26 40

info@steenmeijer.be

ref.: 111_2000

Contactpersoon: Daan Declercq

Met medewerking van Greenspot

Vrijheidstraat 8

9820 Merelbeke

Contactpersoon: Bart Opstaele

OPDRACHTGEVER

Palmyra Brands NV

Selsaetenstraat 50B

2160 Wommelgem (Antwerpen)

SUBSIDIËRENDE OVERHEID

Agentschap Onroerend Erfgoed

Herman Teirlinckgebouw

Havenlaan 88 bus 5

1000 Brussel

Copyright © Palmyra Brands NV en Steenmeijer Architecten BV.

Gebruik van dit document valt onder de strikte beperkingen van het auteursrecht; in het bijzonder wordt er gewezen op de verplichting de bron uitdrukkelijk te vermelden bij het aanhalen van resultaten uit dit document.

Alle foto's en tekeningen in dit document zijn, tenzij anders vermeld, gemaakt door Steenmeijer Architecten BV.

Antwerpen, 02 november 2024.

Inhoudsopgave

In overeenstemming met artikel 8.1.4. van het onroerend erfgoedbesluit van de Vlaamse regering betreffende de uitvoering van het Decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 en latere aanvullingen en wijzigingen, omvat dit beheersplan de volgende hoofdstukken:

1. Identificatie en afbakening van het onroerend erfgoed	7
1.1. <i>Aanleiding en doel</i>	7
1.2. <i>Afbakening beheersplan</i>	7
1.3. <i>Identificatie</i>	9
1.3.1. Kadastrale gegevens en eigendomssituatie	9
1.3.2. Voorstelling van de site	10
1.3.3. Stedenbouwkundige gegevens	14
1.3.4. Beschermd onroerend erfgoed	15
1.4. <i>Communicatie</i>	16
2. Historische nota	17
2.1 <i>Hof ter Hage</i>	17
2.3 <i>Familie van Berchem (1155-1535)</i>	18
2.4 <i>Familie d’Affaytadi (1535-1807)</i>	19
2.5 <i>Het kasteel tijdens de 19de eeuw en eerste helft van de 20ste eeuw</i>	24
2.6 <i>Na 1958: verkaveling en herbestemming van het kasteel als tehuis voor verwaarloosde jongens, en vanaf 1967 als rusthuis</i>	32
2.8 <i>Bescherming en herwaardering</i>	42
3. Inventarisatie erfgoedelementen en -kenmerken	47
3.1. Kasteel van Selsaeten	47
3.1.1. Exterieur	47
Opbouw en algemene kenmerken	47
Gevels	50
Bedaking	58
3.1.2 Interieur	65
Kelder	65
Gelijkvloers	86
Eerste verdieping	135
Tweede verdieping	176

3.2.	Dienstgebouw	188
3.2.1.	Exterieur	188
	Opbouw en algemene kenmerken	188
	Woonhuis met remise	188
	Stallingen	189
3.3.	Pachthoeve	192
3.3.1.	Exterieur	192
	Opbouw en algemene kenmerken	192
	Boerenwoning (linkerdeel)	192
	Boerenwoning (rechterdeel)	194
	Schuur	197
4.	Waardebepaling	199
4.1.	<i>Bescherming als monument en dorpsgezicht</i>	199
4.2.	<i>Waardebepaling</i>	200
4.2.1.	Historische waarde	200
5.	Visie op het toekomstig beheer	203
5.1.	<i>Huidig gebruik</i>	203
5.2.	<i>Toekomstvisie</i>	204
5.2.1.	Toekomstvisie: Kasteel	204
5.2.2.	Toekomstvisie kasteeldomein (landschappelijk erfgoed)	214
5.2.3.	Toekomstvisie dienstgebouw	214
5.2.4.	Toekomstvisie pachthoeve	232
6.	Opsomming en verantwoording van de beheersmaatregelen en werkzaamheden	236
6.1	<i>Beheersdoelstellingen, -maatregelen en acties in tabelvorm</i>	237
6.1.1	Kasteel	237
6.1.2	Kasteelpark / landschappelijk erfgoed	240
6.1.3	Dienstgebouw	241
6.1.4	Pachthoeve	242
7.	Opvolging	244
7.1	<i>Werken aan beschermd erfgoed</i>	244
7.2	<i>Opvolging beheersplan</i>	244
8.	Bijlagen	245

1. Identificatie en afbakening van het onroerend erfgoed

1.1. Aanleiding en doel

Het beheersplan wordt opgemaakt om een beheersvisie uit te stippelen voor het kasteel Selsaeten en zijn omgeving. Het kasteeldomein is in de tweede helft van de 20ste eeuw gedeeltelijk verkaveld en heeft veel van zijn oorspronkelijke uitstraling verloren. De historische parkaanleg die bij het kasteel hoorde is in zijn huidige vorm niet langer herkenbaar. Het kasteelgebouw en dienstgebouw verkeerden tot enkele jaren geleden in een erbarmelijke toestand. De voorbije jaren werden heel wat energie en middelen geïnvesteerd om de site opnieuw te herstellen en de erfgoedwaarden van het beschermde monument (kasteel) en dorpsgezicht (kasteel, park, dienstgebouw en pachthoeve) opnieuw tot hun recht te laten komen.

In dit beheersplan wordt een langetermijnvisie uitgestippeld voor een periode van 24 jaar. De opdrachtgever wenst met het beheersplan zowel een visiedocument voor de lange termijn te verkrijgen, als ook een praktisch werkdocument ter ondersteuning van het dagelijkse beheer.

1.2. Afbakening beheersplan

Het beheersplan heeft betrekking op de volledige als dorpsgezicht beschermde site én twee percelen ten noorden (Wommelgem, Sectie C, 31F en 31H) die de facto in de parkaanleg zijn opgenomen.

De als dorpsgezicht beschermde site omvat enerzijds het kasteelpark, waarin het kasteel, het voormalige dienstgebouw en het woonzorgcentrum zijn gelegen, en anderzijds de voormalige pachthoeve van het kasteel, gelegen aan de overzijde van de Selsaetenstraat.

Er zijn ook delen van het openbaar domein (Selsaetenstraat) inbegrepen in de afbakening van het beheersplan.

Sinds de bescherming zijn er enkele kleine kadastrale wijzigingen gebeurd in de omgeving van de site, waardoor de afbakening van de bescherming vandaag niet altijd perfect samenvalt met de huidige perceelgrenzen. Op het plan bij de bescherming (zie verder) herkennen we nog de omgrachting van het kasteeldomein aan de oost- en zuidzijde en de aanpalende kleine percelen. Bij het doortrekken van de Kasteelstraat en het dempen van de grachten kwam de huidige kadastrale situatie tot stand, maar de afbakening van de bescherming bleef ongewijzigd. Ten zuiden van het woonzorgcentrum herkennen we een langgerekt perceel (25G), achter de nieuw verkaveld woningen aan de Kasteelstraat¹ Dit perceel werd later samengevoegd met het aanpalende perceel (26E) waardoor het woonzorgcentrum gedeeltelijk in het beschermde dorpsgezicht is gelegen, maar ook voor een klein deeltje er buiten ligt.

¹ Huidig adres: Selsaetenstraat nrs. 27-35.

Fig. 1 - Kadasterplan met aanduiding van de afbakening van het beheersplan (geo.onroerendergoed.be).

Fig. 2 - Luchtfoto met aanduiding van (A) het kasteel, (B) het dienstgebouw, (C) de pachthoeve en (D) het woonzorgcentrum (geo.onroerendergoed.be).

1.3. Identificatie

1.3.1. Kadastrale gegevens en eigendomssituatie

De afbakening van het beheersplan omvat volgende percelen (Wommelgem, Sectie C):

Omschrijving	Perceelnummer	Eigendom
Kasteel en omringend deel van het park + deel van het park links van de dreef.	30 L	Palmyra Brands NV
Perceel rechts van het kasteel, thv de huidige parking (voetafdruk van een vroegere constructie).	28 B	Palmyra Brands NV
Deel van het park, rechts van de dreef.	26 S	Palmyra Brands NV
Dienstgebouw en omringend deel van het park.	27 D	Palmyra Brands NV
Woonzorgcentrum (WZC) en omgeving	25 N 2	Woonzorgcentrum
Smal perceel ten noorden van het WZC en het kasteel	31 H	Palmyra Brands NV
Idem	31 F	Palmyra Brands NV
Selsaetenstraat	/	Openbaar domein
Pachthoeve + boerenerf	22 H	Private eigendom
Deel van de schuur van de pachthoeve	22 E	Private eigendom

1.3.2. Voorstelling van de site

Onderstaande afbeeldingen geven een eerste indruk van de site.

Fig. 3 - De dreef naar het kasteel (en het woonzorgcentrum), gezien vanaf de Kasteelstraat.

Fig. 4 - Voorgevel van het kasteel, met vooraan rechts de voormalige portierswoning.

Fig. 5 - De achterzijde van het kasteel. De depressie in het reliëf verwijst nog naar de gedempte kasteelgracht.

Fig. 6 - De groenzone ten oosten van de dreef, met rechts in beeld het gereconstrueerde dienstgebouw.

Fig. 7 - De relatie tussen het woonzorgcentrum links en het kasteel rechts.

Fig. 8 - De pachthoeve, recht tegenover de kasteeldreef.

Fig. 9 - Het boerenerf en de schuur van de pachthoeve.

1.3.3. Stedenbouwkundige gegevens

Op de site zijn verschillende gewestplanbestemmingen van kracht.²

- Het kasteel en zijn onmiddellijke omgeving zijn aangeduid als **gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut (blauw)**. Het gewestplan dateert van 1979, op dat moment was er een rusthuis ondergebracht in het kasteel en de omringende (inmiddels gesloopte) gebouwen.
- Het kasteelpark, waarin het dienstgebouw is gelegen, is aangeduid als **parkgebied (groen)**.
- De pachthoeve is aangeduid als **woongebieden (rood)**.

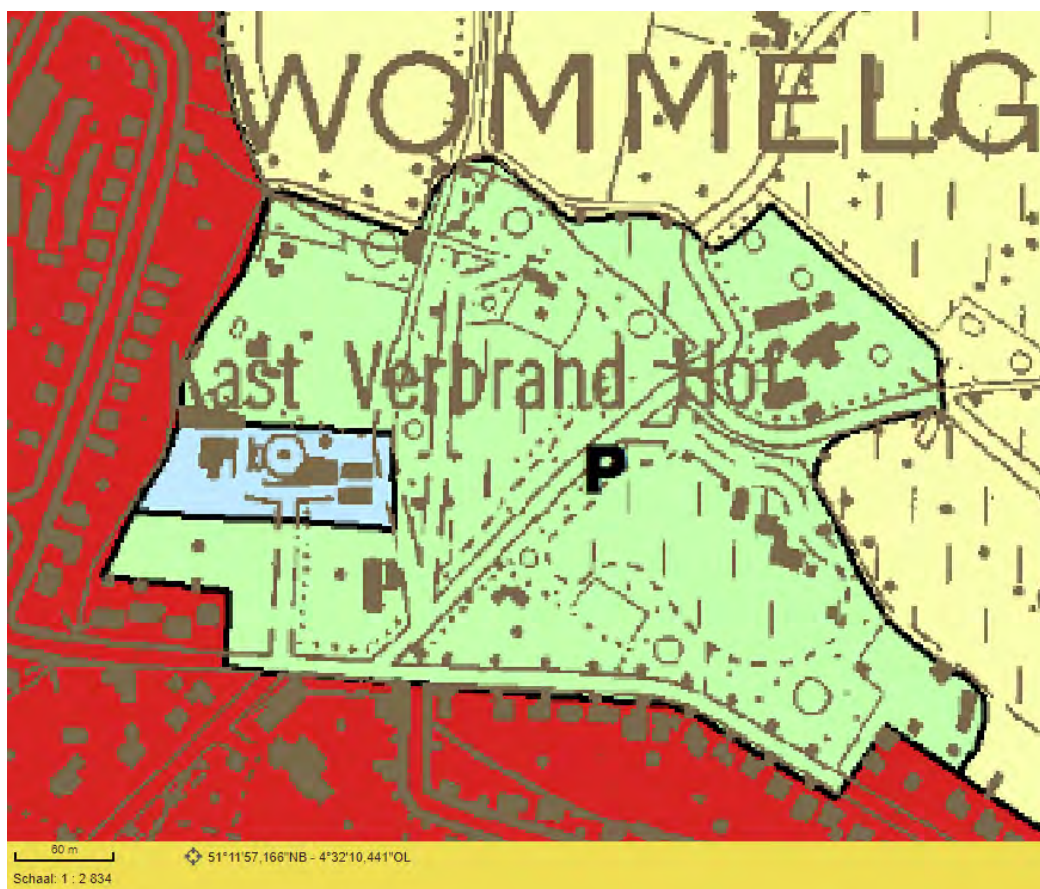

Fig. 10 - Gewestplan Antwerpen, met aanduiding van de verschillende gewestplanbestemmingen (geopunt.be)

Er is geen gemeentelijk BPA of RUP van toepassing.

Enkel voor perceel C 22 H is het gewestelijk RUP 'Afbakening grootstedelijk gebied Antwerpen' van toepassing (datum goedkeuring: 19.06.2009).³

² Origineel gewestplan Antwerpen, datum goedkeuring 03-10-1979, bron: geopunt.be.

³ Informatie verkregen van gemeente Wommelgem, Dienst Omgeving, huisvesting en veiligheid op 20.06.2022.

1.3.4. Beschermd onroerend erfgoed

Het kasteel Selsaeten is beschermd als **monument** bij koninklijk besluit van 20 november 1981, omwille van het algemeen belang gevormd door de **historische waarde**.⁴

In hetzelfde beschermingsbesluit worden tevens het als monument beschermde kasteel met zijn omgeving, waaronder het voormalige dienstgebouw en de pachthoeve, beschermd als **dorpsgezicht** omwille van het algemeen belang gevormd door de **historische waarde**.

In hoofdstuk 4 van dit beheersplan wordt dieper ingegaan op de erfgoedwaarde van het monument en het dorpsgezicht.

Het kasteel Selsaeten (kasteel + park) en de pachthoeve zijn vastgesteld als **bouwkundig erfgoed** op de inventaris van het Onroerend Erfgoed, op 29 maart 2019.⁵ Het gesloopte en inmiddels gereconstrueerde dienstgebouw werd niet vastgesteld als bouwkundig erfgoed.⁶ Het dienstgebouw werd inmiddels heropgebouwd in de periode 2021-2022.

Fig. 11 - Kadasterplan (GRB) met aanduiding van de bescherming als moment (rood), de bescherming als dorpsgezicht (blauw) en de afbakening van het beheersplan (rode omlijning) (geo.onroerenderfgoed.be).

⁴ Koninklijk besluit 20/11/1981, <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/1750>, geraadpleegd op 27 maart 2022.

⁵ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, Vastgesteld bouwkundig erfgoed: *Kasteel Selsaete* [Online]: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/113082> geraadpleegd op 27 maart 2022.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, Vastgesteld bouwkundig erfgoed: *Pachthoeve van het kasteel Selsaete* [Online]: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/113083> geraadpleegd op 27 maart 2022.

⁶ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, Erfgoedobject: *Dienstgebouw van kasteel Selsaete* [Online]: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/14442> geraadpleegd op 27 maart 2022.

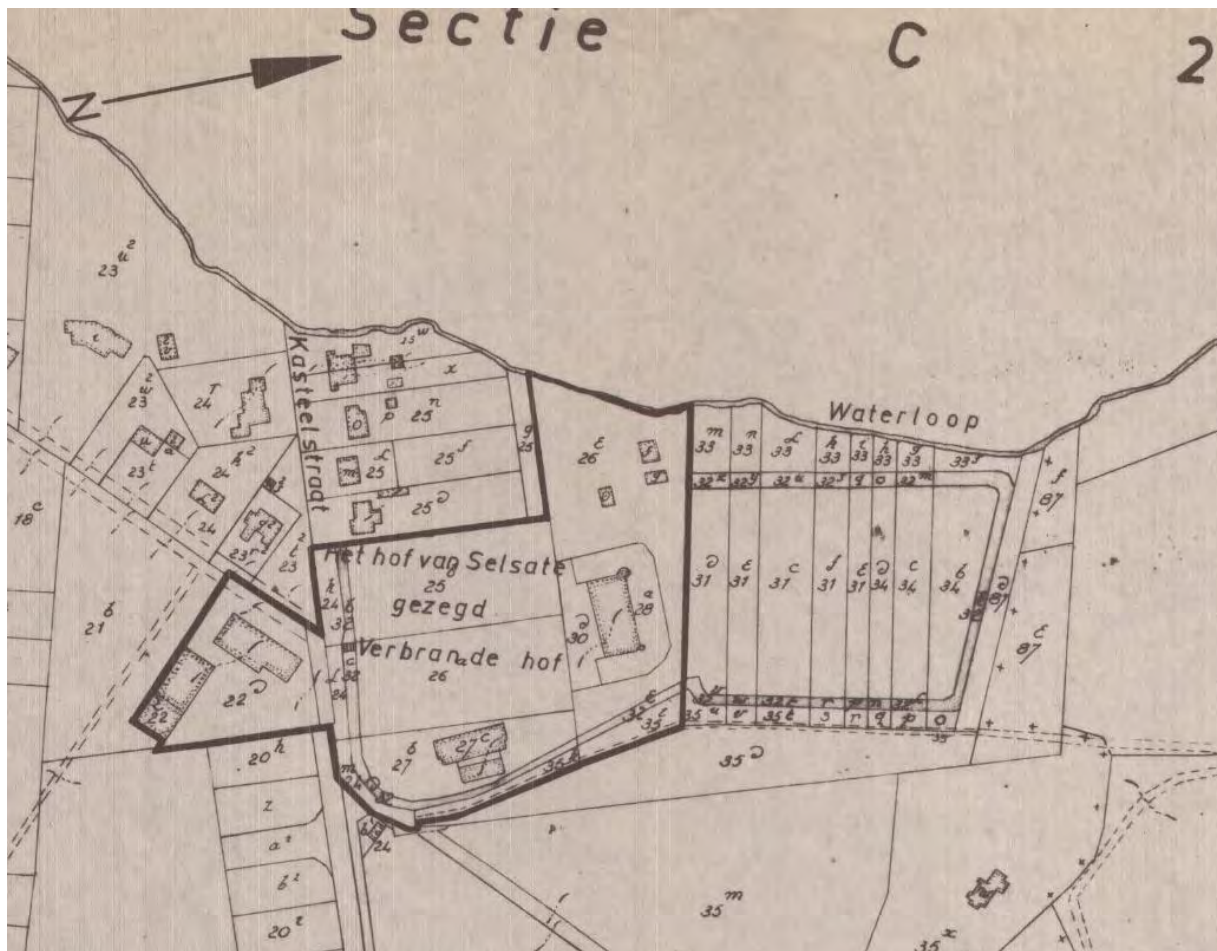

Fig. 12 - Plan als bijlage bij het beschermingsbesluit van 1981.

1.4. Communicatie

Het beheersplan wordt opgemaakt in opdracht van Palmyra Brands NV, die zowel eigenaar, beheerder als gebruiker is van het kasteel, het park en het dienstgebouw. Informatie m.b.t. de historiek, cultuurgoederen, gebruik en visie werd verkregen tijdens rondgangen en overleg ter plaatse. Aanvullende informatie werd nadien verkregen per e-mail en telefonisch.

De eigenaar van de pachthoeve werd per aangetekend schrijven geïnformeerd over het beheersplan en uitgenodigd om deel te nemen aan de opmaak ervan. Deze ging hier echter niet op in. Om die reden kon de pachthoeve alleen vanop het openbaar domein worden geïnspecteerd.

De eigenaar van het woonzorgcentrum werd niet actief betrokken, maar is evenwel op de hoogte van het beheersplan.

2. Historische nota

Deze historische nota geeft een overzicht van de ontwikkeling van het kasteeldomein door de eeuwen heen. De eigenaars- en gebruikshistoriek vormt de leidraad. Telkens wordt -afhankelijk van het beschikbare bronnenmateriaal- aangegeven hoe dit zich vertaalde in de bouwhistoriek van het kasteel, de bijgebouwen en de aanleg van het kasteeldomein.

2.1 Hof ter Hage

Het Kasteel Selsaeten is gelegen in de gemeente Wommelgem. De oudste vermeldingen van Wommelgem dateren uit de 8ste eeuw. De schepenbank van Wommelgem wordt in 1278 voor het eerst vernoemd. In hetzelfde jaar gaf hertog Jan I de heerlijkheid in leen aan Jan Van Liere. De familie van Immerseel, die afstamde van Jan van Liere, had de heerlijkheid uiteindelijk in handen tot in de 18de eeuw. In 1759 kwam Wommelgem in handen van de prins van Gavere en in 1773 in dat van de familie de Neuf.

Het domein Selsaeten maakte deel uit van het Wommelgemse grondgebied, maar kende een eigen geschiedenis.

Over de oorsprongsgeschiedenis van het domein en het kasteel Selsaeten is weinig geweten. Twaalfde-eeuwse oorkonden werpen een licht op de eigendomsgeschiedenis van het domein, maar blijven voor interpretatie vatbaar.⁷ Auteur Aloïs Sledsens verwees in zijn studie naar de vroegste geschiedenis van het kasteel Selsaeten naar een akte uit het jaar 1146. In die akte verwierf de Antwerpse Sint-Michielsabdij het '*terram cum curte Haga*' van Alscanus, deken van Broechem. De deken bekwam het als erfrecht van een zekere Amelricus die het kocht van Goscelinus Hirci, die het hof als vrij goed bezat.

In de akte uit 1146, bewaard in het cartularium van de abdij, staat geschreven:

*'Pretera Alscanus, decanus de Bruchum, terram cum curte Haga et cum omni jure suo predictae. Ecclesie tradidit, cujus hereditarum jus possederat quondam quidam Amebricius, quod ipse et omnes heredes sui, consensu Gocelini Hirci, cujus allodium fuerat, pro octo marcis sibi perpetualiter vendiderat. Hujus rei testes sunt: Arnoldus dapifer, Renzo den Thildunc, Reinerus prepositus Antwerpiensis, Ruardus Tempus Dei.'*⁸

Vertaling: Daarenboven droeg Alscanus, deken van Broechem, het land met het hof van Haga met al zijn gerechtigheden over aan voornoemde kerk (St-Michiels). Hij had het in bezit als erfenis van een zekere Amebricius, die het voor 8 mark gekocht had, voor zichzelf en voor al zijn erfgenamen, van

⁷ Auteur Koen Mortelmans nam in 1989 een andere stelling in. Volgens hem zijn Haga en Selsaeten twee verschillende zaken. Hij stelde dat 'Selsaeten' voor het eerste als abdijbezit vermeld werd in 1155 en dat als een schenking van Johannes van Deurne. Uit: MORTELMANS, K., 'Bezittingen van de Sint-Michielsabdij', in: *De aloude heerlijkheid Wommelgem*, Wommelgem, 1989, p. 43-44. Online te raadplegen: <http://www.dekaeck.be/sites/default/files/pdfboeken/De%20Aloude%20Heerlijkheid.pdf>.

⁸ Cartularium van de Sint-Michielsabdij van Antwerpen, boekdeel I, p. 8-9, volgens: SPRINGAEL, G., *Historische Herinneringen over Wommelghem en omstreken*, deel II, Antwerpen, 1897/8, p. 5-6.

Gocelinus Hirci, wiens vrijgoed het was. Getuigen waren Arnoldus Dapifer, Renzo de Thildune, Reinerus proost te Antwerpen en Ruardus Tempus Dei.

Uit de akte kan worden afgeleid dat er zich op het terrein ('terram') Haga ook een curtis ('curte') bevond. De term *curtis* is in oude beschrijvingen evenwel wisselend gebruikt. Vermoedelijk ging het hier om een (burcht)hoeve. In de akte staat ook duidelijk vermeld dat het om een 'vrij' goed ging. Vermoedelijk fungeerde het landgoed reeds in de 11de eeuw als een zelfstandig landgoed, vrij van de heerlijkheid Wommelgem.

De oudst gekende naam van het hof luidde volgens de geschiedschrijving van auteur Sledsens aldus: Haga of Ter Hage. Het toponiem 'hage' verwijst naar een stuk land omheind met een haag, ofwel een streek met veel bossen. De naamsverandering in 'Selsaten' moet na 1155 hebben plaatsgevonden. In de verkoopsakte waarbij 'Ter Hage' werd overgedragen aan Jan van Berchem worden beide namen samen gebruikt:

'Cartus de haga cum molendius de Immersele et terram de Selsaten cum duabus parti-bus decime illius'.
9

Het toponiem 'Selsaeten' is een verwijzing naar een zate of een nederzetting in een sali (= afkomstig uit het Germaans, betekenis: kamer, uit slechts één ruimte bestaand huis).¹⁰

2.3 Familie van Berchem (1155-1535)

Vanaf 1155 kwam het domein in bezit van de familie van Berchem. Jan van Berchem liet er een kasteel bouwen. De bouw van een groep aanhorige pachthoeven maakte van de familie een typevoorbeeld van landadel.

In 1388 kreeg de familie de toestemming van Paus Clement VII (1478-1534) (in 1388 is Benedictus XII paus) om een kapel op te richten in het kasteel. Hetgeen de familie ook liet bouwen.¹¹

Een akte uit 1450 omschrijft welke vrijheid de familie van Berchem op hun 'vrij goed' genoot ten aanzien van de heerlijkheid Wommelgem. Het domein Selsaeten bleek vrij te zijn van verschillende heerlijke rechten, waaronder: het veroordelen tot en doen voltrekken van de doodstraf door de heer van Wommelgem, het innen van belastingen en de jacht op konijnen en veldhoenderen.¹²

Het hof van de familie van Berchem bestond volgens een 16de-eeuwse omschrijving uit: een omgrachte, stenen burcht of opperhof en een nederhof met pachterswoning(en) omringd door

⁹ ARREN, P., *Van kasteel tot kasteel*, in: *Repertorium van de kastelen in Vlaanderen*, 1985, p. 279: De auteur verwijst naar een bron uit 1155 waarin zowel 't Hof Hage als de naam Selsaeten worden vermeld. In de akte uit 1155 staat volgens de auteur het volgende geschreven: *'Curetem de haga cum molendus de Immersele et Terram de Selsaten cum duabus partibus decime illius'*.

¹⁰ SLEDSSENS, A., *Wommelgem door de eeuwen heen*, 1965, s.l., p. 67.

¹¹ Archief Palmyra Brands NV, EON architectenbureau, Bouwhistorische nota bij het restauratiedossier voor het kasteel Selsaeten (E 05.16 Kasteel Selsaeten – Wommelgem), 2005.

¹² PEETERS, E., *De aloude heerlijkheid Wommelgem*, in de reeks: *Bijdragen tot de geschiedenis van Wommelgem*, 1989, p. : de publicatie vermeldt volgende bron voor de akte: VAN VALCKENISSE, A., *Genealogische notities*, Stadsarchief Antwerpen, PK 168 f° 18.

verschillende bijgebouwen als stallen, een schuur, enz. Dat blijkt uit een brief d.d. 31 juli 1527 waarin het goed Selsaeten als volgt wordt beschreven:

Extract uit een brief van hof en hoeve te Wommelgem genaamd 'tgoet te Selzaten'.

- 1) het omwaterd stenen huis of opperhof en de berg waarop het staat;*
- 2) nederhof met diverse huizingen, namelijk het woonhuis van de laat of pachter, schuur, stallen, enz., deels voor pachter, deels voor opperhof, 'cruythoff' en boomgaard. Nederhof is gelegen aan opperhof; alles samen genaamt 'tgoet ter Zelzaten';*
- 3) kapelrij van het voors. hof;*
- 4) andere boomgaard, 1/2 b. groot, gelegen bij opper- en nederhof, alsmede een ander stuk land tegenover voors. hof gelegen, dat met een hek of 'veecken' sluit, groot 27 1/2 bunder. Een ander stuk land, gelegen bij het laatsten, geheten 't Hallen Block.*
- 5) een ander land, 3 bunder, genaamd den Hooghen Aerdt; 1 bunder land op 't Craeyer velt is verkocht, 7 1/2 bunder hooibeemd en 9 1/2 bunder groenten of weiden en een stuk bos van 1 1/2 bunder, samen 52 bunder, niet inbegrepen berg en grachten van de opperhoeve, wel de nederhoeve, kruidtuin en boomgaard.*
- 6) stuk erf dat moer is, genaamd Vinckenbemmer gelegen te Westmalle tussen Jan van Berchem en ridder Fredrick van Penissen zijn moer.*
- 7) 5 capoenen erfcijs per jaar op goed van Lauwerys inden Witten Valck te Boechout en (?) capoen op goed van Jan Verbeecke te Wommelgem.¹³*

2.4 Familie d’Affaytadi (1535-1807)

In 1535 werd de gehele eigendom door Thomas en Barbara Werner, verwanten van de familie van Berchem, verkocht aan Jan Carlo d’Affaytadi. Deze telg uit een Italiaans-Antwerpse handelaarsfamilie was oorspronkelijk afkomstig uit het Italiaanse Cremona. De familie dreef in Antwerpen vanaf het einde van de 15de eeuw handel in diamanten, parels en andere kostbare gesteenten. Zij bezaten ook een suikerraffinaderij in de stad.

Antwerpen was midden 16de eeuw uitgegroeid tot één van de belangrijkste handels- en financiële centra van de wereld. Ruim 1000 vreemde kooplieden en tussen de 400 en de 500 inheemse handelaars waren toen bedrijvig op de internationale markten. Ze maakten deel uit van het potentieel aan koopkrachtige burgers die konden participeren aan de renaissancistische en humanistische levensstijl die de Scheldestad bereikte. Tot die levensstijl behoorde vanaf de 16de eeuw ook het bezit van een *villa rustica* of buitenplaats in de groene rand rondom de stad. De totstandkoming van die *villa rustica* is deels te verklaren vanuit de renaissance en het humanisme, maar evenzeer vanuit de kapitalen door handel en financiën te Antwerpen opgebouwd, de vlucht naar een veilige belegging en het streven naar een adellijke status door de aankoop van een leengoed met buitenverblijf.¹⁴

De idee van de *villa rustica* verspreidde zich in Antwerpen via verschillende kanalen. Vooreerst waren er de Italiaanse kunstenaars die in het zog van de handelaren of op uitnodiging van rijke Antwerpse

¹³ Stadsarchief Antwerpen, Vreemde gemeenten, losse stukken, 31 juli 1527.

¹⁴ BAETENS, R., STEENMEIJER, R., e.a., *Hoven van plaisantie: het 'soete' buitenleven in de provincie Antwerpen. 16de-20ste eeuw*, Antwerpen, 2014, p. 67-68.

adellijke families naar Antwerpen reisden. Onder hen waren Jacopo de' Barbari (1440-1516), Guido di Luca Savini, Pietro Torrigiani enz. die de levensidealen van de renaissance en het humanisme via de kunsten verspreidden.

Het internationaal karakter van de stad maakte de weg vrij voor velerlei beïnvloedingen. Kooplieden reisden, correspondeerden en hadden vrienden en verwanten in het buitenland. De idee van de *villa rustica* en de gedachten van het humanistisch ideaal en de ontdekking van de helende kracht van de natuur geraakten daardoor wijdverspreid onder de gegoede burgers van de stad Antwerpen. Het was niet verwonderlijk dat de ingeweken Italiaanse handelaren vanuit hun nauwe banden met Italië als eersten overgingen tot het verwerven van een *villa rustica*. Jan Carlo d'Affaytadi was één van hen en kocht in 1535 het hof Selsaeten in Wommelgem.¹⁵ Vanaf de jaren 1530-1540 geraakte het ideaal van de *villa rustica* ruim verspreid onder de rijke Antwerpse burgers.

Jan d'Affaytadi liet het bestaande hof van Selsaeten afbreken en verbouwen tot een *palazzo* in Toscaanse stijl. 16de-eeuwse archiefbronnen over het landgoed ontbreken maar zoals gebruikelijk hoorde bij het domein waarschijnlijk nog een vijver, een siertuin, een moestuin, dreven, hagen en nog diverse stukken weiland, bos en ander gronden. Een pachter(s) zorgde voor de uitbating van het domein. Volgens auteur Aloïs Sledsens was de totale oppervlakte van het domein in 1545 te schatten op een 79 hectare.¹⁶

In 1542 werd het kasteel vernield door een brand ontstaan tijdens de gewelddadige doortocht van de Gelderse troepen van Maarten van Rossum (circa 1490-1555). Sindsdien kreeg het slot ook de naam 'het Verbrand Hof', de weg naar het kasteel de naam: Verbrandestraat (later: Verbrandelei).

Filip d'Affaytadi wist het kasteel evenwel snel herop te bouwen. Van dit 16de-eeuwse kasteel bleef een gravure bewaard die een blik werpt op de rijkdom van de familie (zie onderstaande afbeelding). De gravure toont geen Toscaans kasteel meer, maar een kasteel in een traditionele 16de-eeuwse bak- en zandsteenarchitectuur. Het hoofdverblijf heeft een gesloten karakter en is enkel richting binnenhof voorzien van open galerijen, die in Vlaanderen al in de 15de en 16de eeuw gebruikelijk waren. Het kasteel is ook voorzien van de nodige vestigingsmuren en torens, evenals een omwalling met ophaalbrug.

¹⁵ Ibid., p. 24-30.

¹⁶ Ibid., p. 69.

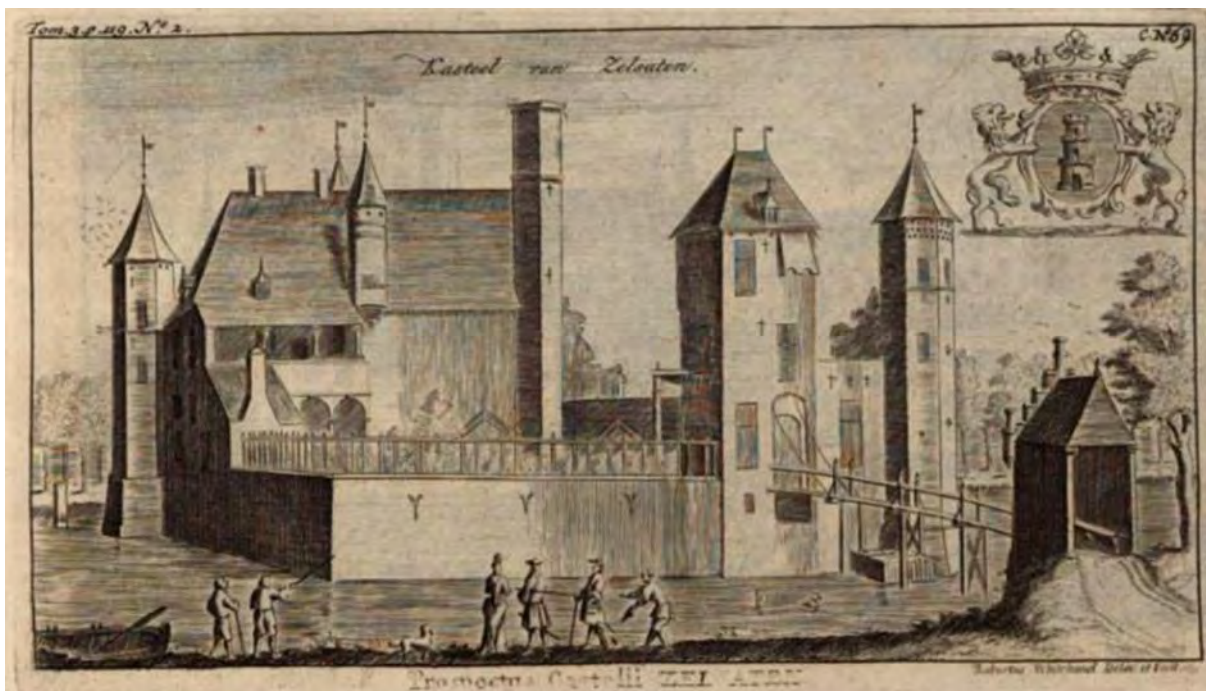

Fig. 13 - Het kasteel Selsaeten volgens een gravure van Jacques Le Roy uit 1678 (Bron: de Cantillon, *Vermakelijkheden van Brabant en deszelfs onderhoorige Landen*, 1770).

In 1618 werd het kasteel voor twaalf jaar verhuurd aan Andriaen Brouwers, schout van Wommelgem, en aan Cornelis Swanen, secretaris van Ranst. Het hof Selsaeten werd in de huurovereenkomst beschreven als:

- 1) Het hof met de 'ruspleyne tot blinden muur', inclusief stallingen, boomgaard omringd door water, een 'stellye mette uytlaet in de groote schuere' ... inclusief het stro, behalve '80 mandelen' nog te leveren, inbegrepen mest en aarde.
- 2) Blok land voor het hof naast de grote 'leye, het hallen block'.
- 3) Perceel 'het middenblock'.
- 4) De 'grooten aert met het prieel' met de er op gezaaide granen en een beemd gelegen bij de 'Schijntbeke', waarvan 'Dielis Goormans en consorten de helft houden en een teenboske aen het hoff'. Alles samen buiten hofgracht 8 bunder.
- 5} 't Schaarhout en struikieken (als die afgekapt worden, moeten er 2 nieuwe geplant worden).
- 6) Meubelen volgens inventaris.

Verplichtingen: schouw van het wagenhuis verder optrekken - voetwegenis verlenen over 't Vinckenblock - elk jaar 6 fruitbomen doen planten - wegen en watering onderhouden.¹⁷

Ruim 270 jaar bleef het domein en het kasteel in het bezit van de familie d'Affaytadi.

¹⁷ SLEDSSENS, A., 'Domein en kasteel Selsaeten', in: *De aloude heerlijkheid Wommelgem*, Wommelgem, 1989, p. 108.

Over het uitzicht van het kasteel in deze periode is zeer weinig geweten. De hoofdstructuren van het kasteeldomein en kasteel met omwald binnenhof (zoals weergegeven op bovenstaande gravure uit 1678) zullen in deze periode niet ingrijpend wijzigen. Foto's daterend van de late 19de eeuw bevestigen dit (zie verder). De historische kaarten en plannen (zie onderstaande afbeeldingen) leren ons dat de kern van het kasteeldomein steeds bestond uit een min of meer rechthoekig gebied, volledig omgracht. Aan de westzijde werd het kerngebied van het kasteeldomein begrensd door de Diepe Beek, zoals vandaag nog steeds het geval is. In het zuiden vormt de huidige Kasteelstraat-Selsaetenstraat de grens. Het kerngebied is aan de vier zijden omgeven door grachten met een min of meer rechtlijnig verloop. Halverwege het gebied, net ten noorden van het kasteel, verdeelt een verbindingsgracht het gebied in twee delen. Het noordelijke deel was ingericht als nutstuin of boomgaard met een regelmatige indeling. Een brug verbond de twee delen. In het zuidelijke deel, net ten zuiden van de verbindingsgracht, bevond zich het omwalde kasteel met een ruim omwald binnenhof, toegankelijk via een ophaalbrug aan de zuidzijde. Het hoofdvolume van het kasteel bevond zich in de noordwestelijke hoek van het omwalde binnenhof. Het kasteeldomein was toegankelijk aan de zuidzijde, zoals vandaag. Hier bevonden zich verschillende dienstgebouwen, die mogelijk een *cour d'honneur* omsloten. Uit de Ferraris-kaart valt (met enig voorbehoud) af te leiden dat men het kasteeldomein tussen of via deze dienstgebouwen kon betreden. Links van de dienstgebouwen en het omwalde kasteel bevonden zich nutstuinen of boomgaarden.

Onderstaande plannen illustreren deze situatie, die minstens vanaf de 18de eeuw bestond en gedeeltelijk tot in de 19de eeuw heeft bestaan.

Fig. 14 - **Links:** kaart van 'Het Hof van Zelsaeten onder Wommelghem', vermoedelijk daterend uit de 18de eeuw. **Rechts:** detail van het kerngebied van het kasteeldomein, met de dienstgebouwen aan de straatzijde en het omwalde kasteel achterin (Bron: EON architectenbureau, Bouwhistorische nota, op.cit.).

Fig. 15 - Het 'Verbrand Hof' of 'Chateau Brulé' volgens de Ferrariskaart (1771-1778) (bron: Koninklijke Bibliotheek van België).

2.5 Het kasteel tijdens de 19de eeuw en eerste helft van de 20ste eeuw

In 1807 verkocht de familie d’Affaytadi het domein en het kasteel van Selsaeten aan Jan Willem le Grelle. Via een erfenis kwam het landgoed in 1863 in eigendom van Gustaaf Agie. In 1897 liet hij het kasteel nagenoeg volledig herbouwen in neo-Vlaamse-renaissancestijl (zie verder).

Foto’s van vóór de verbouwing in 1897 geven een inzicht op de wijzigingen die aan het kasteel hebben plaatsgevonden tussen de wederopbouw van het kasteel kort na 1542 en de verbouwing van 1897. Het 16de-eeuwse kasteel in de noordwesthoek van het omwalde binnenhof is op de laat-19de-eeuwse foto’s in hoofdvorm nog herkenbaar, maar was in de loop der eeuwen geëvolueerd naar een eerder burgerlijk buitenverblijf met eerder eigentijdse 19de-eeuwse stijlenmerken (grote rondboogpoort, rechthoekige beluikte vensters met hedendaags schrijnwerk). De gracht voor het kasteel was reeds voor 1897 gedempt, de ophaalbrug was verdwenen en het gesloten binnenhof was opengemaakt naar het omringende park. Het semi-versterkte of militaire karakter van het 16de-eeuwse kasteel had plaats gemaakt voor een meer open karakter, beter passend bij een 19de-eeuws buitenverblijf.

Op de Ferraris-kaart van circa 1777 zijn er nog dienstgebouwen weergegeven aan de zuidzijde van het kasteeldomein. Begin 19de eeuw werden zij vervangen door de nog bestaande pachthoeve tegenover de ingang van het kasteeldomein en het dienstgebouw in de zuidoostelijke hoek van het perceel. Aangezien zij reeds zijn weergegeven op het primitief kadaster moeten ze dateren van vóór 1834. Ze dateren dus van lang voor de verbouwing van het kasteel. Sindsdien bestond de toegang tot het kasteel uit een rechte oprijlaan vanaf de straatzijde. Aan de straatzijde was een brug over de zuidelijke gracht. Op de plannen van het MGI van 1865 en 1883 zijn er bomen getekend langs weerszijden van deze oprijlaan. Het gebied rechts van de oprijlaan is aangeduid als boomgaard en hoorde vermoedelijk bij het dienstgebouw. Het gebied links van de oprijlaan en ten noorden van het kasteel hebben geen aanduiding van het landgebruik.

Fig. 16 - Dit primitief kadasterplan toont het kasteeldomein in 1834. We herkennen reeds de pachthoeve en het dienstgebouw, die uit de vroege 19de eeuw dateren. De toegang van het kasteeldomein bevond zich tegenover de pachthoeve, zoals vandaag nog steeds het geval is (Bron: Primitief Kadaster van 1834, Rijksarchief van België).

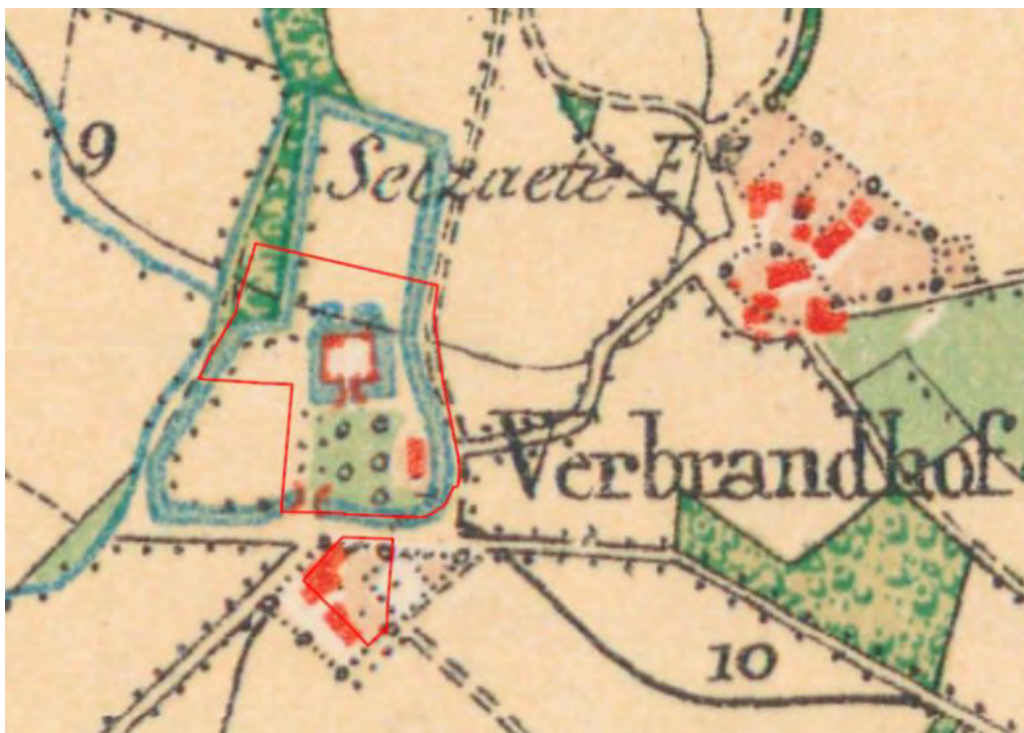

Fig. 17 - MGI 1865 met begrenzing van het plangebied, bron: NGI.

Fig. 18 - MGI 1883, bron: NGI.

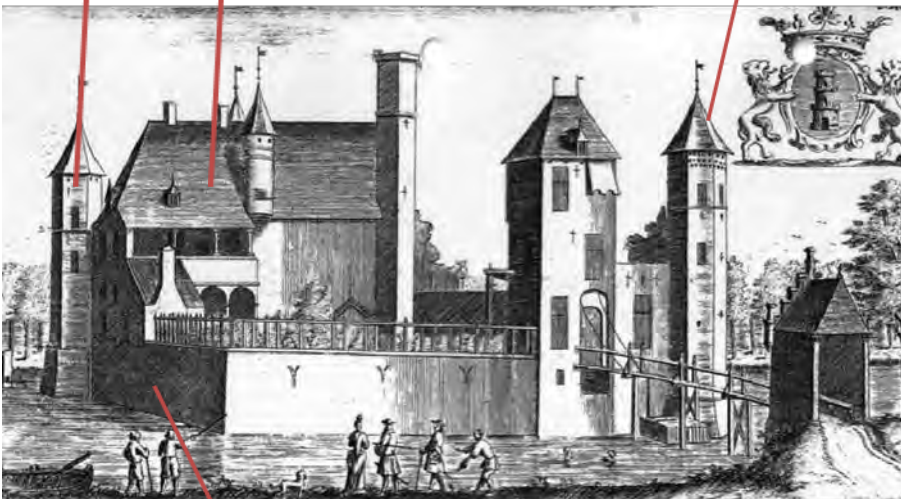

Fig. 19 - Een vergelijking tussen het 16de-eeuws kasteel en het kasteel vóór de verbouwing in 1897: de positie van de achthoekige toren met de huiskapel, de positie van het hoofdgebouw, een deel van de omwalling en de losstaande toren vooraan het kasteel zijn nog herkenbaar (Bron: fam. Van den Brande).

Via een erfenis kwam het landgoed in 1863 in eigendom van Gustaaf Agie, consul van Rusland in Antwerpen en de zoon van een welstellende reder. Gustaaf Agie en zijn echtgenote Anna De Cock gaven in 1897 de opdracht om het kasteel van Selsaeten te herbouwen in neo-Vlaamse renaissancestijl door architect Alfons Van der Gucht (1860-1945).

Reeds in 1875 hadden Gustaaf en Anna al de huiskapel van het kasteel (in de noordwestelijke toren) laten herinrichten door de bekende baron de Jean-Baptiste de Béthune, architect en voorvechter van de neogotiek. Gustaafs moeder was Françoise Béthune.

Het kasteel werd nagenoeg volledig herbouwd, met behoud van een deel van de funderingen en enkele kelders. De hoektoren met huiskapel bleef ook behouden, maar werd ingrijpend gerestaureerd. Uit de historische foto's blijkt dat delen van de funderingen van het kasteel behouden bleven en werden voorzien van een nieuw gevelparement in bak- en zandsteenmetselwerk. Het is onduidelijk of er ook delen van opgaand metselwerk hergebruikt werden. Het vrijstaande 16de-eeuws torentje in de zuidoosthoek van het voormalige binnenhof werd gesloopt. De omwalling van het kasteel bleef aan drie zijden behouden. Het gedeelte aan de voorzijde was reeds vroeger gedempt. Samen met de hoger vermelde bouwkundige restanten was de omwalling één van de schaarse restanten die nog verwees naar het 16de-eeuwse kasteel.

Het onderscheid tussen de 16de- en 19de-eeuwse bouwfase is duidelijk zichtbaar in het materiaalgebruik voor het kasteel. De ambachtelijke 16de-eeuwse gevelstenen zijn van vorm te onderscheiden van de laat-19de-eeuwse machinaal vervaardigde bakstenen. Ook in de kelder is het onderscheid tussen de 16de- en 19de-eeuwse bouwfase zichtbaar. De kelders onder de zone van vóór 1897 zijn opgebouwd met tongewelven in baksteenmetselwerk. De kelderruimten van de fase 1897 zijn opgebouwd met troggewelven, bestaande uit korte overspanningen in baksteenmetselwerk tussen stalen liggers.

Fig. 20 - Het kasteel in neo-Vlaamse-renaissancestijl in opbouw, foto circa 1897 (Bron: Fam. Van den Brande).

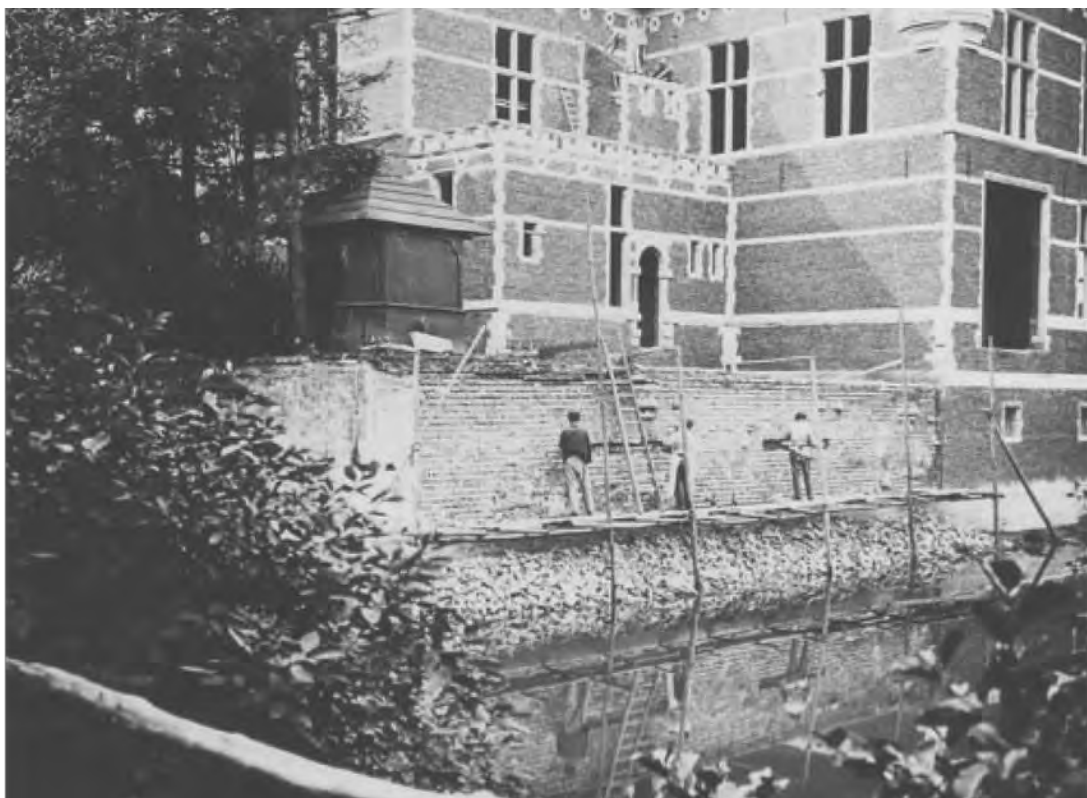

Fig. 21 - Foto 1897, het kasteel in opbouw (Bron: Fam. Van den Brande). Bemerkt dat sommige bestaande delen van het kasteel behouden bleven en slechts van een nieuw gevelparement werden voorzien. Bemerkt ook dat de deur van het salon naar de binnenplaats toen nog niet aanwezig was (zie hoofdstuk 3).

Fig. 22 – Prentbriefkaart van het kasteel Selsaeten in het begin van de 20ste eeuw (Bron: fam. Van den Brande). Vooraan in beeld is het uiteinde van de gebogen oprijlaan te zien, die hoorde bij de laat-19-de-eeuwse parkaanleg (zie verder).

Fig. 23 - Prentbriefkaart uit het begin van de 20ste eeuw, noordzijde met zicht op de gedeeltelijk bewaarde omwalling. Zoals te zien vooraan in beeld liep er een wandelpad dat wellicht rondom de omwalling liep.

Fig. 24 - Het kasteel met achterliggende vijver. De foto dateert waarschijnlijk uit de periode 1930-1950 (Bron: fam. Van den Brande).

Bij de bouw van het kasteel hoorde ook een vernieuwde aanleg van het kasteeldomein. De pachthoeve en het dienstgebouw uit de vroege 19de eeuw bleven behouden. Het kasteelpark werd, geheel volgens contemporaine stijl, aangelegd in een Engelse landschapsstijl. Typerend hiervoor is een glooiend landschap met doorkijken en vergezichten tussen de gegroepeerde beplanting en bomengroepen, gebogen padenstructuur en een romantisch karakter waarbij er zich paviljoenen en bijgebouwen verspreid in het park bevinden. De plannen van het MGI van 1892 en 1902 tonen deze nieuwe parkaanleg met gebogen padenstructuur. De rechte oprijlaan, die nog werd weergegeven op het MGI-plan van 1883, is op de plannen van 1892 en 1902 vervangen door een gebogen oprijlaan. De toegang tot het domein bleef echter ongewijzigd, en situeerde zich steeds tegenover de pachthoeve. Een luchtfoto van 1948 geeft een duidelijk beeld van deze landschapstuin. De gebogen paden vormden een wandeling rondom het kasteel en de vijver. Er staan geen bomen langs de wandelpaden, noch langs de oprijlaan. Ten westen van het kasteel lijkt een paviljoen (mogelijk een serre) te hebben gestaan. Ten noorden van het kasteel liep het pad over een bruggetje over de kasteelvijver. De omwalling was kennelijk uitgebreid tot een siervijver met een onregelmatige vorm. Dit is duidelijk te zien op het verkavelingsplan van 1958 (zie verder). In het noordwesten sloot het wandelpad aan op één van de dreven doorheen het rechthoekige bosperceel ten westen van het kasteeldomein. Een foto van 1914-1918 toont het zicht van deze dreef vanaf het kasteeldomein richting het centrum van Wommelgem. De kerktoeren van de H. Petrus en Pauluskerk van Wommelgem ligt in het verlengde van deze dreef. Zowel de brug op deze foto als de brug over de kasteelvijver waren uitgevoerd in cementrustiek, geheel typerend voor deze romantische landschapsstijl. Zowel op de luchtfoto als het MGI-plan van 1951 zijn de zichtassen richting het zuidwesten, het noorden en in mindere mate het oosten herkenbaar.

Het kasteel bleef tot 1951 in bezit van de familie Agie de Selsaeten.¹⁸

¹⁸ De familie *Agie* is een adellijke familie uit Saint-Paul-en-Born (FR.) die zich begin 19e eeuw vestigde in Antwerpen. **Charles-Grégoire Agie** (1775-1837) maakte fortuin als reder en was voorzitter van de handelsrechtbank en handelskamer in Antwerpen, consul van Rusland en provincieraadslid. Hij was getrouwd met Françoise Béthune. Zijn twee zoons, Gustave en Edmond werden op 21 maart 1890 verheven in de erfelijke Belgische adel. Het is **Gustave Agie (1834-1909)** en dienst echtgenote **Emma de Cock (1834-1885)** die het kasteel van Selsaete lieten heropbouwen. Hun zoon, **Joseph Agie de Selsaeten (1870-1926)** verkreeg in 1914 bij Koninklijk Besluit de naamswijziging tot **Agie de Selsaeten** (Bron: nl.wikipedia.org/wiki/Agie).

Fig. 25 - Luchtfoto van 18 mei 1948 (Bron: Cartesiu.be).

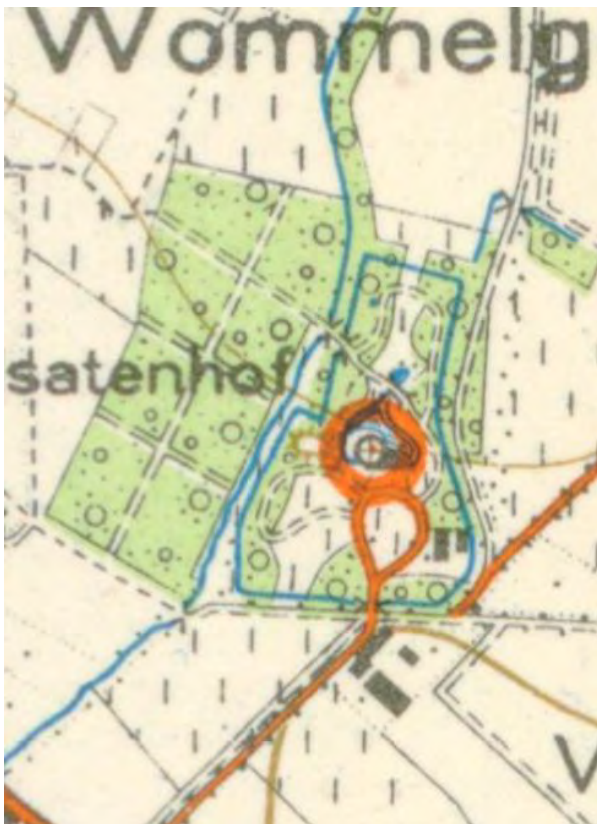

Fig. 26 - Het MGI-plan van 1951 (Bron: NGI).

Fig. 27 - De dreef door het bosperceel naast het kasteel (Bron: fam. Van den Brande).

2.6 Na 1958: verkaveling en herbestemming van het kasteel als tehuis voor verwaarloosde jongens, en vanaf 1967 als rusthuis

In 1958 werd het kasteel door dhr. Huybrechts verkocht aan dhr. De Laet. Die liet het **kasteel** inrichten als een tehuis voor verwaarloosde jongens onder hoede van de Antwerpse vereniging voor jeugdzorg 'Nieuw leven'.¹⁹ Door zijn omvang en zijn groene omgeving was het kasteel, mits enkele inwendige aanpassingen, een gedroomde omgeving om te fungeren als verzorgingsinstelling.

Op de bovenverdieping van het kasteel werden slaapvertrekken ingericht voor de jongens. In en rond het kasteel werden zij in familiale sfeer opgevoed. Ze werden onder meer tewerkgesteld op het domein rondom het kasteel waar verschillende paviljoenen ontstonden.²⁰ Op historische foto's uit de jaren 1960 en 1970 (zie verder) is er bebouwing te zien ten westen en ten oosten van het kasteel. De exacte functie van deze gebouwen is onduidelijk. Het perceel 28B, ter hoogte van de huidige parking, refereert nog naar één van deze bijgebouwen.

Ook het kasteeldomein onderging grote wijzigingen. Onderstaand verkavelingsplan van 1958 legde de basis voor de huidige perceelstructuur. De loten 1 en 2 (in het zuidwesten)werden voorgoed afgesplitst van het kasteeldomein en bebouwd met woningen. Loten 4 en 5, waar zich het dienstgebouw bevond, werden vermoedelijk ook afzonderlijk van het kasteel beheerd. Uit historische foto's (zie verder) blijkt immers dat het dienstgebouw en het bijhorend perceel rechts van de huidige toegangsdreef omhaagd was en vermoedelijk afzonderlijk verhuurd werd.

De gracht rondom het volledige domein verdween vermoedelijk ook in deze periode, al dan niet in verschillende fasen. De voormalige omwalling aan de noordzijde van het kasteel was in de eerste helft van de 20ste eeuw aangepast tot een vijver met grillige vorm en een brug. Deze is nog weergegeven op het plan van 1958. Op de luchtfoto van 1948 is de vorm van de vijver nog duidelijk herkenbaar, maar het is niet geheel duidelijk of de vijver al dan niet recent gedempt was. De vijver werd vermoedelijk in verschillende fasen gedempt. Op foto's die vermoedelijk dateren van de jaren 1970 is er nog een grote vijver te zien, ten westen van het kasteel. De ronde vijver verdween wellicht definitief bij de bouw van het huidige woonzorgcentrum in de jaren 1980.

Vanaf 1958 verloor het kasteeldomein dus zijn laat 19-de-eeuwse parkaanleg in Engelse landschapsstijl met glooiende padenstructuur, vijver en zichtassen. Dit was enerzijds het gevolg van de afsplitsing van delen van het domein, en anderzijds het gevolg van de functiewijziging van een ontspanningstuin naar een nutstuin die werd gebruikt voor didactische doeleinden. In deze periode werd de gebogen oprijlaan, horend bij de laat-19de-eeuwse parkaanleg, vervangen door een rechte oprijlaan. Men volgde hierbij de rechte perceelstructuur van de verkaveling. De oprijlaan werd aangelegd op de grens van lot 3 en 4 waardoor men de dreef van voor 1897 -wellicht geheel onbewust- in ere herstelde. In de jaren 1960 of 1970 werden de huidige bomen (esdoorns) langs deze laan aangeplant.

¹⁹ De vereniging werd in 1950 gesticht door mevrouw Tuyls en de heren Theuns, dr. C. Stijnen en De Laet.

²⁰ Krantenartikel 'Zomerfeest te Wommelgem ingericht door Nieuw leven' van 31 juni 1961 in de Het Volk.

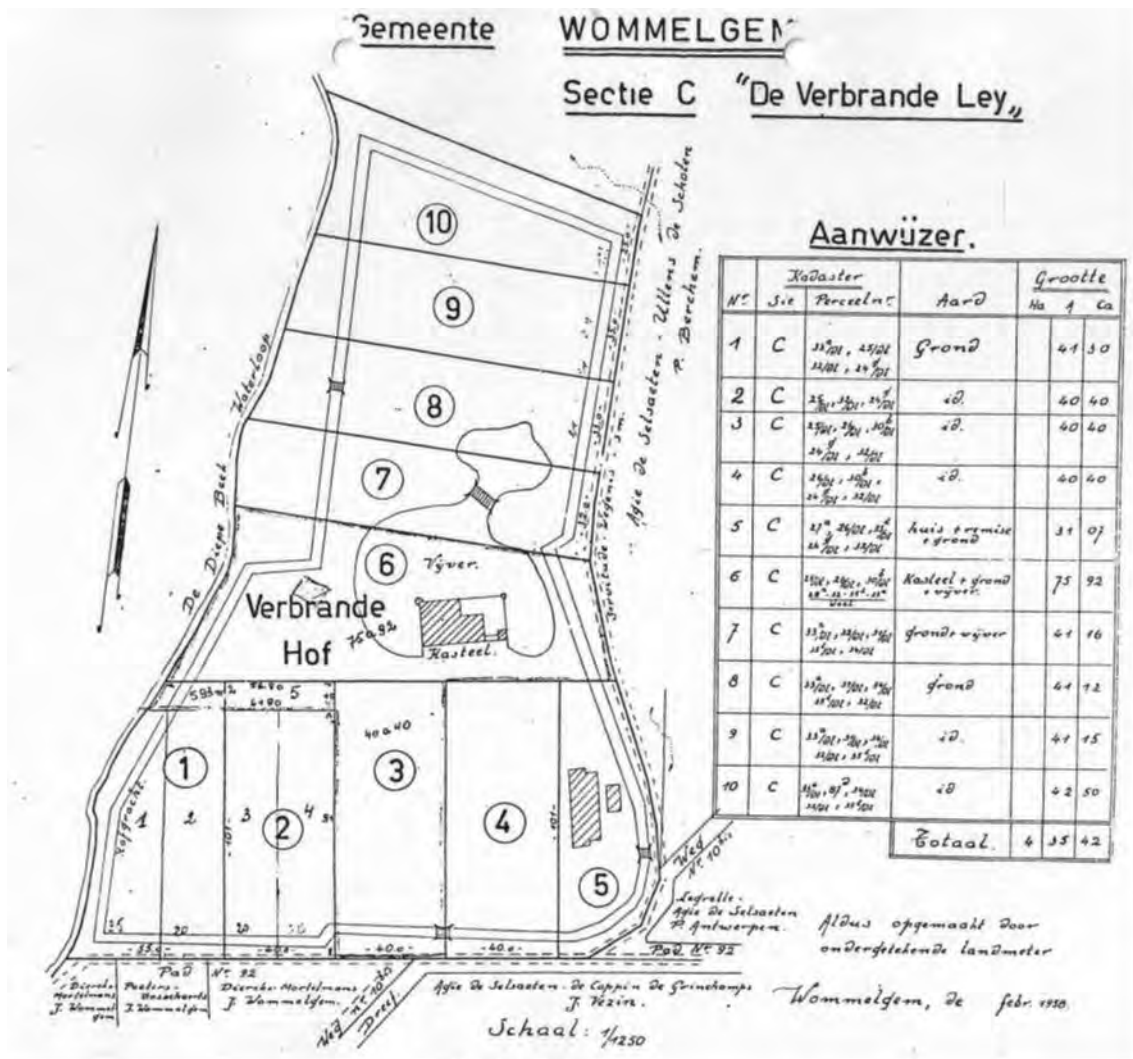

Fig. 28 – Het verkavelingsplan van 1958 legde de basis voor de huidige perceelstructuur. De loten 1 en 2 werden voorgoed afgesplitst van het kasteeldomein en bebouwd met woningen. De gracht rondom het volledige domein verdween vermoedelijk ook in deze periode. De voormalige omwalling was aangepast tot een grillige vijver. Deze is nog weergegeven op dit plan, maar het is onduidelijk wanneer de vijver precies werd gedempt (Bron: fam; Van den Brande).

Fig. 29 - Prentbriefkaart uit de eerste helft van de 20ste eeuw met zicht op de vijver met brug aan de noordzijde van het kasteel (Bron: fam. Van den Brande).

Fig. 30 - Foto van circa 1960. Het kasteel is ingericht als tehuis voor verwaarloosde jongens. Het vroegere kasteelpark is deels verkaveld en omgevormd tot didactische tuin. Op de locatie van het huidige WZC is reeds bebouwing aanwezig. De helling achter het kasteel kan erop wijzen dat de kasteelvijver op dat moment nog aanwezig was (Bron: 'Foto Fik Denissen', ontvangen van opdrachtgever).

Fig. 31 - Een foto uit dezelfde periode, begin jaren 1960 (Bron: foto ontvangen van familie Van den Brande).

Nadat het kasteel een tiental jaar had dienstgedaan als zorginstelling voor kinderen volgde een nieuwe bestemming als ouderentehuis onder de naam 'home De Laet'. Op de binnenplaats van het kasteel werd in deze periode een overdekt terras en twee ziekenzalen opgetrokken. Er werd een betonplaat gegoten op de binnenplaats om de vloerpas gelijk te trekken met het gelijkvloers van het kasteel. De boogvormige toegang naar de binnenplaats werd afgesloten met een deur.

Ingrepen in en rond het kasteel gebeurden vanuit economische en praktische beweegredenen, waarbij de erfgoedwaarde van het gebouw steeds verder werden aangetast. Zo werden de houten kroonlijsten op klossen vervangen door bakgoten. De doorgang tussen de twee salons aan de westzijde (huidige zaal 'Sancy') werd op een bepaald moment weggebroken om één grote ruimte te creëren.

In 1978 wordt de exploitatie van het rusthuis, omwille van financiële redenen, ondergebracht in de vzw rustoord de populieren. Door gebrekkig onderhoud raakt het gebouw steeds verder in verval.

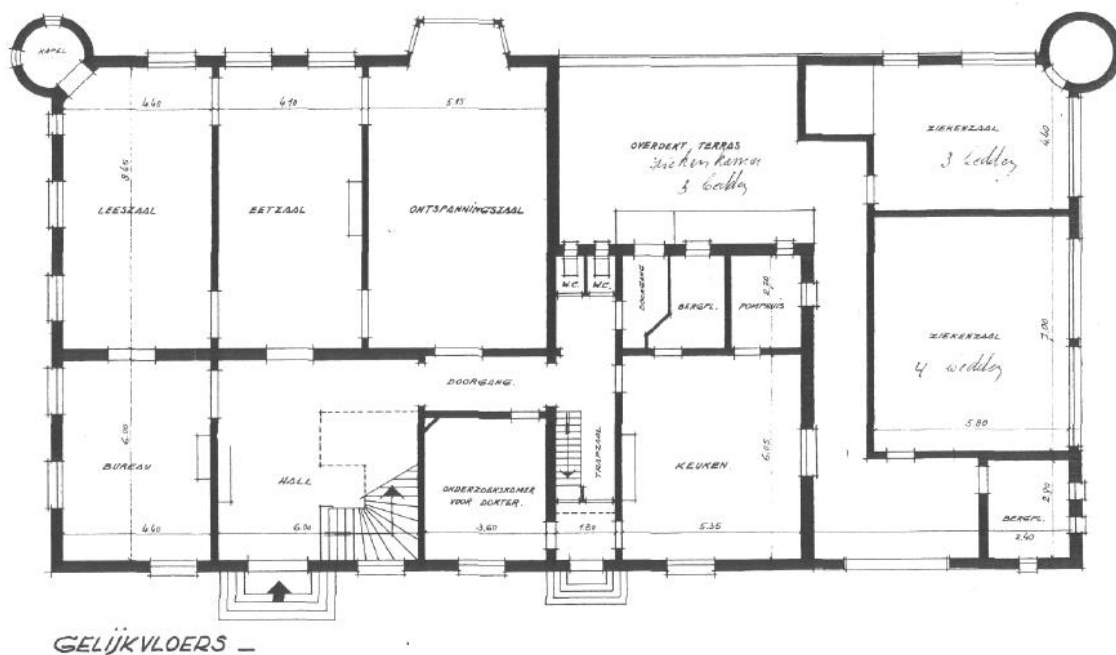

Fig. 32 - Grondplan van het kasteel eind jaren 1960, toen het in gebruik was als rusthuis. De binnenkoer (rechts) was volledig volgebouwd. Bemerkt dat de twee ruimtes links (vandaag 'Zaal Sancy') toen nog niet waren samengevoegd tot één grote ruimte.

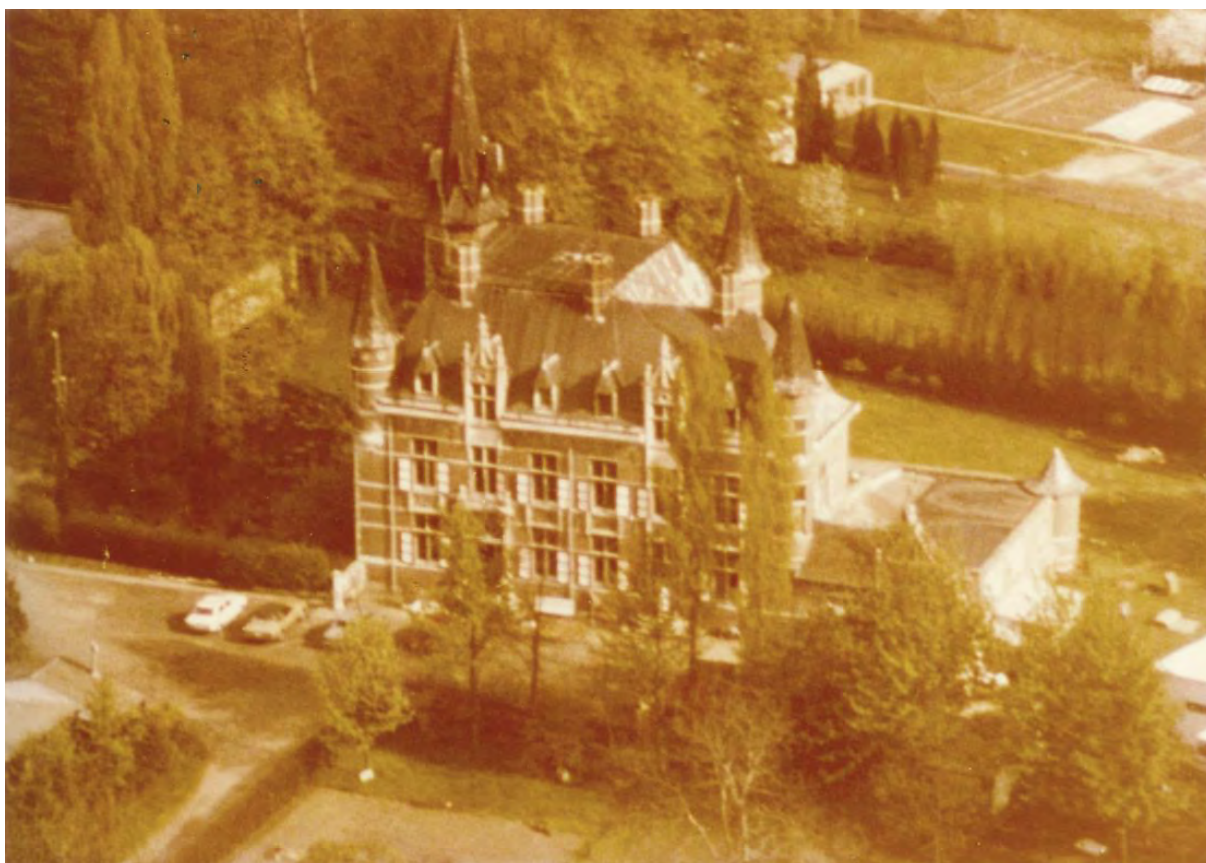

Fig. 33 - Foto van het kasteel, vermoedelijk daterend van eind jaren 1960 of in de jaren 1970. Links van het kasteel ligt een restant van de kasteelvijver, afgeschermd met een haag. Rechts in beeld herkennen we een bijgebouw of paviljoen (huidige perceel 28B). De binnenkoer van het kasteel is dichtgebouwd.

Fig. 34 - Deze twee foto's dateren van later (eind jaren 1970 of in de jaren 1980?). Op de bovenste foto is het dienstgebouw uit de vroege 19de eeuw te zien. Op de onderste foto zien we het kasteel. Het bijgebouw ten oosten van het kasteel was op dat moment zopas gesloopt, de bouwmaterialen liggen verspreid op het gras. De vijver ten westen van het kasteel is goed herkenbaar.

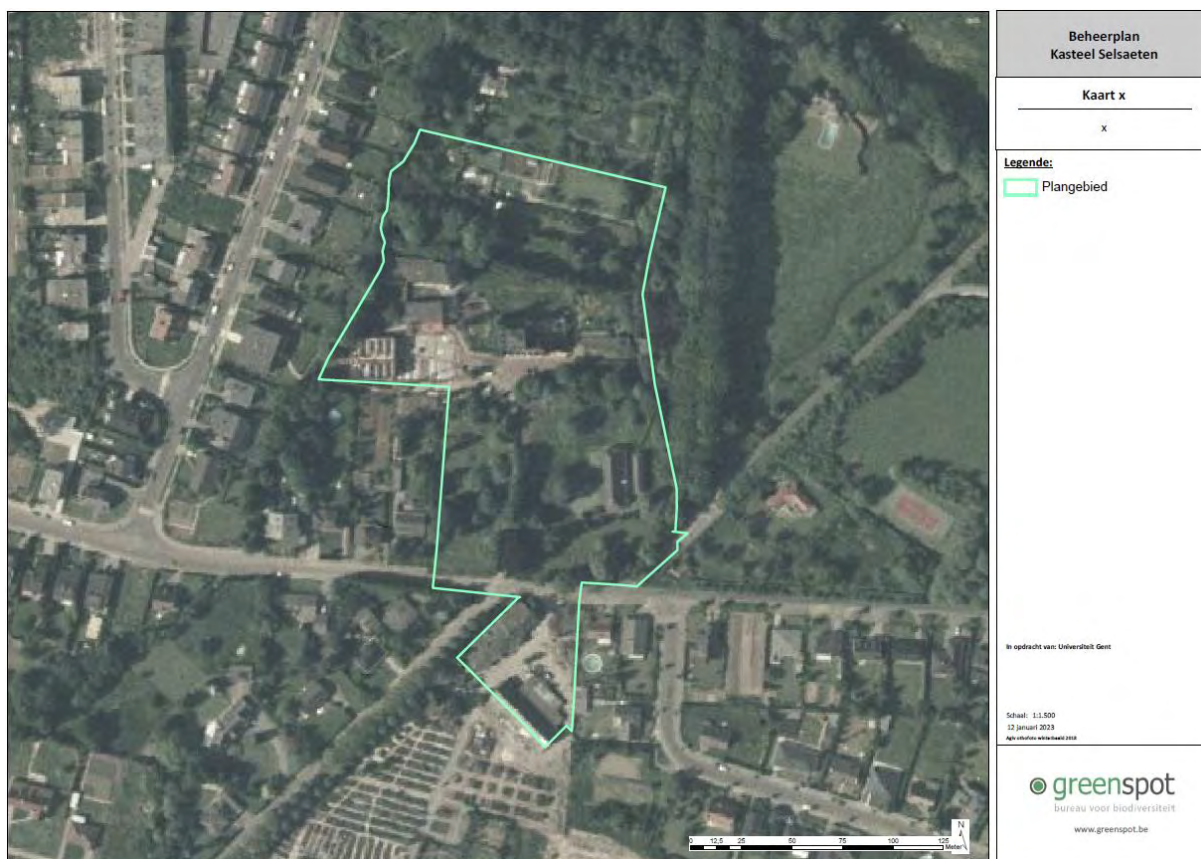

Fig. 35 - Luchtfoto van 1988. Ten westen van het kasteel zijn verschillende gebouwen en de vijver te zien. Op de volgende luchtfoto van 2009 is het huidige woonzorgcentrum te zien, de vijver is inmiddels gedempt.

Fig. 36 - Luchtfoto van 2009 met begrenzing van het onderzoeksgebied.

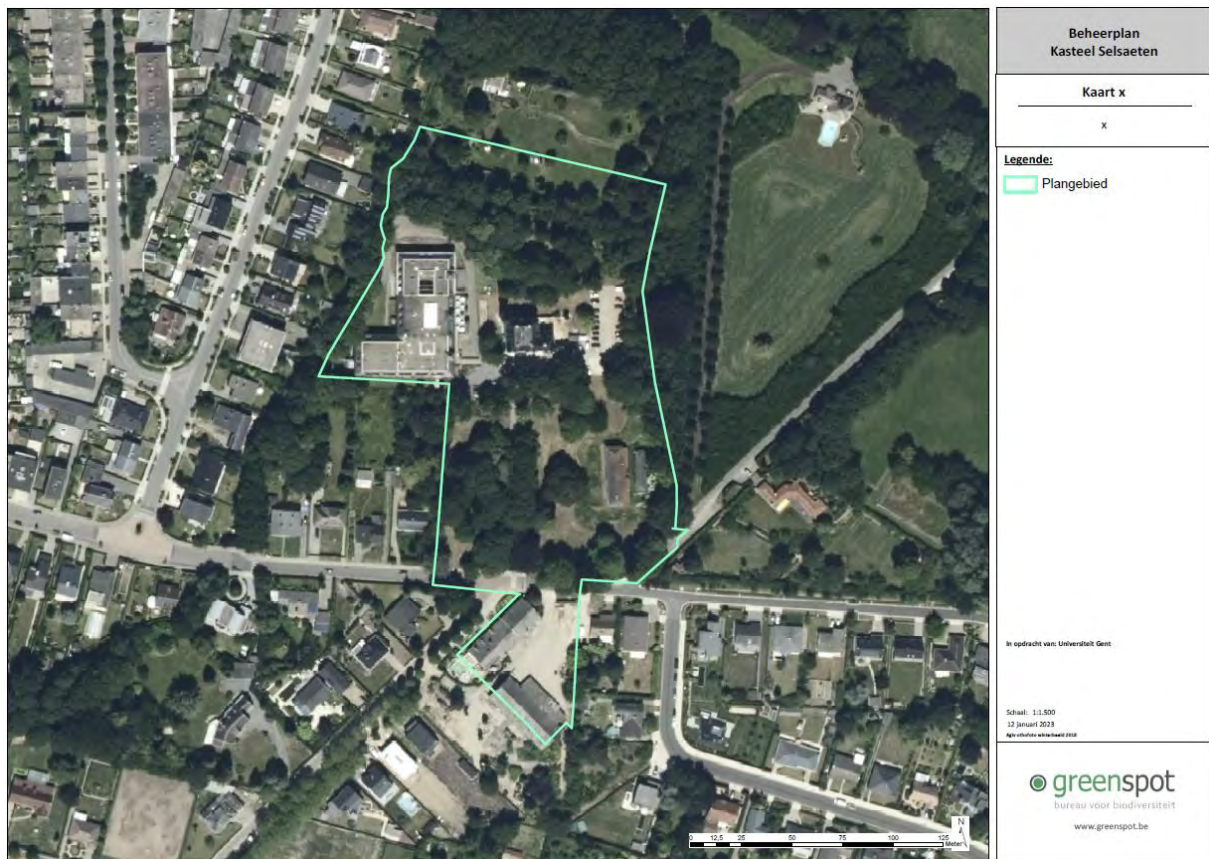

Fig. 37 – Op de luchtfoto van 2015 is de huidige situatie weergegeven. Het kasteel is gerestaureerd. Ten oosten ligt een ruime parking. Het dienstgebouw dat in 2019 werd gesloopt is eveneens herkenbaar.

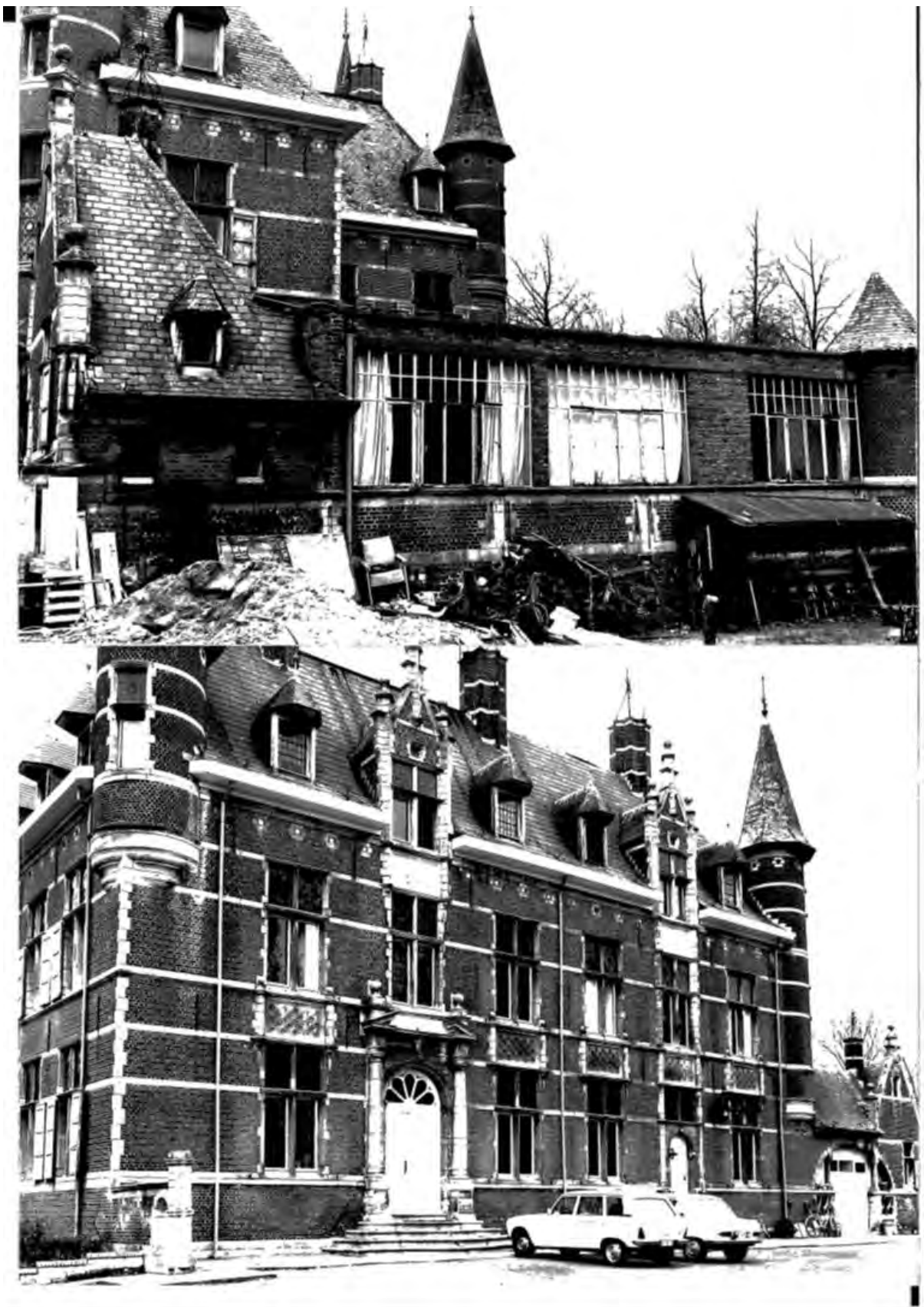

Fig. 38 - Het kasteel omstreeks 1976. De foto's tonen de onderkomen toestand van het gebouw. Bemerkt de bakgoten en de deur in de rondboogdoorgang van de binnenkoer (Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed, archief familie Van den Brande).

In 1979 werd het sterk verwaarloosde kasteel overgenomen door Deltimmo pvba. Na ernstige stormschade werd het dak van de grote hoektoren gerestaureerd. Het nieuwe dak werd echter minder gedetailleerd afgewerkt dan voorheen. De acht kenmerkende dakkapellen werden weggelaten. Het oorspronkelijke smeedijzeren kruis, verwijzend naar de aanwezige kapel in de toren, werd vervangen door een aardbol en een schip. Dit was een verwijzing naar André Deltenre, de toenmalige eigenaar, directeur van Deltimmo pvba en voormalig kapitein op de lange vaart.

In de jaren 1970 verkeerde het voormalige dienstgebouw nog in een goede toestand. Het gebouw was niet verbonden aan het rusthuis en werd vermoedelijk afzonderlijk verhuurd. Vanaf de jaren 1980 geraakt het gebouw in verval (zie verder).

Fig. 39 – Het voormalige dienstgebouw in 1976 (Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed).

2.8 Bescherming en herwaardering

Bescherming als monument en dorpsgezicht

Ondanks de slechte bouwfysische toestand werd het kasteel Selsaeten op 20 november 1981 beschermd als monument. Het kasteel en zijn omgeving worden beschermd als dorpsgezicht.²¹

In maart 1999 kocht de familie Van den Brande het kasteeldomein. Aanvankelijk werd het kasteel bestemd als woning, maar sinds mei 2015 doet het dienst als hoofdzetel van de onderneming Palmyra Brands NV. Het kasteel verkeerde bij de aankoop evenwel in zeer slechte staat. In de tweede helft van de 20ste eeuw was het kasteel nauwelijks onderhouden en zwaar verbouwd. De nieuwe eigenaar liet daarop alle later toegevoegde aanbouwen van het voormalige rusthuis opnieuw afbreken. Hij gaf tevens de opdracht om het kasteel te restaureren.

De kwaliteit van de omgeving, m.a.w. de wisselwerking tussen kasteel, koetshuis, parkomgeving en de voormalige pachthoeve, was ondertussen ook sterk aangetast. Vlak naast het kasteel was, ondanks de bescherming, een nieuw woon- en zorgcentrum gebouwd met een sterke visuele impact op het kasteel. Het koetshuis was sterk vervallen, de vijver gedempt en het achterliggende park deels verkaveld.

Restauratie van het kasteel

De buitenzijde van het kasteel werd in de periode 2010-2015 gerestaureerd door de huidige eigenaar. Het ging om de restauratie van de gevels, de daken, de torens, de dakkapellen, het herstellen van negatieve ingrepen zoals het restaureren van de kroonlijsten, het terugbrengen van de dakbedekking in natuurleien, het opnieuw vrijmaken van de binnenkoer, enz. Als voorbereiding op de restauratiewerken schreef EON architectenbureau een restauratienota. Daarin werd de laat-19de-eeuwse bouwfase van het kasteel (de heropbouw van het kasteel in neo-Vlaamse-renaissancestijl) als uitgangspunt genomen voor de restauratie. Verder bestonden de doelstellingen van de restauratie uit:

- het verzekeren van de bouwfysische en constructieve stabiliteit van het gebouw;
- het waarden van het architecturaal voorkomen van het gebouw;
- het programmatorisch heroriënteren van het gebouw;
- het integreren van ingrepen t.b.v. juridische aspecten van brandveiligheid, toegankelijkheid,...
- het gebouw opnieuw in relatie tot de omgeving plaatsen om de complementariteit te verzekeren.²²

²¹ Zie hoofdstuk 4 van dit beheersplan.

²² Archief Palmyra Brands NV, EON architectenbureau, Bouwhistorische nota bij het restauratiedossier voor het kasteel Selsaeten (E 05.16 Kasteel Selsaeten – Wommelgem), 2005.

Overzicht uitgevoerde werken:

A. Daken:

- verwijderen ongelukkige ingrepen uit het verleden zoals: bakgoten, hemelwaterafvoeren, lichtkoepel plat dak, enz.
- herstellen van dakstructuren;
- vernieuwen van natuurleien dakbedekking;
- vernieuwen van goten en waterafvoeren;
- herstellen van dakoversteken, bebording, boordplanken;
- herstellen houtwerk van de dakkapellen;
- aanbrengen van een silicaatverf op het metselwerk van de kelders;
- ...

B. Gevels:

- zachte reiniging van bak- en natuursteen d.m.v. hydropneumatische straaltechniek met behoud van structuur en patina;
- herstellen en vernieuwen van natuursteen d.m.v. nieuwe witte natuursteen, een kalksteen van Belgische of Franse afkomst, en mortel op basis van gemalen natuursteen en een mineraal bindmiddel;
- herstellen van het voegwerk;
- plaatsen van anti-mos systeem en vochtwerend systeem d.m.v. anti-mos product en een dampopen vuil- en waterwerende bescherming op basis van harsen van oligomere organosiloxanen;
- herstellen en vernieuwen smeedijzeren elementen door nieuw smeedwerk, o.a. bekroningen van torenspitsen en dakkapellen, deurbel aan de voorgevel, het traliewerk voor de ramen en de muurankers;
- ...

C. Buitenschrijnwerk:

- herstellen en restaureren van de glas-in-loodpanelen;
- plaatselijk herstellen of vernieuwen van buitenschrijnwerk;
- schilderen van buitenschrijnwerk;
- nazicht, herstel en schilderen van hang- en sluitwerk.

In 2021 werden de houten slagluiken van het kasteel gereconstrueerd.

Heropbouw dienstgebouw

In 2019 stortte het dienstgebouw in. In de periode 2021-2022 werd het volume heropgebouwd en het oorspronkelijk uitzicht hersteld. Er werd hiervoor uitsluitend gebruik gemaakt van nieuwe bouwmaterialen, geen recuperatiemateriaal.

Het dienstgebouw bestond uit drie delen: de remise, het woonhuis en de stallen.

Het volume van de oorspronkelijke **remise** was opgetrokken in baksteenmetselwerk in kruisverband. De bakstenen van de zeven traveeën tellende voorgevel waren wit geschilderd. Het gebouw telde één bouwlaag onder een zadeldak bedekt met rode Vlaamse pannen. Ter hoogte van ieder uiteinde van de daknok stond een gemetste schoorsteen. In de tweede en vijfde travee bevonden zich de rechthoekige deuropeningen tot het gebouw. Een derde toegang bevond zich in de noordelijke zijgevel. De andere zijgevel was gesloten. De rechthoekige vensteropeningen waren voorzien van buitenluiken. Op het moment van afbraak waren deze wit-groen geschilderd. In de middelste travee werd het dak doorbroken door een dakkapel. Het houten schrijnwerk van de ramen kenmerkte zich door opendraaiende vleugels met vast bovenlicht en een roedeverdeling.

Het **woonhuis** telde twee bouwlagen onder een schilddak. In de lengte bestond het uit zeven traveeën, in de breedte uit drie. De voorgevel werd verder geritmeerd door lisenen. De lijstgevels in baksteenmetselwerk waren bepleisterd en geschilderd in een lichte kleur (vermoedelijk wit) met onderaan een grijze plint. Iedere travee telde twee vensters, één op het gelijkvloers en één op de verdieping. Ze waren allen voorzien van buitenluiken, eveneens groen-wit geschilderd. De ramen op het gelijkvloers waren opgebouwd volgens het principe van twee opendraaiende raamvleugels met erboven een vast licht. De ramen op de verdieping waren kleiner en hadden telkens twee opendraaiende raamvleugels. Het schrijnwerk van ramen en deuren was wit geschilderd. In de middelste travee bevond zich een segmentboogvormige deuropening. In de derde travee (links) zat een tweede rechthoekige deuropening. Op het schilddak lagen gesmoorde Vlaamse pannen.

Ten westen van de voormalige remise stond een bijgebouw dat dienst deed voor het **stallen** van de paarden en de koetsen. De stalling telde vier open traveeën voor de koetsen en vier gesloten traveeën voor het stallen van de paarden. Het gebouw was twee traveeën breed. Het dak bestond uit een schilddak met gesmoorde Vlaamse pannen. De gevels in baksteenmetselwerk waren wit geschilderd/bepleisterd met onderaan een gecementeerde plint. De voorgevel telde twee deuropeningen, waarvan twee met rondboogvormig bovenlicht. De achtergevel telde twee rechthoekige vensteropeningen. Alle gevelopeningen waren voorzien van een ijzeren latei versierd met bloemen.

Fig. 40 - Het woonhuis met stalling in 2018 (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed).

Fig. 41 - De remise was jaren overwoekerd door planten en bomen (Foto 2012, EON architectenbureau).

3. Inventarisatie erfgoedelementen en -kenmerken

In volgend hoofdstuk worden de erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het kasteel Selsaeten beschreven. Deze beschrijving vormt een inventarisatie van de huidige toestand van het onroerend erfgoed. Onderdelen zonder erfgoedwaarde worden expliciet als dusdanig vermeld. Aan het einde van dit hoofdstuk volgt een diagnosesnota van de huidige fysieke toestand, met een overzicht van de voornaamste schadebeelden aan het exterieur en interieur.

Alle beschreven erfgoedelementen en -kenmerken worden als nagelvast beschouwd. Roerende objecten met erfgoedwaarde die onlosmakelijk met het monument verbonden zijn worden aangeduid als 'cultuurgoed'. Roerende goederen met erfgoedwaarde die niet onlosmakelijk verbonden zijn met het monument worden aangeduid als 'roerend object, geen cultuurgoed'.

Voor het kasteel worden zowel het exterieur, het interieur als de cultuurgoederen beschreven. Voor gebouwen binnen het dorpsgezicht (dienstgebouw en pachthoeve) wordt alleen het exterieur beschreven.

3.1. Kasteel van Selsaeten

3.1.1. Exterieur

Opbouw en algemene kenmerken

Het uitzicht van het huidige gebouw is het resultaat van een bouwcampagne van 1897 waarbij het huidige kasteel in neo-Vlaamse-renaissancestijl tot stand kwam. Van het voorgaande kasteel uit de 16de eeuw getuigt alleen nog de noordwestelijke hoektoren en een oudere kern bestaande uit deel van de fundamenteën, kelders en eventueel opgaand muurwerk, alle verscholen achter het uniforme gevelparement in natuur- en baksteenmetselwerk.

Het kasteel telt twee bouwlagen en een zolderverdieping onder een afgeknot tentdak. Het tentdak wordt aan de voorgevel doorbroken door twee dakkapellen en zes sierlijke schoorstenen in baksteenmetselwerk met speklagen. De gevels voor- en achteraan tellen zes traveeën, de zijgevels telkens vijf. Op de hoeken bevinden zich hoek- of arkeltorens, met in de noordwestelijke hoek de 16de-eeuwse achtzijdige slottoren van drie geledingen. De torens hebben spitsdaken. In de zuidoostelijke hoek van het kasteel situeert zich een lager volume met plat dak versierd met kantelen.

Tegen de zuidoostelijke gevel verbindt een overdekte doorgang het kasteel met een klein poortgebouw. Via deze doorgang komt men op de voormalige ommuurde binnenkoer van het kasteel. In de noordoostelijke hoek van dit binnenhof situeert zich nog een klein arkeltorentje.

Ter oriëntering worden hierna de **gevelplannen** weergegeven. Deze plannen zijn eveneens opgenomen in de bijlage, op A-3 formaat.

Het **dakenplan** is opgenomen bij de beschrijving van de daken (zie verder).

Fig. 42 – De voorgevel van het kasteel (zuidzijde).

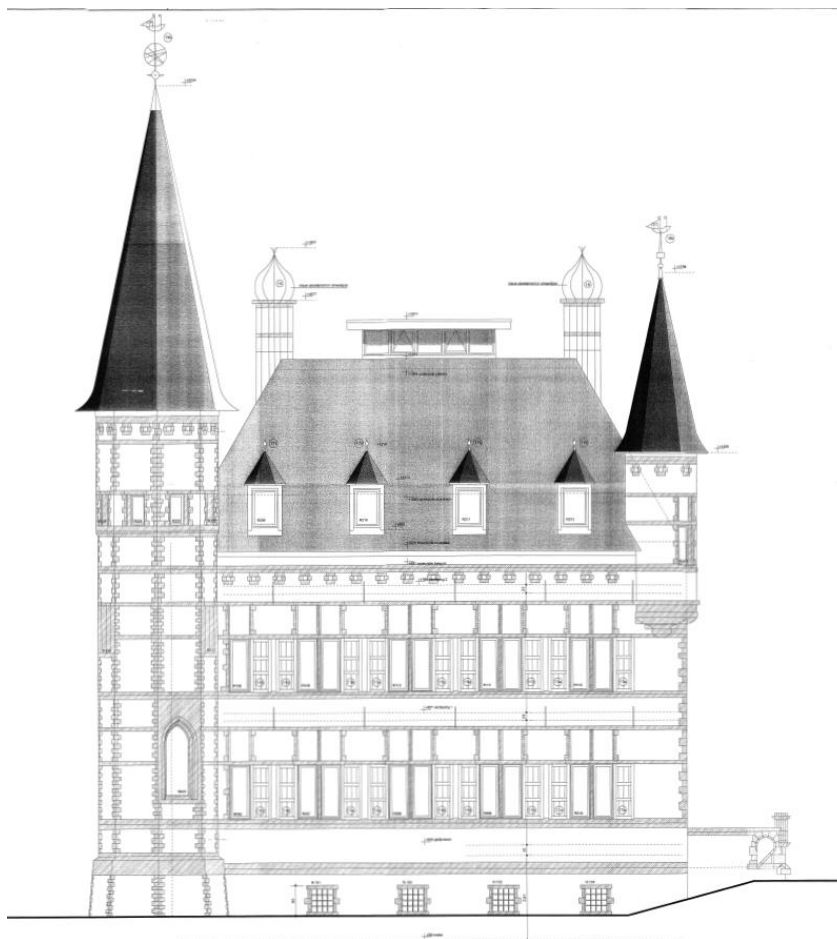

Fig. 43 - De westgevel van het kasteel.

Fig. 44 - De achtergevel van het kasteel (noordzijde).

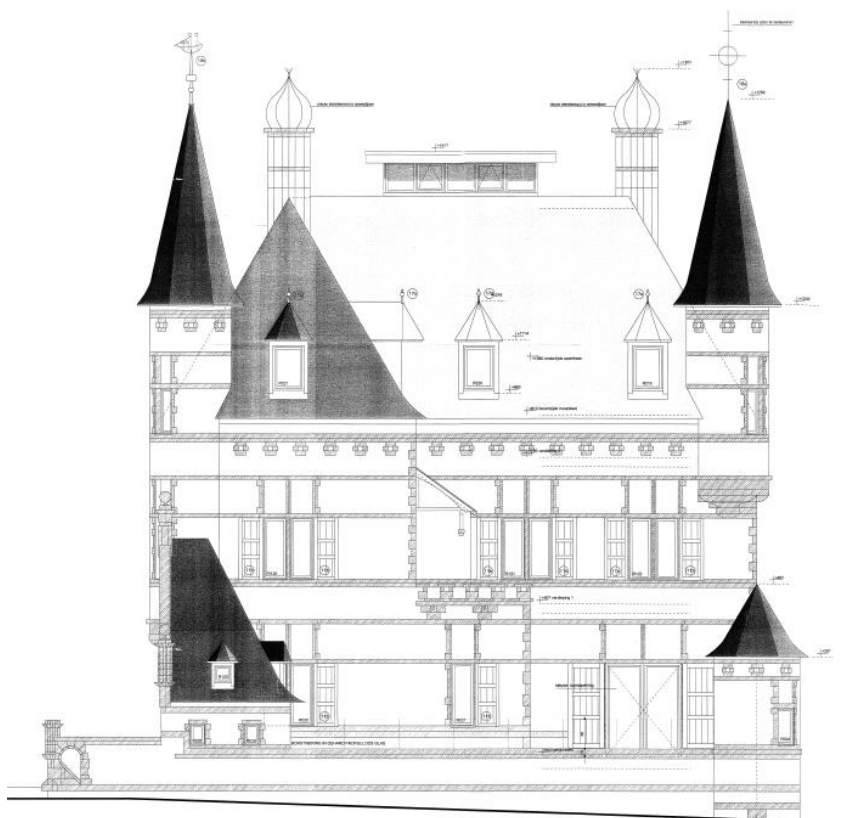

Fig. 45 - De oostgevel van het kasteel.

Gevels

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Baksteenmetselwerk met speklagen

- Beschrijving: metselwerk in kruisverband; platvolle en licht geborstelde voegen; kalkzandsteen plint en speklagen; vermoedelijk recuperatie 16de-eeuwse bak- en natuursteen voor de slottoren met kapel en 16de-eeuwse bewaarde basis van de omwalling en de slottoren.
- Diagnose:
- Op een aantal plaatsen staat het baksteenmetselwerk of de natuurstenen plint onderaan vochtig, o.a. doorgang en bijgebouw, terras, ...
 - o De onderste baksteenlagen liggen in de ondergrond door ophoging van het terrein.

Architecturale gevelelementen

- Beschrijving: kalkzandsteen waterlijsten; steigergaten; bolvormige bekroningen; kraagstenen; waterspuwers; borstweringen met motieven in laag-reliëf en wapenschild (voorgevel); dekstenen; topbekroningen trapgevel dakkapellen en bijgebouw; zuilen en balustrade met maaswerk doorgang; consoles arkeltorens, schietgaten; ...
- Diagnose:
- Enkele dekstenen van de kantelen liggen los.
 - o Een waterlijst van vleugel 9 (cf. inspectierapport MOWA 11947/2020/B) is ingescheurd.
 - o Het voegwerk van de trapgevels (voorgevel) is plaatselijk weggefallen.

Schoonstenen hoofdvolume

- Beschrijving: baksteenmetselwerk; kalkzandsteen 'speklagen'; stervorm met acht punten; smeedijzeren bekroningen
- Diagnose:
- De roestige bevestigingen van de oude bekroningen zitten nog in de dekstenen.
 - o De dekstenen worden opgedrukt, vermoedelijk door roestige ankers.
 - o De krammen tussen de dekstenen ontbreken.
 - o Enkele bakstenen zijn beschadigd door de vorst.
 - o Enkele natuurstenen blokken zijn verweerd.
 - o De noordoostelijke schoorsteen is ingescheurd te hoogte van de knik op zolder.
 - o De noordwestelijke schoorsteen vertoont op zolder roetuitbloeiingen.

Schoorsteen poortgebouw

- Beschrijving: baksteenmetselwerk; kalkzandsteen 'speklaag'; smeedijzeren bekroning
- Diagnose:
- Het dak heeft geen waterafvoeren waardoor de onderliggende gevels nat staan.

Muurankers

Beschrijving: Smeedijzeren muurankers.

Diagnose: - Vier schieters van de muurankers van de slottoren zijn weggevallen, één schieter drukt niet meer tegen het metselwerk.

Kruis- en kloostervensters

Beschrijving: kalkzandsteen, natuurstenen monelen, dorpels en negblokken

Diagnose: - Enkele monelen zijn ingescheurd door roestvorming van de grendelogen van de slagluiken.

Rechthoekige vensters

Beschrijving: kalkzandsteen monelen; dorpels; negblokken

Diagnose: - In goede staat.

Spitsboog venster kapel (2x)

Beschrijving: spitsboogvenster, kalkzandsteen

Diagnose: - In goede staat.

Hoofdingang (voorgevel)

Beschrijving: kalkzandsteen rondboog; gebroken driehoekig fronton op twee Toscaanse zuilen op rechthoekig basement

Diagnose: - In goede staat.

Zij-ingang (voorgevel)

Beschrijving: kalkzandsteen rondboog; aanzet- en sluitstenen met bolvormige versiering; negblokken

Diagnose: In goede staat.

Ingang (achtergevel)

Beschrijving: kalkzandsteen rondboog; aanzet- en sluitstenen met bolvormige versiering; negblokken.

Diagnose: - In goede staat.

Ingang (zijgevel, achteraan) (latere toevoeging, zonder erfgoedwaarde)

Beschrijving: rechthoekig; negblokken; latei.

Diagnose: - In goede staat.

Ingang hoektorentje binnenhof

Beschrijving: kalkzandsteen; negblokken; segmentvormige, geprofileerde latei

Diagnose: - De dorpelsteen is gebarsten.

Buitenluiken

Beschrijving: Alle kruis- en kloostervensters zijn voorzien van houten slagluiken ter hoogte van de onderste raamhelften. Eenvoudige vormgeving bestaande uit verticale planken, wit geschilderd, op een rood geschilderd stijl- en regelwerk. De luiken werden in 2020-2021 gereconstrueerd naar historisch model.

Diagnose: - Goede toestand.

Fig. 46 - De voorgevel van het kasteel (zuidgevel).

Fig. 47 - Zicht op het kasteel vanuit het noordoosten.

Fig. 48 - Zicht op de west- en zuidgevels van het kasteel.

Fig. 49 - De achtergevel van het kasteel.

Fig. 50 - De noord- en westgevels van het kasteel en de noordwestelijke hoektoren.

Fig. 51 - De westgevel van het kasteel.

Fig. 52 - Het poortgebouw naar de binnenkoer.

Fig. 53 - Detailbeeld van de koergevels.

Fig. 54 - Noordoostelijk hoektorentje.

Fig. 55 - De erker aan de noordgevel.

Fig. 56 - Detail van een venster in de NW-hoektoeren.

Fig. 57 - Een kelderraam in de noordgevel.

Bedaking

Onderstaand dakenplan werd opgesteld door Monumentenwacht vzw. De door hen gebruikte nummering van de daken werd overgenomen in dit beheersplan.

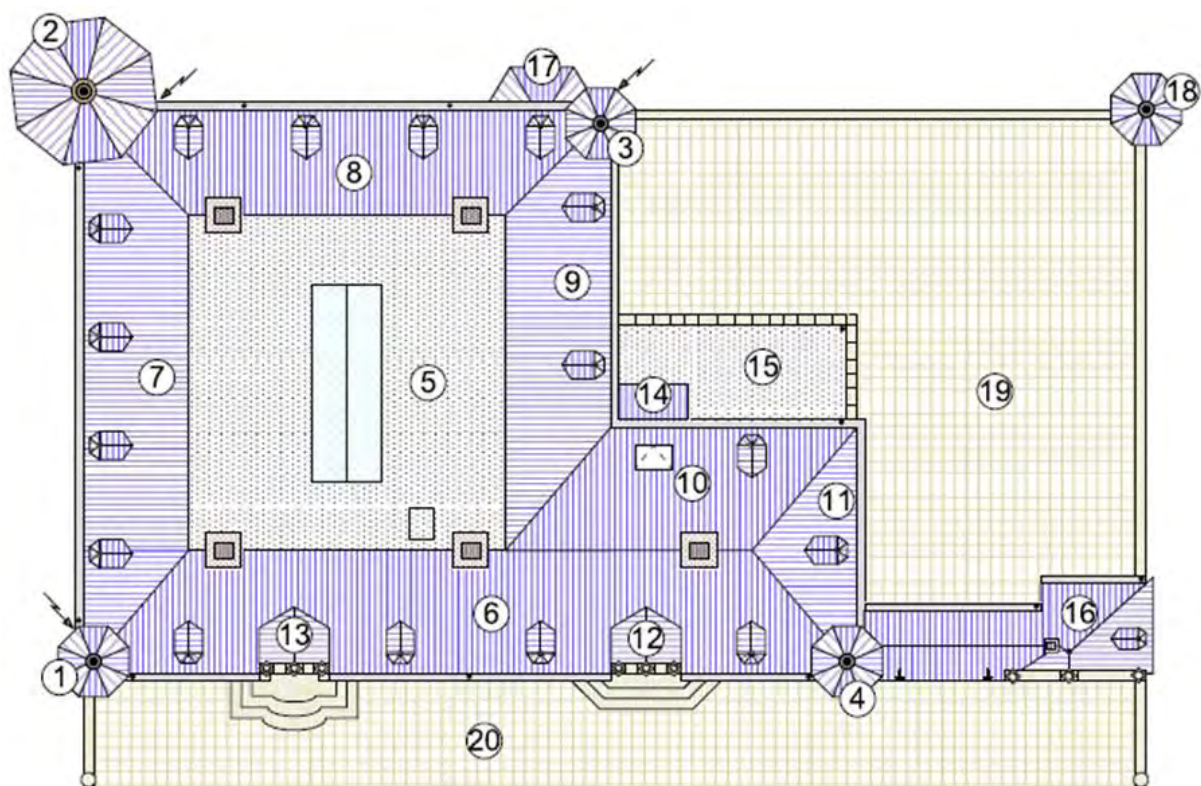

Fig. 58 - Dakenplan van het kasteel, met nummering (Bron: Monumentenwacht vzw).

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Hoofddak

Dakenplan nr. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 en 13

Materiaal: donkergrijze natuurleien met blauwe nuance; zink; lood; koper; roofing; hout
Beschrijving: afgeknot tentdak; schansvormige dakoversteek met dakklossen; vernagelde (koperen nagels) natuurleien; plat dak voorzien van roofing; zinken nokken; koperen pironen op de dakkapellen

- Diagnose:
- De natuurleien zijn algemeen in goede staat.
 - o De aansluiting tussen de nok en de piron van iedere dakkapel is aangewerkt met een kit die begint los te scheuren.
 - o De nokbeugels van de dakkapellen zijn bevestigd met roestige nagels.
 - o Dak 5: de aansluiting tussen het plat dak en de leien daken is niet voorzien van een opstand en een loodaansluiting.
 - o Dak 8: de zinken nok van de westelijke dakkapel is plaatselijk geperforeerd.
 - o Dak 10: verschillende nokbeugels zijn opgedrukt.
 - o Dakkapellen 12 en 13: de bovenste leien van de wangen zijn bloot genageld, de aansluiting met de wangen is onoordeelkundig aangewerkt met kit.

Hoek- en arkeltorens

Dakenplan nr. 1, 3, 4 en 18

Materiaal: grijze natuurleien; lood; koper; hout

Beschrijving: octogonaal spitsen dak; dakoversteek met dakklossen; vernagelde natuurleien; koperen muts met bloemen en windroos

Diagnose: - De natuurleien zijn algemeen in goede staat.
- De torenbekroning van dak 1 staat scheef.

Slottoren

Dakenplan nr. 2

Materiaal: grijze natuurleien; lood; zink; koper; hout

Beschrijving: octogonaal spitsen dak; dakoversteek met dakklossen; vernagelde natuurleien; koperen muts met kruis en windroos

Diagnose: - De natuurleien zijn algemeen in goede staat.

Erkers

Dakenplan nr. 14 en 17

Materiaal: grijze natuurleien; lood; zink; hout

Beschrijving: hellend dak; vernagelde natuurleien; dakoversteek met dakklossen

Diagnose: - De natuurleien zijn algemeen in goede staat.

Bijkeuken

Dakenplan nr. 15

Materiaal: roofing

Beschrijving: plat dak;

Diagnose: - De natuurleien zijn algemeen in goede staat.

Doorgang en poortgebouw

Dakenplan nr. 16

Materiaal: grijze natuurleien; lood; zink; hout

Beschrijving: zadeldak; dakoversteek met dakklossen; vernagelde natuurleien; dakkapel

Diagnose: - De natuurleien zijn algemeen in goede staat.

Hanggoten met afvoeren en standpijpen

Materiaal: koper; ijzer

Beschrijving: hang- en kilgoten

Diagnose: - Verschillende koperen delen wateren af op de zinken hang- en kilgoten. Koper tast zink aan;
- Een deel van de ijzeren standpijpen zijn roestig.

Fig. 59 - Overzicht van de speelse dakvormen van het kasteel, gezien vanaf het noordoosten.

Fig. 60 - Detail van de bedaking. Het hedendaags dakvlakraam is te situeren boven de traphal van de voormalige diensttrap.

Fig. 61 - Dak van het poortgebouwtje.

Fig. 62 - Bedaking aan de noordzijde.

Fig. 63 - De NO-hoektoren van het hoofdgebouw.

Fig. 64 – Eén van de schoorstenen.

Fig. 65 - De NW-hoektoren.

Fig. 66 - Poortgebouw, detail klossen en dakafwerking.

Fig. 67 - Oostzijde van het poortgebouw.

Fig. 68 - De dakconstructie van het poortgebouw.

Fig. 69 - Leien dakje van de erker aan de noordgevel.

3.1.2 Interieur

Kelder

Lokaal -101 Traphal

De ruimte is recent heringericht met toegangstrap van de kelder naar de gelijkvloerse verdieping.

Aan de zuidzijde is een opening, afgesloten met een houten luik (doorgang voor de luchtgroep).

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren (geen erfgoedwaarde)

Beschrijving: Blauwe en gele cementtegels

Diagnose: - De vloer is licht bevuild en vertoont mechanische schade.

Muren

Beschrijving: Baksteenmetselwerk; Aan de noordzijde (voorgevel) is een dichtgemaakt kelderraam.

Diagnose: - Onderaan het baksteenmetselwerk tekenen zich (oude) sporen van vocht af.

Plafond

Beschrijving: Troggewelven van baksteenmetselwerk tussen ijzeren I-liggers

Diagnose: - De profielen van de troggewelven zijn licht roestig.

Trap (geen erfgoedwaarde)

Beschrijving: Hedendaagse trap uit zichtbeton

Diagnose: - In goede toestand.

Fig. 70 - Kelder, lokaal -101. Zicht naar het zuiden.

Lokaal -102 Archief ruimte

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren (geen erfgoedwaarde)

Beschrijving: Gegoten betonvloer

Diagnose: - In goede toestand.

Muren

Beschrijving: baksteenmetselwerk

Diagnose: - Onderaan het baksteenmetselwerk tekenen zich (oude) sporen van vocht af, alsook oude witte verflagen.

Plafond

Beschrijving: Troggewelven van baksteenmetselwerk tussen ijzeren I-liggers

Diagnose: - De profielen van de troggewelven zijn licht roestig.
- Zouten tekenen zich af op het baksteenmetselwerk.

Deuropening

Beschrijving: Segmentboog vormige doorgang; baksteenmetselwerk

Diagnose: - De bakstenen vertonen mechanische schade, voornamelijk op de hoeken.
- De stenen zijn licht bevuild, vertonen sporen van vocht en oude verflagen.

Deur (zonder erfgoedwaarde)

Beschrijving: Hedendaagse deur in PVC.

Diagnose: - Goede toestand.

Fig. 71 - Kelder -102: zicht op het plafond met troggewelven.

Fig. 72 - De kelder is ingericht als archiefruimte.

Lokaal -103 Kelder/technisch lokaal

Achterin dit technisch lokaal is een ruimte afgesplitst door middel van een muur in grijze betonstenen en een hedendaagse branddeur. Deze ruimte is de 'machinekamer' van de personenlift in het aanpalende lokaal (-105) en bevat een technische installatie. Alle zonder erfgoedwaarde.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren

Beschrijving: Bakstenen op strekse zijde.

Diagnose: - De stenen zijn licht bevuild en vertonen sporen van vocht.

Muren

Beschrijving: Baksteenmetselwerk

Diagnose: - Op het baksteenmetselwerk tekenen zich vochtkringen en zouten af, alsook oude witte verflagen.

- Het voegwerk is plaatselijk uitgevallen.

Plafond

Beschrijving: Troggewelven van baksteenmetselwerk tussen ijzeren I-liggers.

Diagnose: - De profielen van de troggewelven zijn licht roestig.

- Zouten tekenen zich af op het baksteenmetselwerk.

Deuropening

Beschrijving: Segmentboog vormige doorgang; baksteenmetselwerk

Diagnose: - De bakstenen vertonen mechanische schade, voornamelijk op de hoeken.

- Een rij bakstenen ontbreekt onderaan de dagkant van de deuropening (zuidzijde).

- De stenen zijn licht bevuild, vertonen sporen van vocht en oude verflagen.

Deur

Beschrijving: Houten plankendeur (vermoedelijk 19de of 20ste eeuw), met oudere gerecupereerde scharnieren (vermoedelijk 18de eeuw).

Diagnose: - Eén plank van de deur is ingerot.

Fig. 73 - Kelder - 103 (technisch lokaal), zicht naar het oosten.

Fig. 74 - De machinekamer van de personenlift, in het lokaaltje achteraan kelder -103.

Fig. 75 - Zicht richting de traphal.

Fig. 76 - De historische deur van kelder -103.

Lokaal -104 Wijnkelder

Lokalen -104 en -105 werden circa 2010 ingericht als wijnkelder. De bakstenen wijnrekken hebben geen erfgoedwaarde.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren

Beschrijving: Bakstenen op strekse zijde
Diagnose: - De vloer is bevuild en vochtig.

Muren

Beschrijving: Baksteenmetselwerk; Wijnrekken in baksteenmetselwerk, uit rode en gesmoorde bakstenen.
Diagnose: - Op het baksteenmetselwerk tekenen zich vochtkringen en zouten af, alsook oude witte verflagen.
- Het voegwerk is plaatselijk uitgevallen.

Plafond

Beschrijving: Troggewelven van baksteenmetselwerk tussen ijzeren I-liggers
Diagnose: - De profielen van de troggewelven zijn licht roestig.
- Zouten tekenen zich af op het baksteenmetselwerk.

Deuropening

Beschrijving: Segmentboog vormige doorgang; baksteenmetselwerk
Diagnose: - De bakstenen vertonen mechanische schade, voornamelijk op de hoeken.
- Een rij bakstenen ontbreekt onderaan.
- De stenen zijn licht bevuild, vertonen sporen van vocht en oude verflagen.

Deur (geen erfgoedwaarde)

Beschrijving: Rechthoekige deur van stijl en regelwerk, met verticale latten waartussen een speling is gelaten.
Diagnose: - In goede toestand.

Fig. 77 - Kelder -104, ingericht als wijnkelder.

Lokaal -105 Lift

Lokalen -104 en -105 werden circa 2010 ingericht als wijnkelder. De bakstenen wijnrekken hebben geen erfgoedwaarde. Bij de recente renovatie werd een personenlift geïnstalleerd in lokaal -105, waarbij een deel van de wijnrekken in dit lokaal werden verwijderd.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren

Beschrijving: Bakstenen vloeren met stenen op hun strekse zijde.

Diagnose: - De vloer is licht bevuild en vochtig.

Muren

Beschrijving: Baksteenmetselwerk; Wijnrekken in baksteenmetselwerk, uit rode en gesmoorde bakstenen.

Diagnose: - Op het baksteenmetselwerk tekenen zich vochtkringen en zouten af, alsook oude witte verflagen en onzorgvuldig ingrepen in het metselwerk.
- Het voegwerk is plaatselijk uitgevallen.

Plafond

Beschrijving: Troggewelven van baksteenmetselwerk tussen ijzeren I-liggers.

Diagnose: - De profielen van de troggewelven zijn licht roestig.
- Zouten tekenen zich af op het baksteenmetselwerk.

Deuropening

Beschrijving: Segmentboog vormige doorgang; baksteenmetselwerk.

Diagnose: - De bakstenen vertonen mechanische schade, voornamelijk op de hoeken.
- De stenen zijn licht bevuild, vertonen sporen van vocht en oude verflagen.

Deur (geen erfgoedwaarde)

Beschrijving: Rechthoekige deur van stijl en regelwerk, met verticale latten waartussen een speling is gelaten. Ongeschilderd eikenhout.

Diagnose: - In goede toestand.

Fig. 78 - Kelder -1.05, een wijnkelder waar bij de recente restauratie een lift werd ingebracht.

Fig. 79 - De wijnrekken (zonder erfgoedwaarde) in kelder -105.

Lokaal -106 Gang

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren (geen erfgoedwaarde)

Beschrijving: Gele cementtegels

Diagnose: - De vloer is licht bevuild.

Muren

Beschrijving: Baksteenmetselwerk

Diagnose: - Op het baksteenmetselwerk tekenen zich vochtkringen en zouten af, alsook oude witte verflagen en onzorgvuldige ingrepen in het metselwerk.
- Het voegwerk is plaatselijk uitgevallen.

Plafond

Beschrijving: Troggewelven van baksteenmetselwerk tussen ijzeren I-liggers

Diagnose: - De profielen van de troggewelven zijn licht roestig.
- Zouten tekenen zich af op het baksteenmetselwerk.

Deuropeningen

Beschrijving: Twee segmentboog vormige doorgangen naar de traphal en lokalen -104, -105 en -108; baksteenmetselwerk

Eén lagere en langere doorgang onder bakstenen tongewelf naar lokaal -107.

Diagnose: - De bakstenen vertonen mechanische schade, voornamelijk op de hoeken.
- De stenen zijn licht bevuild, vertonen sporen van vocht en oude verflagen.

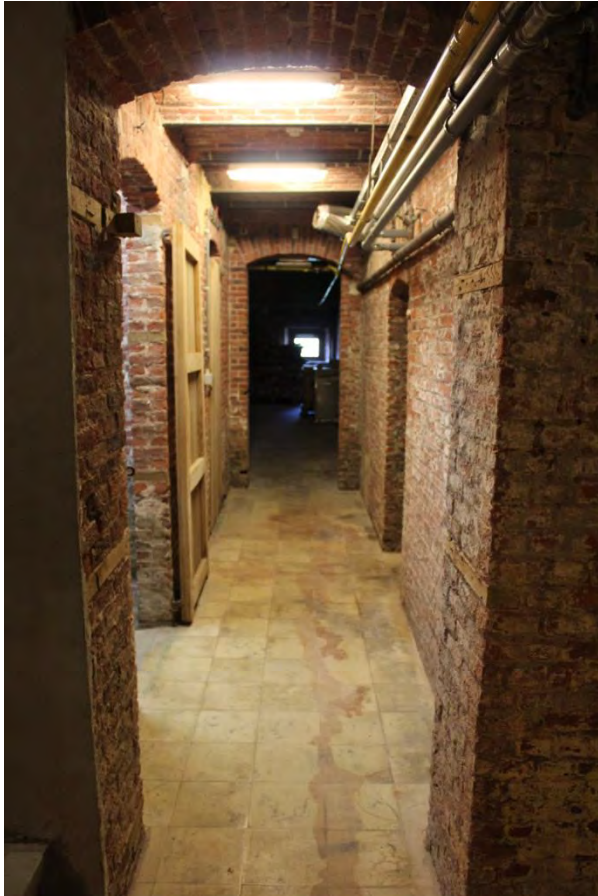

Fig. 80 - De centrale gang van de kelder, zicht naar het westen.

Fig. 81 - Doorgang van de centrale gang naar kelder -107.

Fig. 82 - Dezelfde gang. Zicht op verbinding met de kelder -105 met de personenlift.

Lokaal -107 Kelder

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren

Beschrijving: Bakstenen vloeren met stenen op hun strekse zijde

Diagnose: - De vloer is bevuild en vochtig.

Muren

Beschrijving: Baksteenmetselwerk

Diagnose: - Op het baksteenmetselwerk tekenen zich vochtkringen en zouten af, alsook oude witte verflagen.

- Het voegwerk is plaatselijk weggefallen.

- De ruimte is recent behandeld tegen huiszwam (augustus 2020).

Plafond

Beschrijving: Troggewelven van baksteenmetselwerk tussen ijzeren I-liggers

Diagnose: - De profielen van de troggewelven zijn licht roestig.

- Zouten tekenen zich af op het baksteenmetselwerk.

Doorgang naar kelder -109

Beschrijving: Segmentboog vormige doorgang; baksteenmetselwerk

Diagnose: - De bakstenen vertonen mechanische schade, voornamelijk op de hoeken.

- De stenen zijn licht bevuild, vertonen sporen van vocht en oude verflagen.

Fig. 83 - Kelderruimte -1.07, zicht naar het noorden.

Lokaal -108 Kelder

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren

Beschrijving: Bakstenen vloeren met stenen op hun strekse zijde

Diagnose: - De vloer is bevuild en vochtig.

Muren

Beschrijving: Baksteenmetselwerk. De dubbele kelderruimte wordt opgedeeld door een arcade van drie segmentbogen in baksteenmetselwerk.

Diagnose: - Op het baksteenmetselwerk tekenen zich vochtkringen en zouten af, alsook oude witte verflagen en onzorgvuldig ingrepen in het metselwerk.
- Het voegwerk is plaatselijk weggefallen.
- De ruimte is recent behandeld tegen huiszwam (08.2020).

Plafond

Beschrijving: Troggewelven van baksteenmetselwerk tussen ijzeren I-liggers

Diagnose: - De profielen van de troggewelven zijn licht roestig.
- Zouten tekenen zich af op het baksteenmetselwerk.

Deuropeningen

Beschrijving: Segmentboog vormige deuropeningen; baksteenmetselwerk

Diagnose: - De bakstenen vertonen mechanische schade, voornamelijk op de hoeken.
- De stenen zijn licht bevuild, vertonen sporen van vocht en oude verflagen.

Fig. 84 - Kelder -1.08, zicht naar het westen.

Fig. 85 - Kelder -1.08, zicht naar het zuiden.

Lokaal -109 Kelder

Deze kelderruimte (-109) en de aanpalende kelderruimte (-110), beide voorzien van een bakstenen tongewelf, zijn een restant van het oude kasteel dat behouden bleef bij de heropbouw van het kasteel in 1897. De exacte datering van de ruimte en het gewelf is niet gekend, maar een datering in de 16de eeuw of ouder is aannemelijk.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren

Beschrijving: Bakstenen vloeren met stenen op hun strekse zijde.

Diagnose: - De vloer is bevuild en vochtig.

Muren

Beschrijving: Baksteenmetselwerk.

Diagnose: - Op het baksteenmetselwerk tekenen zich vochtkringen en zouten af, alsook oude witte verflagen en onzorgvuldig ingrepen in het metselwerk.
- Het voegwerk is plaatselijk uitgevallen.

Plafond

Beschrijving: Tongewelf in baksteenmetselwerk.

Diagnose: - Zouten tekenen zich af op het baksteenmetselwerk.
- Bakstenen zijn plaatselijk beschadigd, alsook het voegwerk.

Deuropeningen

Beschrijving: Segmentboog vormige deuropeningen; baksteenmetselwerk.

Diagnose: - De bakstenen vertonen mechanische schade, voornamelijk op de hoeken.
- De stenen zijn licht bevuild, vertonen sporen van vocht en oude verflagen.

Fig. 86 – Kelder -109, zicht naar het zuiden. Samen met de aanpalende kelder (-110) is dit één van de restanten van het oude kasteel.

Lokaal -110 Kelder

Deze kelderruimte (-110) en de aanpalende kelderruimte (-109), beide voorzien van een bakstenen tongewelf, zijn een restant van het oude kasteel dat behouden bleef bij de heropbouw van het kasteel in 1897. De exacte datering van de ruimte en het gewelf is niet gekend, maar een datering in de 16de eeuw of ouder is aannemelijk.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren

Beschrijving: Bakstenen vloeren met stenen op hun strekse zijde.

Diagnose: - De vloer is bevuild en vochtig.

Muren

Beschrijving: Baksteenmetselwerk.

Diagnose: - Op het baksteenmetselwerk tekenen zich vochtkringen en zouten af, alsook oude witte verflagen en onzorgvuldig ingrepen in het metselwerk.
- Het voegwerk is plaatselijk uitgevallen.

Plafond

Beschrijving: Tongewelf in baksteenmetselwerk.

Diagnose: - Zouten tekenen zich af op het baksteenmetselwerk.
- Bakstenen zijn plaatselijk beschadigd, alsook het voegwerk.

Deuropeningen

Beschrijving: Segmentboog vormige deuropeningen; baksteenmetselwerk.

Diagnose: - De bakstenen vertonen mechanische schade, voornamelijk op de hoeken.
- De stenen zijn licht bevuild, vertonen sporen van vocht en oude verflagen.

Fig. 87 - Kelder -110 op de noordoostelijke hoek van het kasteel, zicht naar het zuiden. Deze kelder vormt samen met de aanpalende kelder (-109) een restant van het oude kasteel.

Fig. 88 - Dezelfde kelder -110, zicht naar het noorden. Links achteraan in beeld is de toegang tot de kelder van de NW-hoektoren.

Fig. 89 - Doorgang van kelder -110 naar de kelder van de NW-hoektoren.

Fig. 90 - Interieur van de kelder van de noordwestelijke hoektoren.

Gelijkvloers

Lokaal 001 Traphal diensttrap

Deze ruimte werd oorspronkelijk ontworpen als diensttrap voor het personeel. Bij de recente restauratie werd een hedendaagse trap geplaatst in zichtbeton met glazen borstweringen. De muren werden ontleisterd en het baksteenmetselwerk werd in het zicht gelaten, hetgeen de ruimte een moderne uitstraling verleent. De trap is afgesloten door een hedendaagse glazen deur.

De diensttrap doet alle verdiepingen aan en reikt van de kelder tot de zolder.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren

Beschrijving: Rode cementtegels met geel bloemmotief en decoratieve boord; Plint in bruin geglaazuurde tegels.

Diagnose: - De voegen zijn hier en daar uitgesleten.
- Hier en daar zitten er verfspatten op de tegels.

Trap (geen erfgoedwaarde)

Beschrijving: Hedendaagse trapstructuur van zichtbeton; glazen tussenwanden als borstwering.

Diagnose: - In goede staat.
- Verschillende treden zijn beschadigd door stootschade.

Muren

Beschrijving: Baksteenmetselwerk, onbepleisterd.

Diagnose: - Goede toestand.

Fig. 91 - De traphal, zicht naar het noorden.

Fig. 92 - Zicht naar het zuiden.

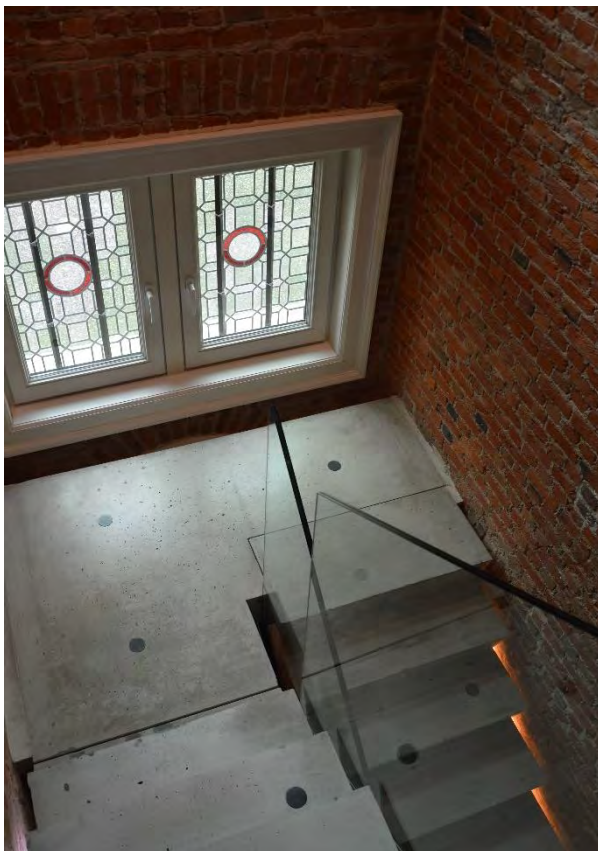

Fig. 93 - Het eerste bordes.

Lokaal 002 - 003 Sanitair personeel

Deze twee kleine ruimtes doen dienst als gang en als sanitaire ruimte. De sanitaire ruimte is gemoderniseerd. Vermoedelijk is dit de oorspronkelijke functie, gezien de kleine afmetingen en de kleine hoog geplaatste vensters.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloer (gang)

Beschrijving: Rode cementtegels met geel bloemmotief en decoratieve boord; plint in bruin geglaazuurde tegels

Diagnose:

- De tegels liggen niet overal even vlak, maar wel stabiel.
- De tegelranden en -hoeken vertonen kleine lacunes.
- De voegen zijn hier en daar uitgesleten.
- Hier en daar bevuilen verfspatten en cementvlekken de vloer.
- De bruine afwerklaag van de plint is plaatselijk afgesleten en vertoont lacunes.

Muren

Beschrijving: Vlak bepleisterd en wit beschilderde muren.

Diagnose: - In goede staat.

Plafond

Beschrijving: Vlak bepleisterd en wit beschilderd plafond.

Diagnose: - In goede staat.

Binnenschrijnwerk: vier deuren

Beschrijving Wit geschilderde houten paneeldeuren in geprofileerde deurlijsten. Eén van de vier deuren bewaart zijn oorspronkelijk deurbeslag.

Diagnose: - In goede staat.

Buitenschrijnwerk: twee kleine ramen

Beschrijving Vernieuwde houten ramen van klein formaat, wit geschilderd.

Diagnose: - In goede staat.

Fig. 94 – De gang, met deuren naar het toilet (achterin) en de bijkeuken en keuken (rechts).

Fig. 95 - Oorspronkelijk deurbeslag bij één van de deuren.

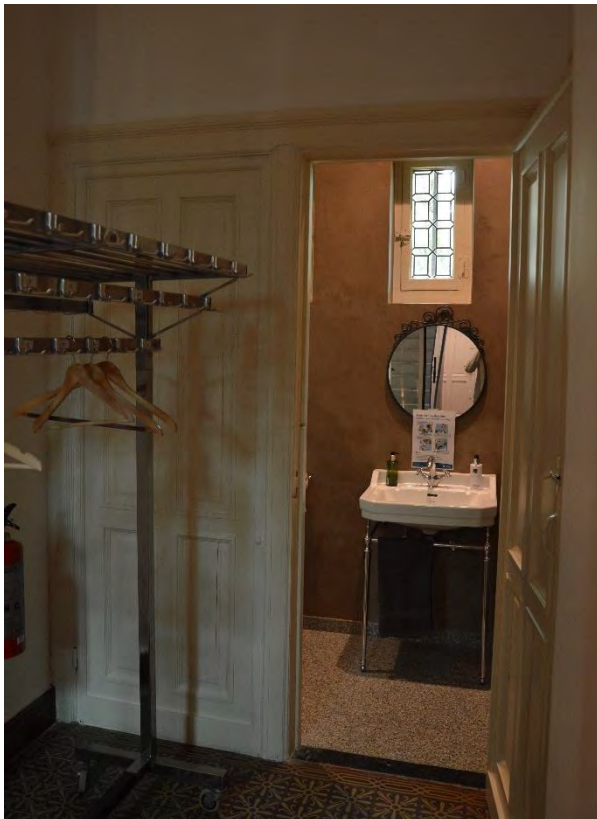

Fig. 96 - Sanitair personeel, met vernieuwd interieur.

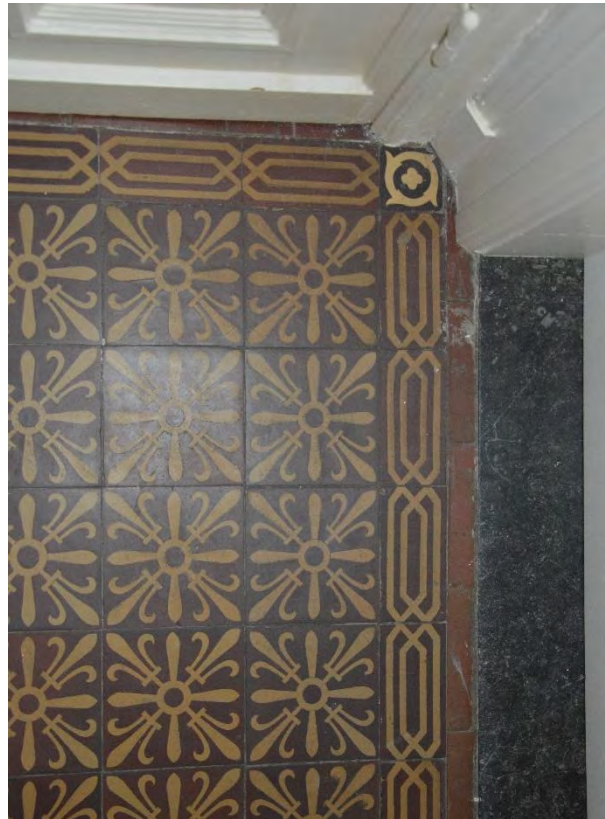

Fig. 97 - Cementtegelvloer.

Lokaal 004 Bijkeuken

De ruimte doet dienst als bijkeuken. De huidige functie sluit aan bij de oorspronkelijke 19de-eeuwse functie van de ruimte, die vermoedelijk een bijkeuken of pomphuis (afwasruimte) was.

Erfgoedelementen – kenmerken:

Vloeren

Beschrijving: Witte cementtegels met ruitvormige uitsparing met bloemmotief op de kruispunten; gedecoreerde boordsteen; recente plint; centraal bevindt zich een groot putdeksel van blauwe hardsteen.

Diagnose:

- De vloer vertoont een lichte oneffenheid, maar lijkt stabiel.
- De tegels vertonen plaatselijk barsten, kleine lacunes langs de tegelranden, slijtage aan het oppervlak, roestvlekken ...
- De voegen zijn plaatselijk uitgesleten.
- Een herstelling aan de vloer werd uitgevoerd met een ander type vloertegel.
- De deurmat tekent zich af op de vloer.

Muren

Beschrijving: Vlak bepleisterd en wit beschilderde muren.

Diagnose: - In goede staat.

Plafond

Beschrijving: Vlak bepleisterd en wit beschilderd plafond.

Diagnose: - In goede staat.

Fig. 98 - Tegelvloer van de bijkeuken, met putdeksel.

Fig. 99 - Interieur van de bijkeuken, deur en venster naar de binnenkoer.

Lokaal 005 Keuken

De ruimte doet dienst als keuken en heeft haar oorspronkelijke, 19de-eeuwse functie behouden. De oorspronkelijke vloer- en wandbetegeling bleef behouden, evenals de neogotische schouwvanden. De keukeninrichting werd vernieuwd.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloer

Beschrijving: Identieke cementtegels als in de bijkeuken; plint in rode tegels met profiel;
Langs de oostzijde is een strook met tegels van blauwe hardsteen, hetgeen doet vermoeden dat zich aan deze zijde oorspronkelijk een aanrecht, kast of spoelbak bevond.

Diagnose:

- De vloer vertoont een lichte oneffenheid, maar lijkt stabiel.
- De tegels vertonen plaatselijk barsten, kleine lacunes langsheen de tegelranden, slijtage aan het oppervlak, roestvlekken ...
- De voegen zijn plaatselijk uitgesleten.
- De plint is mechanisch beschadigd. Er zijn oude herstellingen zichtbaar.

Muren

Beschrijving: De wanden zijn afgewerkt met geglaazuurde keramische tegels. Het betreft witte tegels met op de kruispunten een blauwe ruitvormige uitsparing. Op armhoogte bevindt zich een decoratieve boord met herhalend bloemmotief, eveneens in witte en blauwe kleur, die de indruk wekt van een lambrisering.

Diagnose:

- De wand is licht oneffen, maar stabiel.
- In de tegels zitten verschillende oude bevestigingsgaten en lacunes. De glazuurlaag is gecraqueleerd.
- De voegen en lacunes zijn in het verleden met cement ingevuld.
- De tegels zijn vervuild met verfspatten.

Plafond

Beschrijving: Plafond, door moerbalken met geprofileerde balksleutels opgedeeld in drie vlak bepleisterde stucplafonds, elk met geprofileerde kooflijsten. Het geheel is wit geschilderd.

Diagnose:

- In goede staat.

Haard

Beschrijving: originele neogotische schouwvanden in witte kalkzandsteen; De spatwand is vernieuwd in roestvrij staal. De schoorsteenboezem is vermoedelijk vernieuwd of ingekast met gipskartonplaten en wit geschilderd.

Diagnose:

- De steen vertoont wat stootschade.
- Het voegwerk is onoordeelkundig hersteld met cement, dat donker en esthetisch storend oogt.
- Op de basis van de schouwvanden lijkt nog blauwe polychromie te zitten.

Binnenschrijnwerk: deur (2x)

Beschrijving: viervlaks, geprofileerde, houten paneeldeur in deurlijst; wit geschilderd; vernieuwde deurkrukken.

Diagnose: - In goede staat.

- De verflaag vertoont kleine lacunes door stoot- en poetsschade.

Fig. 100 - Haard.

Fig. 101 - Interieur van de keuken, deur naar de gang (lokaal 007)

Fig. 102 – Interieur van de keuken, zicht naar het oosten.

Fig. 103 – Tegelvloer van blauwe hardsteen langs de oostzijde van de keuken.

Lokaal 006 Sanitair gasten/lift

De ruimte is bij de recente restauratie volledig heringericht. Centraal in de ruimte bevindt zich de liftkoker. Aan beide zijden bevindt zich een glazen deur waarachter zich enerzijds het sanitair voor mannen en anderzijds het sanitair voor vrouwen bevindt.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Het interieur is volledig vernieuwd en bezit geen erfgoedwaarde.

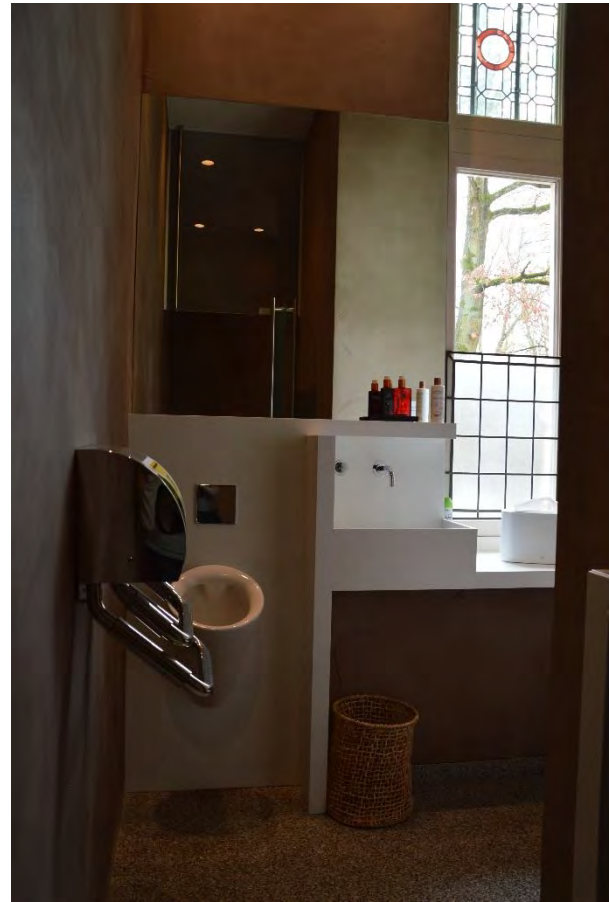

Fig. 104 - Doorgang van de gang naar het gasten- sanitair en de lift. Fig. 105 - Interieur van het sanitair.

Lokaal 007 Gangdeel

Deze gang fungeerde oorspronkelijk als dienstgang en vormt de verbinding tussen de inkomhal en de dienstvertrekken.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloer (gang)

Beschrijving: Rode cementtegels met geel bloemmotief en decoratieve boord; plint in bruin geglazuurde tegels.

Diagnose:

- De tegels liggen niet overal even vlak, maar wel stabiel.
- De tegelranden en -hoeken vertonen kleine lacunes.
- De voegen zijn hier en daar uitgesleten.
- Hier en daar bevuilden verfspatten en cementvlekken de vloer.
- De bruine afwerklaag van de plint is plaatselijk afgesleten en vertoont lacunes.

Muren

Beschrijving: Vlak en wit beschilderd pleisterwerk.

Diagnose:

- In goede staat.

Plafond

Beschrijving: Vlak en wit beschilderd pleisterwerk, met geprofileerde kooflijsten.

Diagnose:

- In goede staat.

Binnenschrijnwerk: tussendeur gang en inkomhal

Beschrijving: Dubbele deur met deurvensters en waaiervormig half rond bovenlicht, beide voorzien van glas-in-lood met blank glas en kleinere gele ruitmotieven op de kruisingen. De twee onderste panelen van de deurvensters hebben gehamerd glas om doorkijk naar de dienstgang te verhinderen. De deur is voorzien van een houtimitatiebeschildering.

Diagnose:

- De deur vertoont meer stootschade dan de andere binnendeuren.
- De deuren zijn krom getrokken en slepen over de cementtegels.
- Rechterdeur: het onderste paneel van het glas-in-loodraam is verzakt en zit los.
- Bij één deurvleugel is een stukje glas gebarsten en een stuk lood verdwenen.
- Het lood van het glas-in-lood is op een aantal plaatsen gebarsten en vervormd.
- Op het glas zitten druipsporen van verfwerken.

Binnenschrijnwerk: deur naar Van Rossem zaal (lokaal 012)

Beschrijving: Dubbele paneeldeur en omlijsting, beide in neo-Vlaamse-renaissancestijl. Deur voorzien van een houtimitatiebeschildering en lijstwerk en diamantkoppen. Houten omlijsting op neuten en met oren, met profilering, voorzien van een zwarte marmerimitatiebeschildering.

Diagnose:

- Plaatselijk zijn er barsten en openstaande, maar stabiele openstaande voegen.
- De deur heeft te lijden onder stootschade en vertoont daardoor lacunes; krassen.
- Onderaan is een grijze poetsboord zichtbaar.
- Over het algemeen vertoont het hout stootschade.

*Fig. 106 – De dienstgang tussen de keuken en de traphal, Fig. 107 - Zicht naar de keuken.
zicht naar de traphal.*

Fig. 108 - Deur naar de Van Rossemzaal (lokaal 012).

Lokaal 008 Inkomhal

Erfgoedelementen en -kenmerken

Vloer

Beschrijving: Rode cementtegels met geel bloemmotief en decoratieve boord;

Diagnose:

- Hier en daar zijn voegen uitgesleten, voornamelijk aan de voordeur.
- Aan de voordeur is er schuurschade door de deur.
- Enkele tegels zijn gebarsten.

Muren

Beschrijving:

- Onderaan de muren is een 30 cm hoge houten plint, bestaande uit rechthoekige panelen en lijstwerk, alle voorzien van een houtimitatiebeschildering.
- Vlak bepleisterde muren, wit beschilderd.

Diagnose:

- De plint tegen de noordmuur vertoont een barst, een paneel zit los. Verder is er stootschade aan het hout. Onderaan tekent zich een vergrijsde poetsboord af.
- De plint aan de linkerkant van de voordeur, ter hoogte van de trap, heeft een andere afwerkingslaag. Het middelste paneel is naar achter geduwd. De lijst erom zit onderaan wat los.
- Pleisterwerk: in goede staat.

Plafond

Beschrijving: Bepleisterde houten moerbalken met balksleutel op consoles, beide met voluten en bladmotieven. Houten kinderbalken rusten op de moerbalken. T.h.v. de schoorsteenmantel maakt een gebogen cassettenplafond de overgang tussen de balkenstructuur van het plafond en de vlakke schouwmantel. Het plafond was vermoedelijk oorspronkelijk voorzien van een polychrome beschildering in neo-Vlaamse-renaissancestijl.

Diagnose:

- In goede staat.

Trap

Beschrijving: Scheluwse eikenhouten trap met een ingewerkte zitbank. Het geheel is voorzien van rijk houtsnijwerk in neo-Vlaamse renaissance stijl, waaronder een trappaal met leeuw en rood/geel beschilderd schild, de balustrade met renaissance-motieven en tegen de wand dezelfde lage houten plint als elders in de inkomhal. Deze plint volgt het verloop van de trap en maakt een opvallende golvende beweging. Hierboven hangt een sierlijke handgreep van messing met rankvormige krullende uiteinden. Onder de trap is een houten zitbank ingewerkt, met daarachter een bezemkast. Deze kast wordt verlicht door vensters in de deur en boven de zitbank, alle ingevuld met ruitvormige glas-in-loodramen met groen glas.

De glas-in-loodramen hebben een herhalend achthoekig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering. Houten venstertabletten

- Diagnose:
- In de panelen, de stijlen en de regels zitten plaatselijk barsten en openstaande voegen, maar het geheel is stabiel.
 - Aan de basis van de trappaal ontbreekt een deel van de voluut.
 - Er is algemene gebruiksslijtage aan de trap o.a. krassen en stootschade.
 - Een aansluiting tussen de trap en de plint staat open.
 - De afwerklaag is plaatselijk verschaald en slaat aan de onderzijde plaatselijk wit uit.
 - De glas-in-loodramen zijn in het verleden hersteld met stopverf.
 - De originele deurkruk van de bezemkast is vervangen door een niet passend model.

Haard

Beschrijving: Monumentaal haardvolume met schouwwallen van zwart marmer (*petit granit*) met renaissance-motieven (wortelmotief, diamantkop, consoles, enz.), ingelegd met witgrijs geaderde rode marmer (*Rouge Royal*). Eenvoudige eikenhouten geprofileerde haardbalk (mogelijk vernieuwd bij een vorige restauratie?); haardwand in gesmoorde keramische tegels met herhalend cirkelvormig motief; stookvloer in rode en blauwe geglaazuurde keramische tegels in dambordpatroon; boorsteen in zwart marmer.

- Diagnose:
- Structureel is de haard in goede staat.
 - De afwerklaag op de natuurstenen schouwwallen is vergeeld. Het betreft vermoedelijk vernis of lak om de blauwe hardsteen het uitzicht van marmer te verlenen.
 - Er zitten verfspatten op de houten haardbalk.
 - Enkele tegels van de stookvloer zijn gebarsten, vertonen krassen of de glazuurlaag is gecraqueleerd en vertoont schuurschade.
 - Centraal in de haardwand zit een losse tegel, enkele voegen zijn uitgesleten.

Binnenschrijnwerk: deur naar dienstgang

Beschrijving: zie lokaal 007

Binnenschrijnwerk: 2 dubbele deuren naar de salons

Beschrijving: Het betreft 2 dubbele deuren, één deur naar de Sancy zaal (lokaal 009 - 010) en één naar de Witte zaal (lokaal 011). De deuren zijn nagenoeg identiek, behalve de deur naar de Witte Zaal, tegenover de inkomdeur gelegen, die voorzien is van een bijkomende bekronende geprofileerde kroonlijst.

Dubbele paneeldeur en omlijsting, beide in neo-Vlaamse-renaissancestijl. Deur voorzien van een houtimitatiebeschildering en lijstwerk en diamantkoppen. Houten omlijsting op neuten en met oren, met profilering, voorzien van een zwarte marmerimitatiebeschildering.

Deze twee deuren zijn bovendien identiek aan de deur van de dienstgang (lokaal 007) naar de Van Rossem zaal (lokaal 012), waarvan de deuromlijsting echter in een meer eenvoudige marmerimitatie is beschilderd. Wellicht was de afwerkingsgraad hier iets lager, omdat dit deel alleen van ver zichtbaar was voor bezoekers.

- Diagnose:
- Enkele panelen zijn licht verschoven.
 - Plaatselijk zijn er barsten en openstaande, maar stabiele openstaande voegen.
 - De deur heeft te leiden onder stootschade en vertoont daardoor lacunes; krassen.
 - Onderaan is een grijze poetsboord zichtbaar.

Buitenschrijnwerk: voordeur

Beschrijving: Houten dubbele paneeldeur, wit geschilderd. Waaivormig bovenlicht met glas-in-loodramen. Houten omlijsting op neuten en met oren, met profilering, net zoals de deuren naar de salons. De deurvleugels zijn vernieuwd naar oorspronkelijk model. De deur had vermoedelijk oorspronkelijk ook een houtimitatiebeschildering en een marmerimitatiebeschildering voor de omlijsting.

- Diagnose:
- Links bovenaan zijn er enkele barsten in het paneel rondom het bovenlicht, maar die lijkt stabiel.

Buitenschrijnwerk: raam met venstertablet

Beschrijving: Eén vernieuwd houten kruiskozijn links van de voordeur, wit beschilderd. Espagnolet sloten (niet origineel). Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achtzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering. Houten venstertabletten.

- Diagnose:
- Het schrijnwerk is links gebarsten ter hoogte van een scharnier.
 - In de verflaag zitten kleine lacunes.
 - Er lopen druipsporen over het oppervlak. De condensgootjes zijn na te kijken.
 - Het sluitwerk is niet origineel en is bevuild door verfsporen.

Spiegel (roerend object, geen cultuurgoed)

Beschrijving: Deze spiegel was aanwezig in de gang, toen de huidige eigenaars het pand aankochten in 1999. Het is mogelijk een onderdeel van de oorspronkelijke interieuraankleding, alhoewel de vormgeving niet volledig aansluit op het neo-Vlaamserenaissance-interieur.

- Diagnose:
- Het spiegelglas vertoont oxidatievlekken.

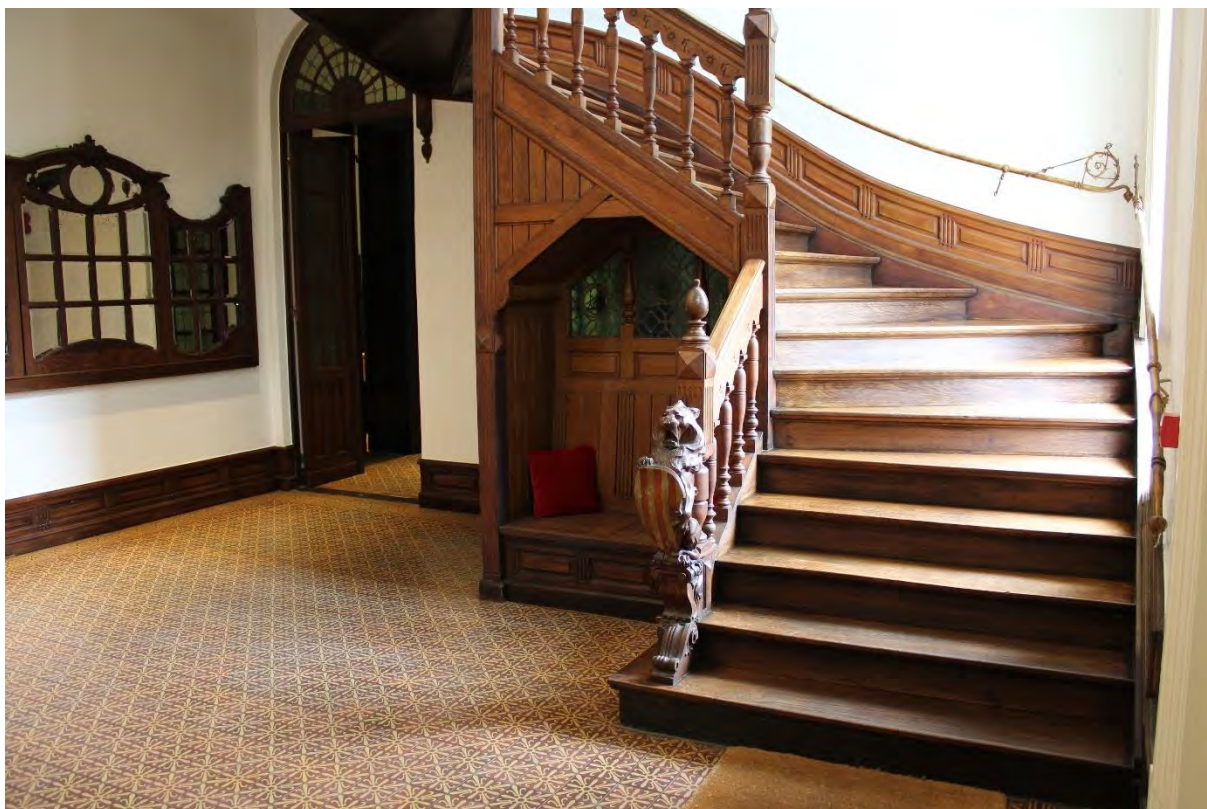

Fig. 109 - De inkomhal, met zicht op de trap naar de eerste verdieping.

Fig. 110 – De inkomhal, met links de deur naar de Witte Zaal (lokaal 011) en rechts de deur naar de dienstgang (lokaal 007).

Fig. 111 - De inkomhal, met links de voordeur en rechts naast de haard de deur naar de Sancy zaal (lokaal 009 - 010) -

Fig. 112 - Zicht naar de overloop, boven de inkomhal.

Fig. 113 - De voordeur.

Fig. 114 - Deur van de Witte Zaal (lokaal 011).

Fig. 115 - De trap, met ingewerkte zitbank en bezemkast.

Fig. 116 - Bezemkast onder de trap (vernieuwde klink).

Fig. 117 - Binnenzijde van de bezemkast.

Fig. 118 - De rankvormige handgrepen van de trap.

Fig. 119 - De trappaal met wapenschild..

Fig. 120 - De haard in de inkomhal: detail marmer.

Fig. 121 - Deuromlijsting: detail marmerimitatie-beschildering.

Lokaal 009 en 010 Twee salons ('zaal Sancy')

De ruimte bestaat uit twee samengevoegde vertrekken, die oorspronkelijk gescheiden waren door een muur met centrale deuropening.²³ Deze samenvoeging gebeurde in de periode 1960 - 2000. In de noordwestelijke hoek sluit de ruimte aan op de neogotische kapel in de hoektoren (lokaal 013).

Lokaal 009 was een ontvangstsalon, een pronkkamer, niet toevallig gesitueerd nabij de inkomhal. Lokaal 010 was eveneens een salon, maar had mogelijk een meer privaat karakter (zie ook de aanwezigheid van een huiskapel).

Vandaag is de zaal vernoemd naar de diamant 'Sancy', die in het bezit was van de familie d'Affaytadi en weleer op het kasteel werd bewaard.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren

Beschrijving: Deels parket met blokpanelen (lokaal 009), deels parket met visgraatmotief (lokaal 010). Op de overgang tussen beide ruimtes, waar zich vroeger een scheidingswand met centrale deur bevond, ligt een eenvoudig strokenparket. Eikenhout met natuurvernis.

Diagnose:

- De vloer is licht mechanisch beschadigd o.a. door afdrukken van stoelpoten, verslepen van een tafel ...
- Plaatselijk tekenen vochtplekken zich af;
- Het strokenparket tussen lokaal 009 en 010 staat bol en vertoont enkele grote barsten en openstaande voegen;
- De zone ter hoogte van de deur naar de inkomhal is in slechte toestand;
- Over de volledige parketvloer zijn sporen van onoordeelkundige herstellingen uit het verleden, zoals het vernagelen van losgekomen stroken parket.
- IJzertannaat-vlekken (zwarte corrosieve vlekken door interactie hout en metaal).

Lambrisering

Beschrijving: **Lokaal 009:** Geboende eikenhouten lambrisering met paneeldecoratie: Onderste zone met rechthoekige panelen en een roedenverdeling, bovenste zone met kleinere bijna vierkante panelen.

Lokaal 010: Geboende eikenhouten lambrisering: onderste zone met paneeldecoratie, bovenste zone met *papier peint* of lincrusta behang met renaissance-motieven.

Diagnose:

- Er tekenen zich druipsporen af op het hout, de boenwaslaag is plaatselijk wit uitgeslagen (lokaal 009). Daarnaast zijn er ook verf- en poetssporen zichtbaar.
- De lambrisering vertoont ook loszittende en ontbrekende profielatjes, evenals stoetschade van stoelen. Enkele voegen staan open.

²³ Dit is te verwachten op basis van de bouwsporen en de gebruikelijke inrichting van dergelijke salon. Dit wordt bovendien bevestigd door een grondplan van het kasteel uit de jaren 1960, waarop de vorige situatie nog is aangeduid (zie hoofdstuk 2).

- De lincrusta vertoont stootschade en de verflaag schilfert plaatselijk af. Plaatselijk zijn er ook krassen en lacunes. Het geheel is bevuild door verfspatten en stof.
- In lokaal 009 lijkt de lambrisering gevolgen van klimaatschommelingen te ondergaan. Er zit overal een spleet tussen de bovenste deklat en de panelen. Tussen de panelen zitten open voegen. De plint is vervormd. (cf. gedetailleerd schadebeeld rapport Monumentenwacht vzw, 11947-2021/I, p. 24-27 (zie bijlage)).

Verwarmingsomkasting

- Beschrijving:** Eikenhouten omkasting met achterliggende radiatoren; De omkastingen bestaan uit eenvoudig paneelwerk, met bovenaan een uitsparing. De omkasting ondersteunt de ver uitkragende marmeren venstertabletten van de ramen. Er zijn drie omkastingen in lokaal 009 en drie in lokaal 010.
- Diagnose:**
- Op het hout zijn volgende schadepatronen zichtbaar, maar zonder structurele gevolgen: openstaande voegen, mechanische schade (krassen), verfspatten, wit uitgeslagen boenwas en een poetsboord.
 - Tegen de noordwand zijn de panelen licht verschoven.

Muren boven de lambrisering

- Beschrijving:** Boven de lambrisering zijn de wanden vlak bepleisterd en wit beschilderd.
- Diagnose:** - In goede toestand.

Plafond

- Beschrijving:** Gepolychromeerd stucwerkplafond tussen moerbalken. De moerbalken rusten op moersleutels gedecoreerd met o.a. voluten, leeuwenkoppen enz. Polychrome beschildering in neo-Vlaamse-renaissancestijl op stucwerk en moerbalken, decoratief snijwerk op de moerbalken (decoraties gelijkaardig aan het plafond in de Witte Zaal).
- Diagnose:**
- In het lijstwerk van de stucwerkplafonds zitten verschillende barsten. Ze lijken recent. In de zuidwestelijke hoek van het zitgedeelte zijn de barsten meer uitgesproken. Hier en daar lopen de barsten door in de vlakke delen.
 - De picturale laag schilfert plaatselijk ook af (o.a. in de noordoostelijke hoek van de vergaderruimte, een console van de westwand, ...)
 - In de noordoostelijke hoek bevindt zich een oud vochtprobleem. Het pleisterwerk vertoont slijtage en verfafschildering.

Binnenschrijnwerk: 3 dubbele deuren

- Beschrijving:** Het betreft 3 identieke dubbele deuren, één vanuit lokaal 009 naar de inkomhal (zie lokaal 008) en twee vanuit lokaal 010 naar de Witte zaal (lokaal 011).
- Dubbele paneeldeur en omlijsting, beide in neo-Vlaamse-renaissancestijl. Deur voorzien van een houtimitatiebeschildering en lijstwerk en diamantkoppen. Brede houten omlijsting met profileringen, eveneens voorzien van een houtimitatiebeschildering.

- Diagnose:
- Enkele panelen zijn licht verschoven.
 - Plaatselijk zijn er barsten en openstaande, maar stabiele openstaande voegen.
 - Er is stootschade, kleine lacunes, krassen en een grijze poetsboord onderaan.

Binnenschrijnwerk: deur kapel (lokaal 013)

Beschrijving: Dubbele eikenhouten paneeldeur met een rechthoekige omlijsting, aan de buitenzijde identiek uitgewerkt als de andere 3 deuren in deze ruimte. Aan de binnenzijde zit de spitsboogvormige doorgang van de kapel. Het muurvlak rondom deze doorgang en de binnenzijde van de paneeldeuren zijn voorzien van polychrome neogotische beschilderingen, gevat in neogotisch lijstwerk (spitsbogen, driepassen, visblaasmotief). De beschilderingen bevatten figuratieve schilderijen met o.m. banderollen, schilden met symbolische betekenis (bijv. anker = hoop) en de letters "A" en "C", vermoedelijk verwijzend naar de oprichters van deze huiskapel: Gustave Agie en Anna de Cock (zie metalen gedenkplaat in de kapel).

- Diagnose:
- De deurkruk en het afdekplaatje ontbreken.
 - Er is een lacune ter hoogte van de deurkruk.
 - Eén paneel aan de achterzijde is gebarsten.

Buitenschrijnwerk: 7 ramen met venstertabletten

Beschrijving: Zeven vernieuwde houten kruiskoziijnen, donkerbruine afwerkingslaag. Espagnolet sloten (niet origineel). Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achtzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering. Brede venstertabletten van witte marmer.

- Diagnose:
- In goede staat.
 - Het sluitwerk is niet origineel.
 - Poetsproducten en stof hebben een witte waas op het schrijnwerk veroorzaakt.
 - Lichte schade aan het hout door het openen van de ramen.
 - De venstertabletten zijn in goede staat. Er tekenen zich wel vocht- en verfsporen af.

Schoorsteenmantel en schouwboezem (lokaal 009)

Beschrijving: Schoorsteenmantel in zwart marmer met onderdelen in wit geaderde zwart/groene marmer, in een neoclassicistische vormgeving (schouwwangen met ronde zuiltjes en haardbalk met trigliefen);

Stookvloer met witte keramische tegels, identiek aan deze in de (bij)keuken (lokaal 004 en 005);

Haardwand met gietijzeren haardplaat gedecoreerd met heraldische motieven (o.a. Franse lelie);

De schoorsteenboezem is volledig bekleed en uitgewerkt als een portiek met centrale spiegel. Het 'portiek' heeft een hoefijzerboog, waarvan het boogveld wordt ingevuld met een rijke renaissancedecoratie (stucwerk of houtsnijwerk). De omlijsting is bekleed met panelen en uitspringende diamantkoppen (vier negblokken en één

sluitsteen). Twee cirkelmotieven in de boogvelden boven de 'portiek'. Het geheel heeft een uniforme houtimitatiebeschildering, maar mogelijk is dit niet de originele afwerking.

- Diagnose:
- De zwarte haardbalk is in het midden gebarsten. Het marmer zit er los.
 - Een aantal voegen op de hoeken zijn uitgesleten.
 - De haardmantel is plaatselijk beschadigd door stootschade (o.a. op de hoeken), mechanische schade (o.a. krassen) en vuil (o.a. vocht- en roestkringen, verfspatten ...).
 - De natuursteen lijkt afgewerkt te zijn door een afwerkingslaag die een witte waas legt op de steen.
 - De haardwand is gebarsten. Het pleisterwerk vertoont lacunes.
 - Er zijn brandvlekken op de stookvloer (cf. gebruik in het verleden). De tegels zijn plaatselijk mechanisch beschadigd. Enkele voegen zijn licht uitgesleten.

Haard met hangschouw (lokaal 010)

Beschrijving: Schoorsteenmantel in neo-renaissantestijl.

Hangschouw (overhangende schouwboezem) met panelen ingevuld met gepolychromeerde lincrusta met neo-renaissantemotieven (vergelijkbaar met de decoratie van de lambrisering) rondom een centrale rechthoekige spiegel. De schouwboezem rust op een uitkragende geprofileerde haardbalk met twee metalen handvaten.

De hangschouw wordt ondersteund door twee slanke schouwwangen van witte natuursteen met wortelmotieven en gebeeldhouwde katten als consoles;

Stookvloer van rode keramische tegels met geel bloemmotief en decoratieve boord;

De haardwand is een roestkleurige metalen plaat (niet origineel). Mogelijk is achterliggend nog de oorspronkelijke haardplaat (gedeeltelijk) bewaard.

- Diagnose:
- Plaatselijk zijn er kleine lacunes door stootschade.
 - Enkele voegen lijken eerder hersteld.
 - De haard is algemeen licht vervuild (o.a. poetsresten, verfspatten, druipsporen, ...)
 - De haardbalk vertoont een stabiele barst. Er zit een spleet tussen balk en schouw. Het hout van de schouw is verder licht vervormd, maar lijkt niet problematisch.
 - Het hout van het lijstwerk vertoont verschillende kleine barsten.
 - Er zijn kleine barsten tussen de aansluiting van de lincrusta en de houten lijsten.
 - Ter hoogte van de metalen handvaten is beperkte roestvorming.
 - Een aantal voegen van de stookvloer zijn verdwenen waardoor een aantal tegels instabiel liggen.
 - In de rand van de stookvloer zit één grote lacune.
 - De tegels zijn licht beschadigd door mechanische schade (o.a. krassen) en verfspatten. De twee roosters zijn licht gecorrodeerd.

Fig. 122 - Lokaal 009, het salon aan de voorzijde van het kasteel. Links de deur naar de inkomhal.

Fig. 123 - Zicht vanuit lokaal 009 naar 010, die zeker tot 1960 nog afzonderlijke ruimtes waren. Links achterin is de deur naar de kapel in de NW-hoektoren.

Fig. 124 - Schoorsteenmantel van lokaal 009.

Fig. 125 – Detail van de neoclassicistische schoorsteenmantel.

Fig. 126 - De lambrisering van lokaal 009.

Fig. 127 - Eén van drie identieke deuren.

Fig. 128 - Oorspronkelijke deurkruk.

Fig. 129 - Polychroom beschilderd stucplafond van lokaal 009.

Fig. 130 - Een barst in het plafond van lokaal 009.

Fig. 131 - De parketvloer met blokpanelen in lokaal 009.

Fig. 132 - De hangschouw in lokaal 010.

Fig. 133 – De lambrisering in lokaal 010.

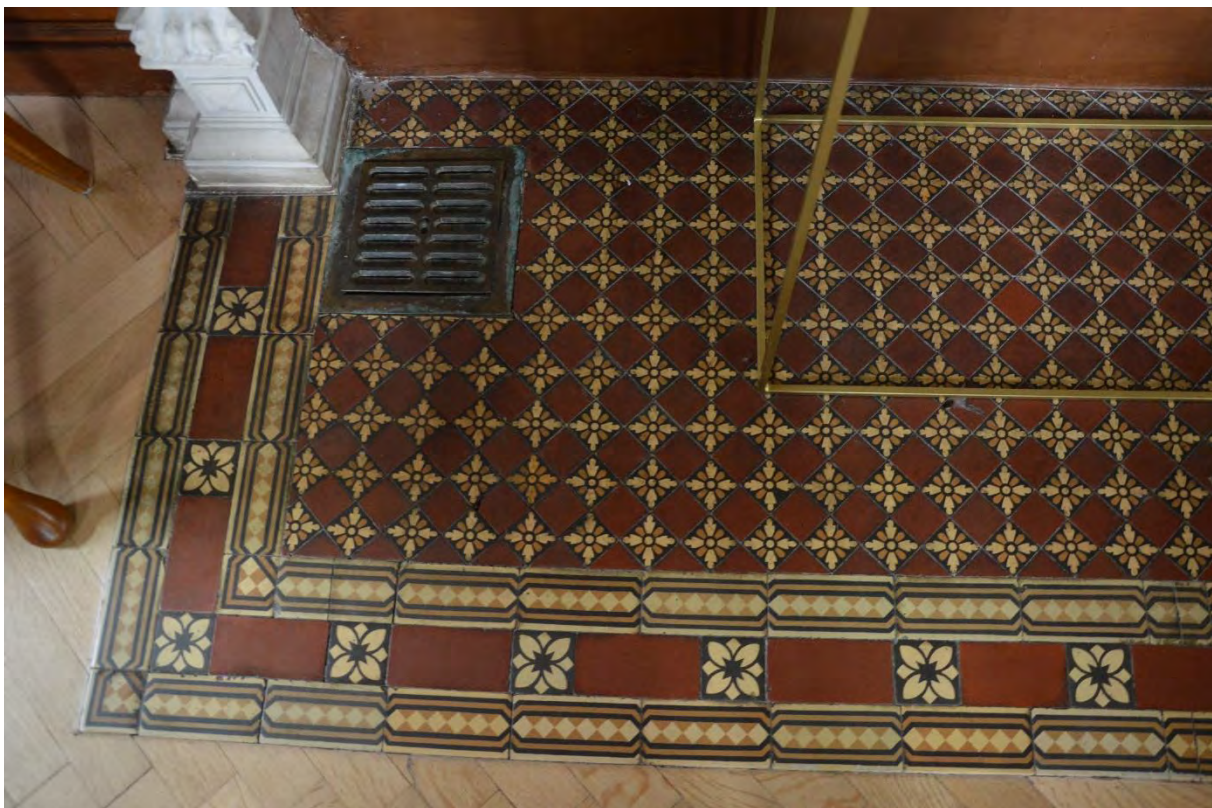

Fig. 134 - Stookvloer van de haard in lokaal 010.

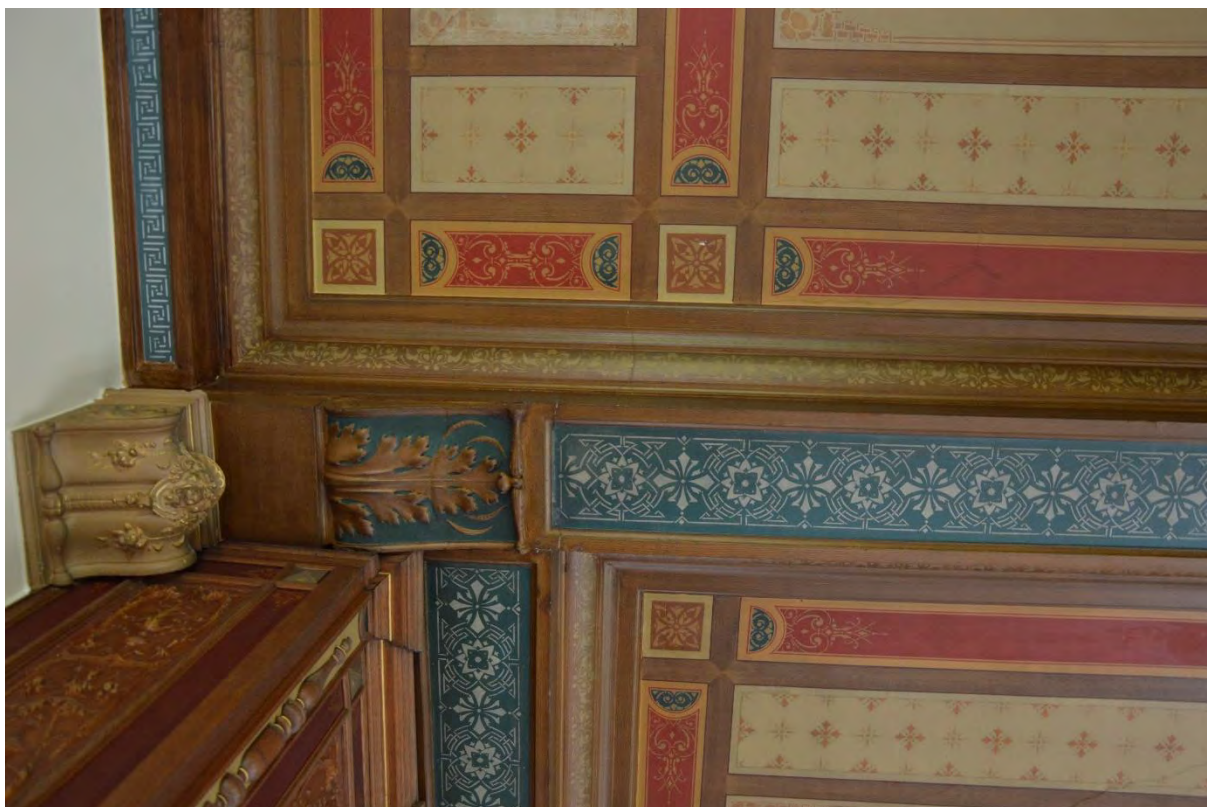

Fig. 135 - Detail plafond van lokaal 010.

Fig. 136 - Doorgang van lokaal 010 naar de huiskapel.

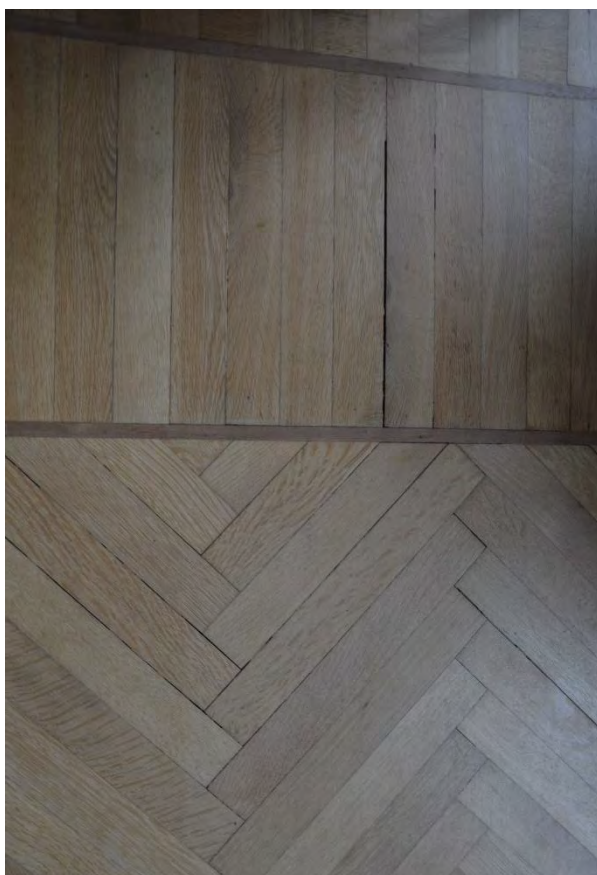

Fig. 137 - Visgraatparket van lokaal 010 en het strokenparket op de plaats van de vroegere scheidingswand tussen lokaal 009 en 010.

Lokaal 013 Kapel

De kapel bevindt zich op de gelijkvloerse verdieping van de NW-hoektoren van het kasteel en heeft een neogotische inrichting, naar ontwerp van de befaamde neogotische ontwerper baron (de) Bethune. De kapelinrichting dateert van 1875 (zie spitsboogvormige gedenksteen in nis), ruim twintig jaar voor de heropbouw van het kasteel in 1897 in neo-Vlaamse-renaissancestijl.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloer

Beschrijving: Brede houten planken van grenenhout. Voor het altaar is een verhoogde knieltrede met afgeschuinde hoeken.

Diagnose: - In goede staat.
- Er werden schroeven doorheen de plankenvloer geschroefd.

Lambrisering

Beschrijving: Geboende eikenhouten lambrisering in neogotische stijl. Rechthoekige panelen met spitsbogen; hogere lambrisering achter het altaar met polychrome beschildering (bloemen) en bovenrand met kantelen.

Aan beide zijden van het altaar (zuid en noordzijde) is er een korfboogvormige nis in de lambrisering, aan de binnenzijde bekleed met hout. In de zuidelijke nis hangt een metalen gedenkplaat van 1875 met verwijzing naar de oprichters van de huiskapel: Gustave Agie en Anna de Cock.

Diagnose: - Kleine stukjes van de ornamenten zijn afgebroken. Er zijn enkele openstaande voegen, maar die lijken stabiel.
- De boenwaslaag is plaatselijk wit uitgeslagen. Het hout is er wat verschraald.
- De polychromie heeft kleine lacunes, oude druijsporen tekenen zich af.
- De metalen gedenkplaat vertoont corrosie.

Muren boven de lambrisering

Beschrijving: De wanden boven de lambrisering zijn beschilderd met een witte structuurverf. Oorspronkelijk waren de wanden vermoedelijk afgewerkt met een polychrome (sjabloon)schildering, zoals bijvoorbeeld een baksteen of gordijn-imitatie.

Diagnose: - In goede staat.

Plafond

Beschrijving: Houten ribgewelf met ribben op consoles (bladmotieven) en gewelfvlakken bestaande uit een houten beplanking. Het geheel heeft een polychrome beschildering met o.a. florale motieven en medaillons met Mariamonogram, Christusmonogram en religieuze symbolen (Kelk met hostie, fleur-de-lis, kruis, ...).

Diagnose: - Boven de ramen is er een open voeg, maar die lijkt stabiel.

Glas-in-loodramen (2x)

- Beschrijving: Neogotische gebrandschilderde glas-in-loodramen met voorstelling van de heilige Jozef en de heilige Antonius van Padua, voorgesteld met hun attributen in een neogotisch portiek en met banderol ("Sanctus Joseph" en "S. Antonius de Padua"). De ramen zijn niet gesigneerd.
- Diagnose: - De grisailleschildering is aan het vervagen, vooral het zuidelijke raam (H. Jozef). De schildering lijkt niet stabiel en is dringend te onderzoeken.

Altaar

- Beschrijving: Stenen altaartafel, bepleisterd en gepolychromeerd met neogotische motieven, met centraal in reliëf een vierpasmedaillon met gekroonde fleur-de-lis. Marmeren altaarsteen. Kaarsenbank van steen, eveneens gepolychromeerd, met daarop het tabernakel. Het betreft een houten tabernakel, gepolychromeerd en met een bovenrand met kantelen. Het deurtje is uitgewerkt in houtsnijwerk met voorstelling van het Lam Gods in een vierpas. Het tabernakel is aan de binnenzijde met textiel bekleed.
- Diagnose: - In goede staat.
- Het altaarblok vertoont enkele openstaande voegen en stootschade met lacunes in de polychromie als gevolg.
- Het geheel is licht bevuild, vooral aan de zijkanten.
- De polychromie is op plaatsen wit uitgeslagen, vermoedelijk ten gevolge van een te vochtig klimaat.
- Op het textiel zit oppervlakteschimmel. Een stuk van de bovenkleding zit los.

Nis boven het altaar (met Onze-Lieve-Vrouw-beeld)

- Beschrijving: Houten nis met luiken, opgehangen tegen de wand boven het tabernakel, bedoeld voor het plaatsen van een heiligenbeeld of een kruisbeeld. Het Mariamonogram bovenaan doet vermoeden dat er een OLV-beeld heeft gestaan (het huidige OLV-beeld is te groot voor deze nis en dus vermoedelijk niet origineel). De houten nis heeft een architecturale vormgeving met een spitsboognis met traceerwerk, onder een zadeldak met hogels en kruisbloem. De nis is volledig gepolychromeerd. De binnenzijde van de deuren zijn voorzien van schildjes en banderollen met christelijke symboliek.
- Diagnose: - Op de polychromie van de buitenluiken zit aan de binnenzijde oud oppervlakteschimmel, aan de buitenzijde is de verflaag gecraqueleerd. Ze stuwt ook licht op.

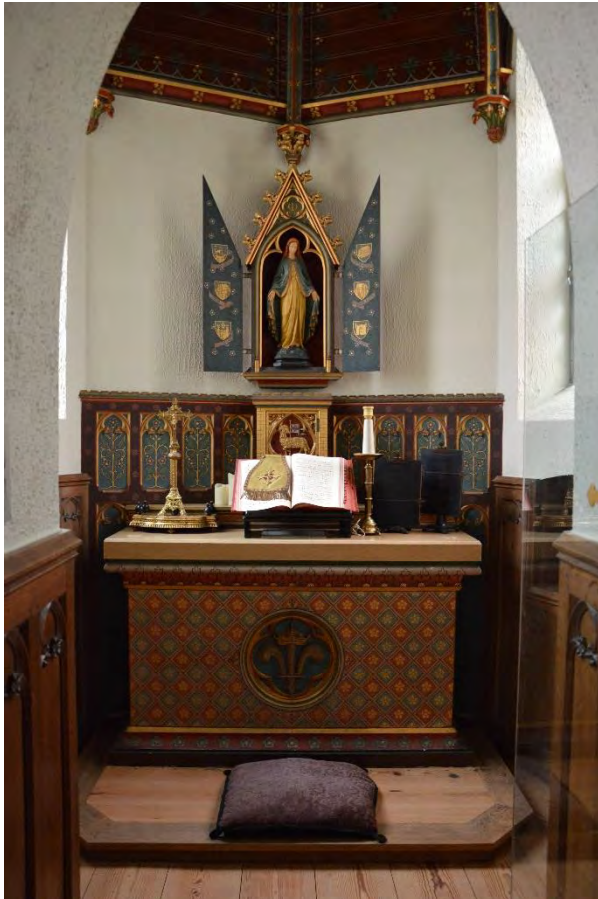

Fig. 138 - Interieur van de huiskapel.

Fig. 139 – Tabernakel.

Fig. 140 - Het altaar, met kaarsenbank, lambrisering, tabernakel en nis met beeld (beeld niet origineel).

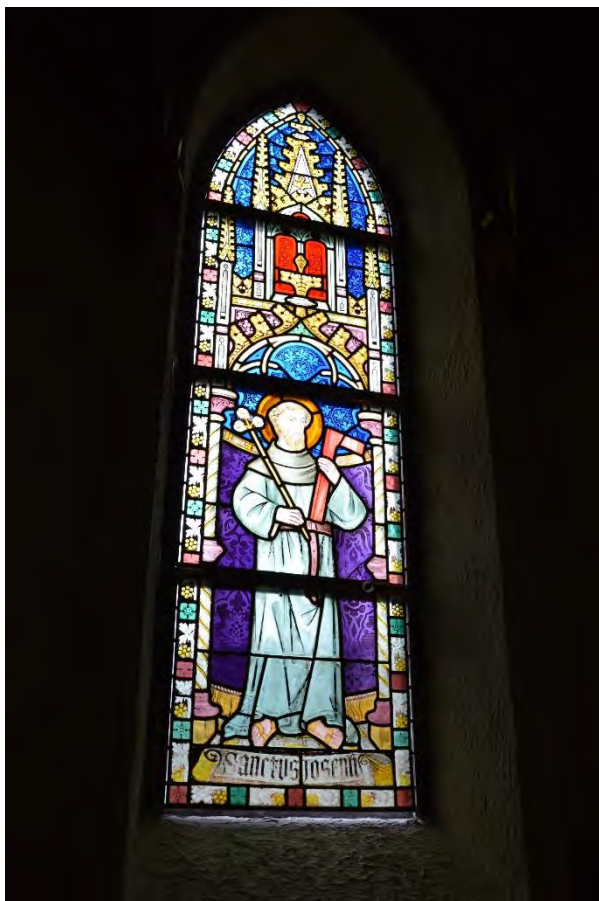

Fig. 141 - Glasraam van de H. Jozef.

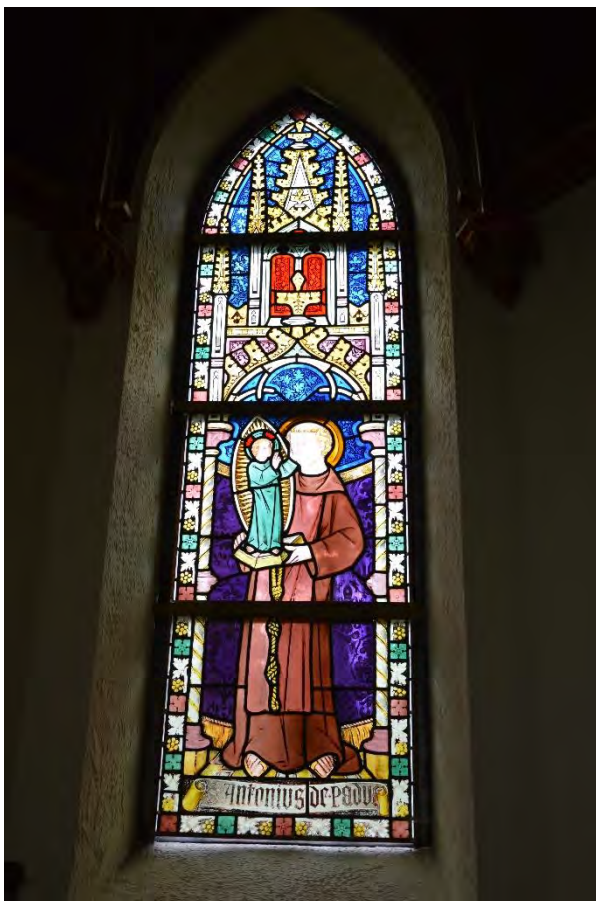

Fig. 142 - Glasraam van de H. Antonius van Padua.

Fig. 143 - Plankenvloer en trede.

Fig. 144 - Houten gewelf van de kapel.

Fig. 145 - Nis met gedenkplaat.

Lokaal 011 salon ('Witte zaal')

De oorspronkelijke functie van deze ruimte is niet gekend. Het betrof één van de representatieve ruimtes van het kasteel (salon, eetkamer, *fumoir*, ... ?)

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren

Beschrijving: Parketvloer (eikenhout) in visgraatmotief met decoratieve boord met meandermotief.

Diagnose:

- De vloer vertoont een lichte verzakking ter hoogte van de zuidkant van de kamer.
- In de decoratieve boord zitten enkele barsten, maar die lijken stabiel.
- Oude herstellingen zijn zichtbaar.
- Plaatselijk tekenen verfstrepen zich af van schilderwerken.

Lambrisering

Beschrijving: Houten lambrisering in neo-Vlaamse-renaissancestijl. De lambrisering heeft een paneeldecoratie, waarvan de indeling refereert naar de verdelingen in het plafond. Ze wordt geritmeerd door balustervormige halfzuilen die een kroonlijst dragen.

Diagnose:

- De lambrisering is wit overschilderd. Dit is niet de oorspronkelijke afwerkingslaag.

Muren boven de lambrisering

Beschrijving: Vlak bepleisterde muren, wit beschilderd.

Diagnose:

- In goede staat.

Plafond

Beschrijving: Gepolychromeerd stucwerkplafond tussen moerbalken. De moerbalken rusten op moersleutels gedecoreerd met o.a. voluten, leeuwenkoppen enz. Polychrome beschildering in neo-Vlaamse-renaissancestijl op stucwerk en moerbalken, decoratief snijwerk op de moerbalken (decoraties gelijkaardig aan het plafond in de Sancy-Zaal).

Diagnose:

- In de moerbalken en het plafond lopen verspreid een aantal barsten. Langs de barsten schilfert de picturale laag af.
- Voor de schouw zijn er instabiele opstuwingen in de picturale laag.

Binnenschrijnwerk: 5 dubbele deuren

Beschrijving: Het betreft 5 identieke dubbele deuren, twee naar de Sancy-zaal (lokaal 010), twee naar de Van Rossem-zaal (lokaal 12) en één naar de inkomhal (lokaal 008).

Dubbele paneeldeur en omlijsting, beide in neo-Vlaamse-renaissancestijl. Deur voorzien van lijstwerk en diamantkoppen. Brede houten omlijsting met profileringen,

- Diagnose:
- Het binnenschrijnwerk is wit overschilderd, dit is niet de oorspronkelijke afwerkingslaag. De deuren en hun omlijstingen waren oorspronkelijk vermoedelijk voorzien van een houtimitatiebeschildering.
 - Er zijn openstaande voegen in het paneelwerk.
 - De deurklink lijkt niet origineel te zijn.
 - De witte verflaag vertoont craquelures daar waar de verf te dik is aangebracht.
 - Eén deuromlijsting (tussen de Witte zaal en de Sancy-zaal) is scheefgetrokken, maar stabiel.

Verwarmingsomkasting

Beschrijving: Houten omkasting met achterliggende radiatoren; De omkastingen bestaan uit eenvoudig paneelwerk, met bovenaan een uitsparing. De omkasting ondersteunt de ver uitkragende witte marmeren venstertabletten van de ramen. Er zijn twee omkastingen, ter hoogte van de twee vensters in de noordgevel.

Diagnose:

- In goede toestand.

Buitenschrijnwerk: Ramen met venstertabletten

Beschrijving:

- Twee vernieuwde houten kruiskozijnen, wit geschilderd. Espagnolet sloten (niet origineel). Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering. Brede venstertabletten van witte marmer.

Diagnose:

- In goede staat.
- Het sluitwerk is niet origineel. Eén handvat is vervormd.
- Er zitten kleine lacunes in het schilderwerk.
- Onderaan de omlijsting is er lichte schuurschade.
- De venstertabletten zijn in goede staat. Er tekenen zich wel vocht- en verfsporen af.

Haard met schouw

Beschrijving: Schoorsteenmantel van witte marmer, ingelegd met okerkleurig marmer, in neo-Vlaamse-renaissancestijl met oa. wortelmotieven en waaiermotieven.
Stookvloer met witte keramische tegels, identiek aan deze in de (bij)keuken (lokaal 004 en 005). Boord van witte marmer.
Schouwboezem: Vlak bepleisterd en wit beschilderde schouwboezem.

Diagnose:

- Er is stootschade aan de hoeken.
- Het voegwerk is plaatselijk verdwenen, zie ook openstaande voeg tussen de haardbalk en het bovenliggende blad.
- De haardmantel is licht vervuild o.a. verfspatten, vergeelde vernislaag, een donkere vlek en druipsporen.
- Een aantal onderdelen lijken te ontbreken o.a. plaat onderaan haardbalk. Onderaan de schouwwallen is de aftekening herkenbaar van een verdwenen ornament.

-De haard werd afgesloten door een wit geschilderde plaat, waardoor de haardwand niet zichtbaar is.

Fig. 146 - De Witte zaal, zicht naar het zuiden. Met de deur naar de inkomhal, in het verlengde van de tafel.

Fig. 147 - De Witte zaal, zicht naar het noorden.

Fig. 148 - Het gepolychromeerd stucwerkplafond.

Fig. 149 - De parketvloer, met visgraatmotief en decoratieve boord met meandermotief.

Fig. 150 - Detail van het houtsnijwerk in neo-Vlaamse-renaissancestijl. De oorspronkelijke afwerkingslaag (vermoedelijk houtimitatie) werd wit overschilderd.

Fig. 151 - De schoorsteenmantel van de Witte zaal.

Lokaal 012 salon ('Van Rossem-zaal')

De oorspronkelijke functie van deze ruimte is niet gekend. Het betrof één van de representatieve ruimtes van het kasteel (salon, eetkamer, *fumoir*, ... ?). Vermoedelijk was dit de eetkamer, gezien de nabijheid van de keuken.

De dubbele vensterdeur naar de binnenkoer is een latere toevoeging en bezit geen erfgoedwaarde.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren

Beschrijving: Parketvloer (eikenhout) in visgraadmotief met decoratieve boord met meandermotief.

- Diagnose:
- De boordlijst komt ter hoogte van de linker deur in de westmuur lichtjes omhoog.
 - Aan de inkomdeur in de zuidmuur is de vloer sterker verkleurd door het gebruik van de ruimte.
 - De deur van de inkomdeur sleept over de vloer en zorgt voor schade.
 - Achter de bar en in de erker liggen enkele planken lichtjes los.
 - Oude herstellingen zijn zichtbaar.
 - Er zijn plaatselijk kleine lacunes en openstaande voegen.

Lambrisering

Beschrijving: Hoge houten lambrisering, versierd met een herhalende paneeldecoratie. Het centrale ruitvormige motief met diamantkoppen wordt herhaald in de uitwerking van de deuren. Donkerbruine afwerkingslaag met verguldingen. Deze afwerking is vermoedelijk niet origineel.

- Diagnose:
- Onzorgvuldige retouches zijn zichtbaar.
 - De lambrisering vertoont stootschade en enkele barsten in het hout (o.a. ter hoogte van schakelaar, westwand van de schouw ...).
 - In de zuidwand zit onderaan een gat in het houtwerk van een oude buis die is weggehaald.
 - De aansluiting in de hoek met de oostwand is minder zorgvuldig uitgevoerd.

Verwarmingsomkasting

Beschrijving: Aan weerszijden van de erker bevindt zich een houten omkasting met achterliggende radiatoren; De omkastingen bestaan uit eenvoudig paneelwerk, met dezelfde vormgeving en afwerking als de lambrisering, bovenaan opengewerkt met rotan-vlechtwerk.

- Diagnose:
- Het hout vertoont stootschade.
 - De afwerklaag is onzorgvuldig aangebracht en wit uitgeslagen.
 - De rotan van de rechtse verwarmingskast is beschadigd.
 - Het deksel van de linker kast sluit niet meer volledig.

Muren boven de lambrisering

Beschrijving: Vlak bepleisterde muren, wit beschilderd.

Diagnose: - In goede staat

Plafond

Beschrijving: Houten moerbalken met balksleutel op consoles, met leeuwenkoppen en neo-renaissancemotieven. Elke balksleutel is voorzien van een polychroom beschilderd wapenschild en datum, verwijzend naar de verschillende families die het kasteel bewoonden (Het wapenschild met jaartal 1381 is van de familie Van Berchem, dat met het jaartal 1535 is van de familie d’Affaytadi, en dat met het jaartal 1871 is van de familie Agie). Houten kinderbalken rusten op de moerbalken. De tussenliggende vlakke delen van het plafond zijn voorzien van een polychrome beschildering in neo-Vlaamse-renaissancestijl. T.h.v. de schoorsteenmantel maakt een gebogen cassettenplafond de overgang tussen de balkenstructuur van het plafond en de schouwmantel.

De erker aan de noordzijde heeft een vlak plafond, bruin geschilderd.

Diagnose: - Tussen de plafondvlakken en de kinderbalken lopen barsten en zitten er lacunes.
- In de muurbalken zitten eveneens barsten waar de verflaag opstuwt.
- Tegen de zuidwand (gang) ontbreekt een profielatje.
- In het midden van het plafond zit een lacune in het hout, vermoedelijk van een luster die er vroeger hing.
- Plaatselijk zit er een witte waas op de afwerkingslaag.
- Er zit een barst in het gebogen cassettenplafond boven de schouwmantel.

Binnenschrijnwerk: 3 dubbele deuren

Beschrijving: Het betreft 3 identieke dubbele deuren, twee naar de Witte zaal (lokaal 011) en één naar de dienstgang (lokaal 007).

De deuren zijn identiek aan deze in de inkomhal (lokaal 008) en de dienstgang (lokaal 007), waarvan de omlijsting eveneens voorzien is van neuten, oren en een bekronende geprofileerde kroonlijst. Deze rijkere uitwerking toont het belang aan van deze ruimte.

Dubbele paneeldeur en omlijsting, beide in neo-Vlaamse-renaissancestijl, uitgewerkt met lijstwerk en diamantkoppen. Houten omlijsting op neuten en met oren, met profilering. Het centrale ruitvormige motief met diamantkoppen wordt herhaald in de uitwerking van de deuren. Donkerbruine afwerkingslaag met verguldingen. Deze afwerking is vermoedelijk niet origineel.

Diagnose: - De deuren en omlijstingen vertonen stoot- en poetsschade (o.a. verkleuring, krassen, lacunes ...)
- De deur naar de dienstgang is onzorgvuldig overschilderd, er zijn plaatselijk lacunes in de verflaag. De deurklink is overschilderd.
- Deur links van de haard: achter de klink is het hout gebarsten.

Haard met hangschouw

Beschrijving: Schoorsteenmantel in neo-renaissancestijl.

Hangschouw (overhangende schouwboezem); zwarte marmeren schouwwallen, ingelegd met ornamenten in witte marmer. Uitkragende houten haardbalk met geprofileerde lijst. Daarboven een houten hangschouw (bruin geschilderd met vulguldigen) met centraal een groot bas-reliëf (monochroom beige, het onderwerp kon niet worden geïdentificeerd), gevat in een rechthoekige omlijsting tussen ronde halfzuilen. De hangschouw loopt via een gebogen cassettenplafond over in het plafond met moer- en kinderbalken. De zijanten van de hangschouw zijn aan beide zijden voorzien van een nis met console, wellicht bedoeld voor het plaatsen van een beeld of ander object.

Haardwand in gesmoorde keramische tegels met herhalend cirkelmotief en hertmotief.

Stookvloer van rode en zwarte geglazuurde keramische tegels met een omlopende boord van zwart marmer.

Diagnose:

- Plaatselijk vertoont de natuursteen lacunes door stootschade.
- De natuursteen is vervuild door een vergeelde afwerklaag (cf. andere haardmantels).
- Aan de zijkant van de haardbalk zit een stabiele barst.
- Plaatselijk zijn er open voegen. Centraal in de haardwand zit één tegel los.
- Plaatselijk is het hout vervuild door verfspatten en druijsporen van eerdere werken en poetsbeurten.
- De bevestigingsdoken in de haardwand zijn gecorrodeerd.
- De beelden in de nissen van de schouw ontbreken.
- Kleine stukjes van het lijstwerk van de schouw ontbreken.
- De verflaag van het hout is plaatselijk gecraqueleerd. De laag is ook wit uitgeslagen.
- Enkele tegels van de stookvloer zijn gebarsten. De voegen zijn licht uitgesleten. De glazuurlaag van een aantal tegels is sterk gecraqueleerd en/of wit uitgeslagen.
- De boordsteen van de stookvloer is gebarsten en ligt los. Dit is ook te wijten aan de ontbrekende voegen rondom de stenen.

Buitenschrijnwerk: Erker

Beschrijving: De ramen van de erker en de houten venstertabletten zijn vernieuwd (jaren 1990?) met een storende raamprofilering en hedendaags beslag. De huidige ramen bezitten geen erfgoedwaarde.

Diagnose: - In goede toestand.

Buitenschrijnwerk: buitendeur naar de koer (geen erfgoedwaarde)

Beschrijving: Dubbele paneeldeur, versierd met profileringen en diamantkoppen, aansluitend bij de vormgeving van de lambriseringen; donkerbruine beschildering met verguldigen.

De deur werd bij de recente restauratie toegevoegd. De deur bezit geen erfgoedwaarde, maar is evenmin storend. Er ging veel aandacht uit naar een zorgvuldige integratie van deze doorbreking, zowel aan het interieur als het exterieur.

Diagnose: - In goede toestand.

Fig. 152 - De Van Rossem-zaal, zicht naar het zuiden richting de dienstgang.

Fig. 153 - Zicht naar het noorden, met centraal de erker en rechts de recent toegevoegde buitendeur.

Fig. 154 - Eén van de drie dubbele binnendeuren.

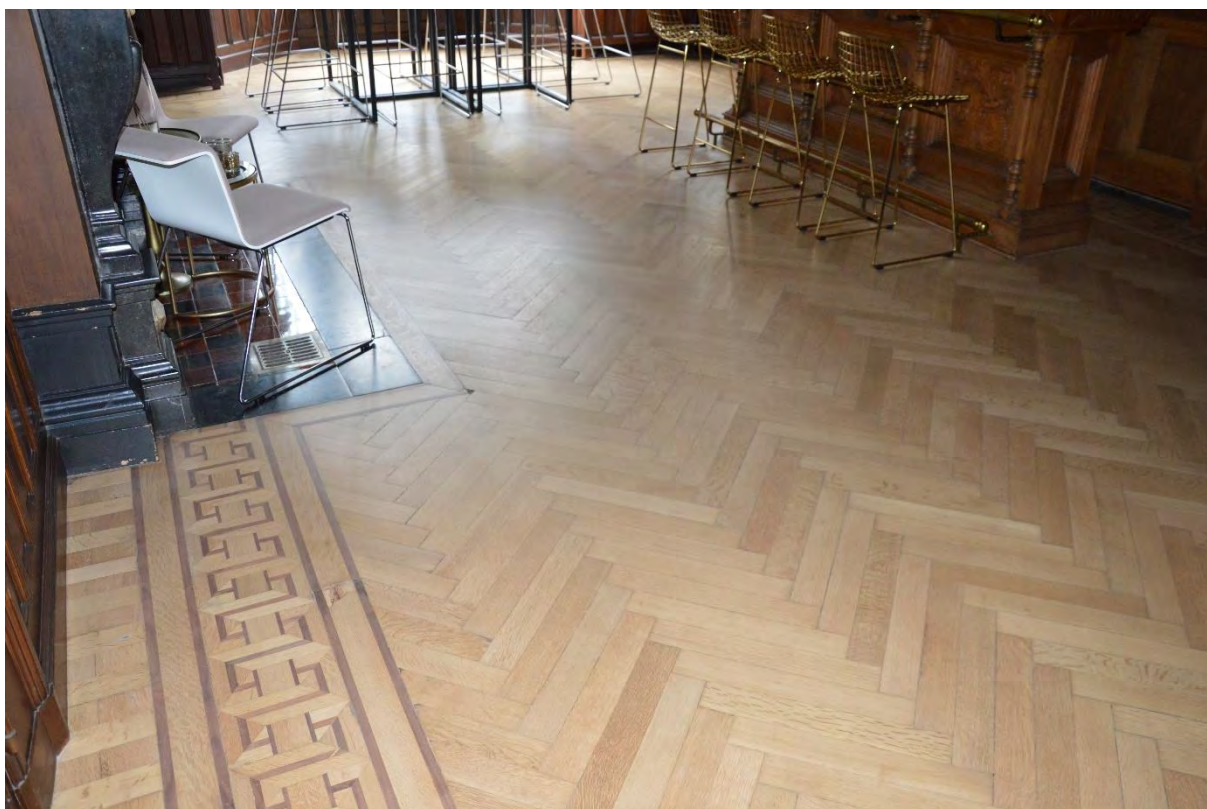

Fig. 155 - De parketvloer met visgraatmotief en decoratieve boord met meandermotief.

Fig. 156 - De parketvloer van de erker.

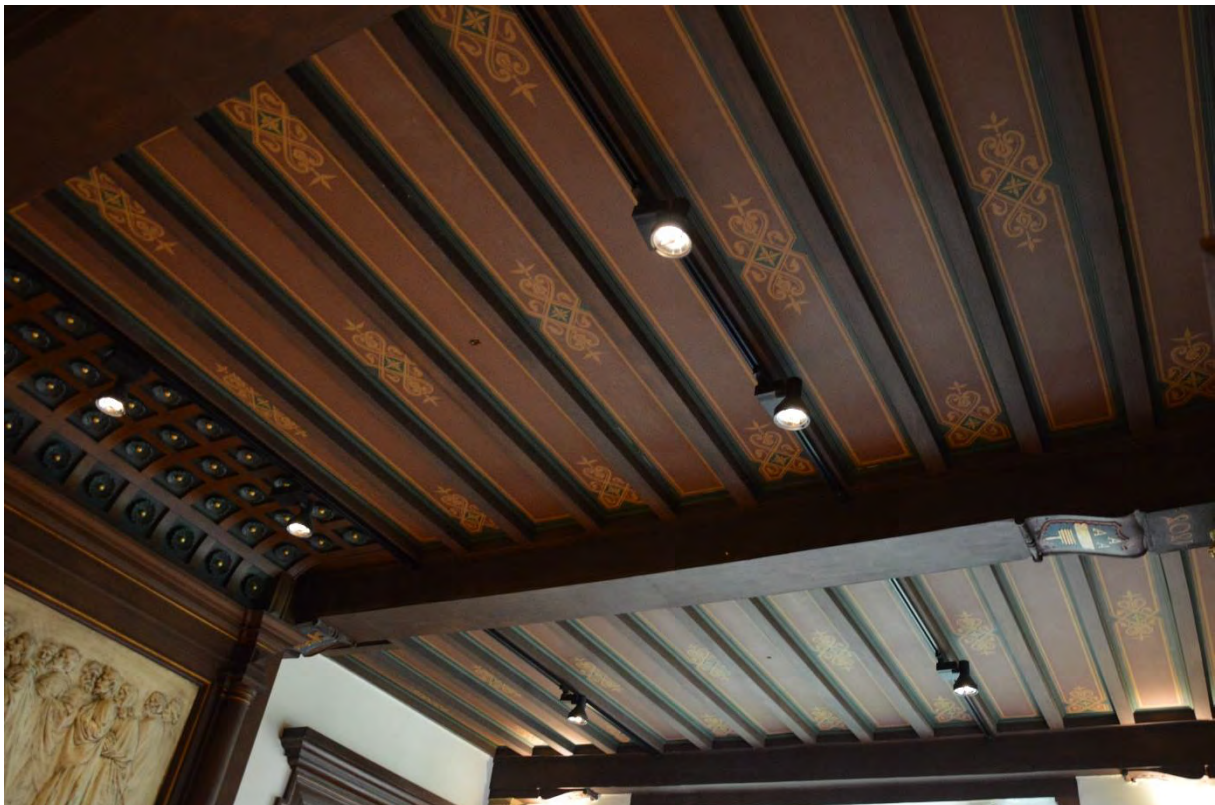

Fig. 157 - Het plafond met moer- en kinderbalken, en het gebogen cassettenplafond boven de schoorsteenmantel.

Fig. 158 - Wapenschilden en data op de balksleutels van de moerbalken van het plafond. Het wapenschild met jaartal 1381 is van de familie Van Berchem, dat van 1535 is van de familie d’Affaytadi, en het wapenschild met het jaartal 1871 is van de familie Agie.

Fig. 159 - De schoorsteenmantel met hangschouw.

Fig. 160 - Eén van de radiatoromkastingen.

Eerste verdieping

Lokaal 101 Traphal diensttrap

Deze ruimte werd oorspronkelijk ontworpen als diensttrap voor het personeel. Bij de recente restauratie werd een hedendaagse trap geplaatst in zichtbeton met glazen borstweringen. De muren werden ontleisterd en het baksteenmetselwerk werd in het zicht gelaten, hetgeen de ruimte een moderne uitstraling verleent.

De trap is afgesloten van de overloop door een hedendaagse glazen deur.

De diensttrap doet alle verdiepingen aan en reikt van de kelder tot de zolder.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren

Beschrijving: Plankenvloer (grenen).

Diagnose: - In goede toestand.

Trap (geen erfgoedwaarde)

Beschrijving: Hedendaagse trapstructuur van zichtbeton; glazen tussenwanden als borstwering.

Diagnose: - In goede toestand.
- Verschillende treden zijn beschadigd door stootschade.

Muren

Beschrijving: Baksteenmetselwerk, onbepleisterd.

Diagnose: - Goede toestand.

Binnenschrijnwerk: tussendeur overloop en gang

Beschrijving: Dubbele deur met deurvensters en waaivormig halfrond bovenlicht, beide voorzien van glas-in-lood met blank glas en kleinere gele ruitmotieven op de kruisingen. De vier onderste panelen van de deurvensters hebben gehamerd glas om doorkijk naar de dienstgang te verhinderen. Oorspronkelijk deurbeslag.

De deur is identiek aan deze op het gelijkvloers tussen de gang (lokaal 007) en de inkomhal (lokaal 008), met uitzondering van de witte beschildering.

Diagnose: - Eén van de panelen vertoont een openstaande verbinding.
- Twee van de deurvensters met glas-in-lood zijn vervangen door glaspanelen met een afwijkende vormgeving en kleur.
- Eén glasraam is gebarsten.

Binnenschrijnwerk: drie deuren

- Beschrijving Twee deuren naar de kitchenette (lokaal 102-103) en één deur naar lokaal 104.
Wit geschilderde houten paneeldeuren met kruisverdeling, in geprofileerde deurlijsten. Oorspronkelijk deurbeslag.
- Diagnose: - In goede staat.

Buitenschrijnwerk: twee ramen

- Beschrijving: - Eén vernieuwd houten bolkozijn (twee raamvleugels), wit geschilderd. Hedendaags hang- en sluitwerk (storend, zonder erfgoedwaarde). Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achtzijdig motief, ingevuld met lichtgroen 'gehamerd' glas, met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering. Het betreft het bovenlicht van de dienstingang. Er werd gebruik gemaakt van gehamerd glas om inkijk in de dienstrap te verhinderen.
- Eén deels oorspronkelijk/deels vernieuwd houten kruiskozijn, wit geschilderd.
- o Het onderste deel van het kruiskozijn is oorspronkelijk en bewaart zijn oorspronkelijk hang- en sluitwerk (espagnolet sloten). Om inkijk in de dienstrap te verhinderen zijn de twee ramen in dit onderste deel ingevuld met glas-in-loodramen met een herhalend achtzijdig motief, ingevuld met lichtgroen 'gehamerd' glas, met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering.
 - o Het bovenste deel van het kruiskozijn is vernieuwd en voorzien van hedendaagse raamkrukken (zonder erfgoedwaarde, storend element). Glas-in-loodramen en dievenijzers (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achtzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering.
- Beide ramen hebben geen vensterbanken, maar een geprofileerde houten omlijsting, wit geschilderd.
- Diagnose: - In goede toestand.

Fig. 161 - De overloop op de eerste verdieping.

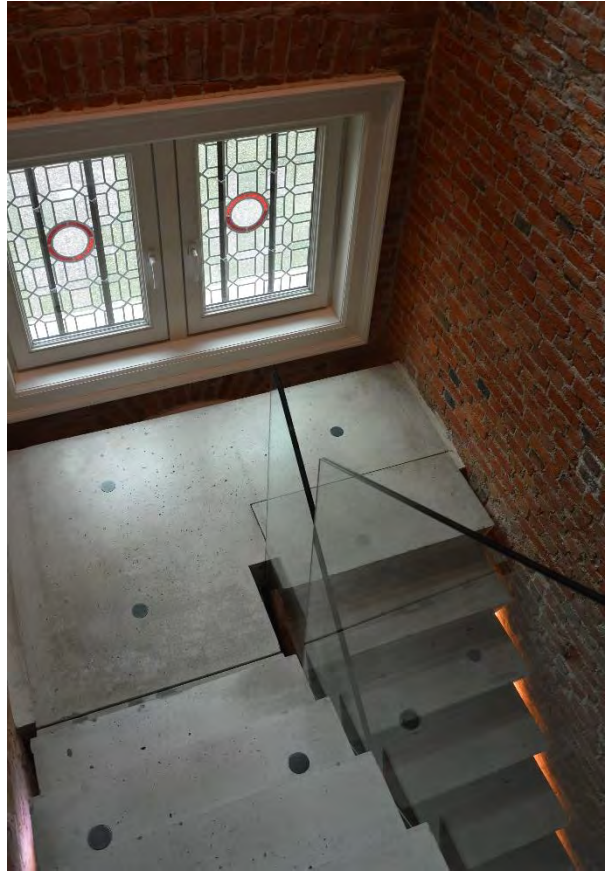

Fig. 162 - Bordes tussen het gelijkvloers en de 1ste verd.

Fig. 163 - Het bolkozijn (onder) en kruiskozijn (boven).

Fig. 164 – Detail van het oorspronkelijk raambeslag.

Fig. 165 - Dubbele deur die de overloop scheidt van de gang.

Fig. 166 - Zicht vanuit lokaal 104 naar de overloop en de gang (lokaal 105) en grote traphal (lokaal 107).

Fig. 167 - Detail van de dubbele deur, met origineel beslag en twee vervangen glaspanelen.

Lokaal 102-103 Kitchenette

Deze twee kleine ruimtes deden voor de recente restauratie dienst als toilet en berging. De twee ruimtes werden samengevoegd en ingericht als kitchenette. Het interieur werd voorzien van een nieuwe wandbetegeling met een historiserende vormgeving.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloer

Beschrijving: Houten (grenen) plankenvloer; genageld; natuurverniss als afwerkingslaag.

Diagnose: - In goede staat, lichte mechanische schade.

Muren

Beschrijving: Wandtegels met floraal motief (niet origineel, zonder erfgoedwaarde).

Boven de wandbetegeling: vlak bepleisterde en wit geschilderde muren.

Diagnose: - Plaatselijk is er lichte stootschade.

Plafond

Beschrijving: Vlak bepleisterd, wit geschilderd.

Diagnose: - In goede staat.

Binnenschrijnwerk: twee deuren (zie traphal 101)

Beschrijving Wit geschilderde houten paneeldeuren in geprofileerde deurlijsten. Oorspronkelijk deurbeslag.

Diagnose: - In goede staat.

Buitenschrijnwerk: twee kleine ramen

Beschrijving Vernieuwde houten ramen van klein formaat, wit geschilderd.

Diagnose: - In goede staat.

Fig. 168 – Het interieur van de kitchenette, gezien vanuit de traphal.

Fig. 169 – Detail van de paneeldeur met oorspronkelijke koperen deurkruk.

Lokaal 104 Bureel

Dit lokaal is vandaag ingericht als bureel. De oorspronkelijke 19de-eeuwse functie is niet gekend. Vermoedelijk was dit een slaapkamer. De ruimte sluit aan op de zuidoostelijke arkeltoren. Vermoedelijk was dit een dienstruimte, aangezien de kamer aansluit op de diensttrap en uitkijkt op de binnenkoer.

Erfgoedkenmerken en -elementen:

Vloer

Beschrijving: Houten (grenen) planken vloer, genageld. Natuurverniss als afwerkingslaag

Diagnose: - In goede staat, lichte mechanische schade en openstaande voegen.

Muren

Beschrijving: Vlakke bepleisterde en wit geschilderde muren.

Diagnose: - Plaatselijk is er lichte stootschade.

Plafond

Beschrijving: Vlak bepleisterd plafond. Centrale moerbalk, bepleisterd.

De geprofileerde kooflijst is vermoedelijk een latere toevoeging.

Diagnose: - In goede toestand.

Binnenschrijnwerk: deur (zie traphal)

Beschrijving: Wit geschilderde houten paneeldeuren in geprofileerde deurlijsten. Oorspronkelijk deurbeslag.

Diagnose: - De verflaag vertoont kleine lacunes door stoot- en poetsschade.

Binnenschrijnwerk: ramen

Beschrijving: - Drie kruiskozijnen in de kamer en één kloosterkozijn in arkeltoren.

- Drie vernieuwde houten kruiskozijnen, witte afwerkingslaag. Espagnolet sloten (niet origineel). Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering.

- Eén oorspronkelijk houten kloosterkozijn, waarvan het bovenste raam recent werd vernieuwd. Witte afwerkingslaag. Origineel espagnoletslot en raambeslag. Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering.

Diagnose: - In goede toestand.

Haard

Beschrijving: Schoorsteenmantel van wit geaderde rode marmer (*Rouge Royal*). Eenvoudige vormgeving. Stookvloer met rode, blauwe en okerkleurige keramische tegels, met boord van rode marmer.

Diagnose:

- De haard is afgesloten door een wit geschilderde plaat, waardoor de haardwand niet zichtbaar is.
- Plaatselijk zijn er lacunes in de steen en is het voegwerk weggefallen.
- De boordsteen van de stookvloer is gebarsten en ligt los.
- De steen is licht bevuild o.a. verfspatten.

Fig. 170 - Lokaal 104, zicht naar het zuidoosten, richting de arkeltoeren.

Fig. 171 - Lokaal 104, zicht naar het noorden.

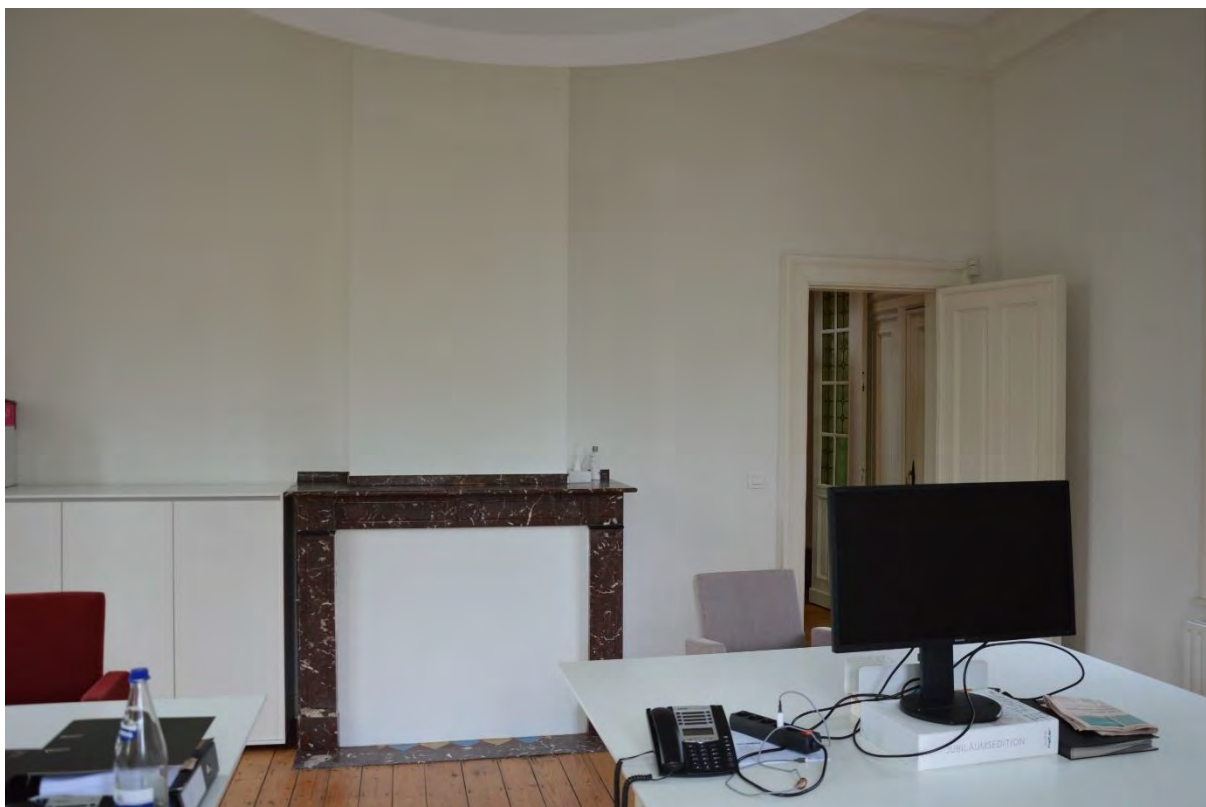

Fig. 172 - Lokaal 104, zicht naar het westen, met de deur naar de overloop van de traphal.

Fig. 173 – Zicht op de eenvoudige schoorsteenmantel in 'Rouge Royal' marmer en de grenenhouten plankenvloer.

Fig. 174 - Deur met oorspronkelijk beslag.

Fig. 175 - Vernieuwd kruiskozijn en spanjoletten.

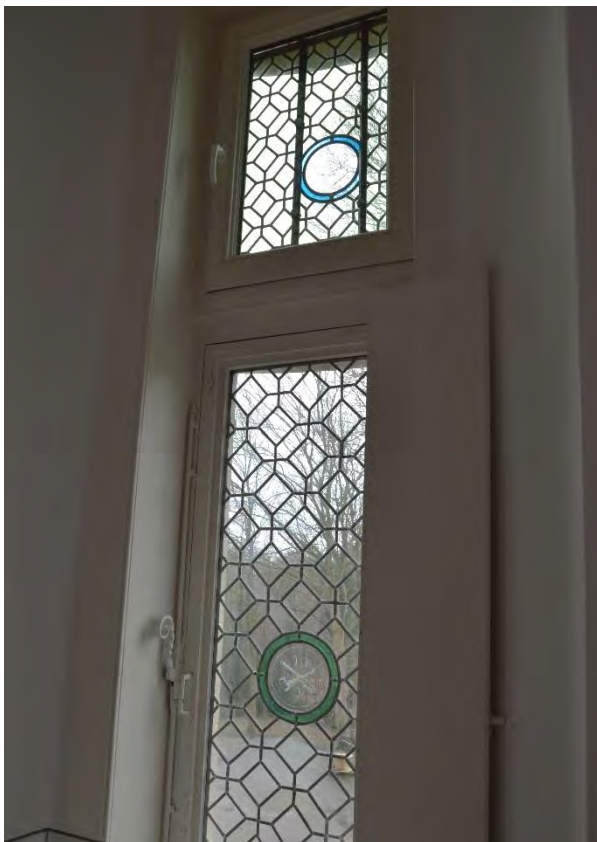

Fig. 176 - Het oorspronkelijk kloosterkozijn in de arkeltoren, met vernieuwd bovenlicht.

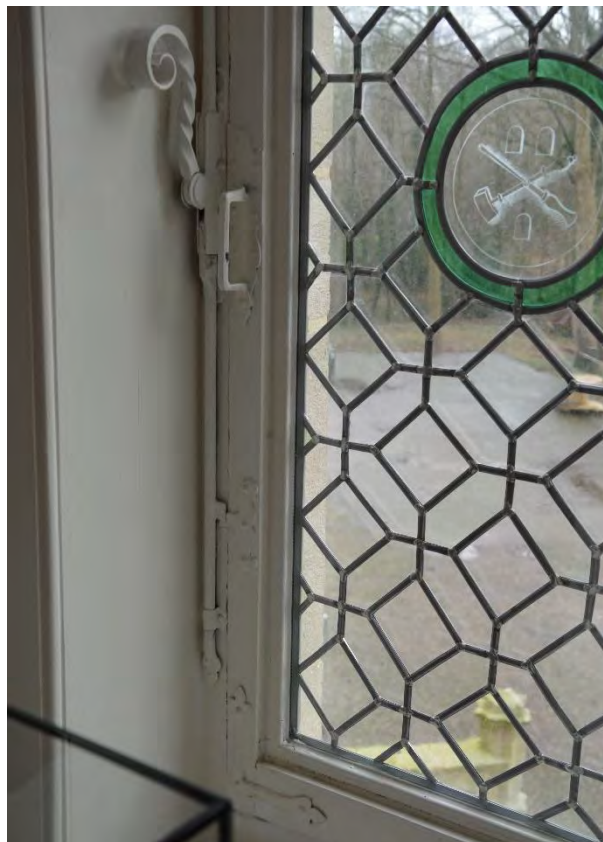

Fig. 177 - Detail van het oorspronkelijke hang- en sluitwerk van het kloosterkozijn.

Lokaal 105 Gang

Deze gang fungeerde oorspronkelijk als dienstgang en vormt de verbinding tussen de overloop van de dienstrap en de grote traphal (lokaal 107).

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloer

Beschrijving: Parketvloer (eikenhout) met blokpanelen in ruitmotief, met een vlakke omboording met donkere bies. Geboend

Diagnose: - De vloer is niet stabiel, er zijn grote openstaande voegen tussen de panelen.

Muren

Beschrijving: - Onderaan de muren is een 30 cm hoge houten plint, bestaande uit rechthoekige panelen en lijstwerk, alle voorzien van een houtimitatiebeschildering. Deze is identiek aan de plint van de traphal op het gelijkvloers (lokaal 008).

- Vlak bepleisterde muren, wit beschilderd.

Diagnose: - Plint: in goede staat.

- Pleisterwerk: in goede staat.

Plafond

Beschrijving: Vlak en wit beschilderd pleisterwerk, met geprofileerde kooflijsten.

Diagnose: - In goede staat.

Binnenschrijnwerk: tussendeur overloop en gang

Beschrijving: Dubbele deur met deurvensters en waaivormig half rond bovenlicht (zie traphal).

Binnenschrijnwerk: deur

Beschrijving: Deur naar lokaal 106. Houten paneeldeur in geprofileerde deurlijsten, beide voorzien van een houtimitatiebeschildering. Oorspronkelijk deurbeslag.

Diagnose: - De verflaag vertoont kleine lacunes door stoot- en poetsschade.

Fig. 178 - De gang, gezien vanaf de traphal.

Fig. 179 - Zicht op de parketvloer en de lage lambrisering in de gang.

Lokaal 106 Sanitair gasten/lift

De ruimte is bij de recente restauratie volledig heringericht. Centraal in de ruimte bevindt zich de liftkoker. Aan beide zijden bevindt zich een glazen deur waarachter zich enerzijds het sanitair voor mannen en anderzijds het sanitair voor vrouwen bevindt.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Het interieur is volledig vernieuwd en bezit geen erfgoedwaarde.

Het buitenschrijnwerk en de deur naar de gang bezitten wel erfgoedwaarde.

Binnenschrijnwerk: deur

Beschrijving Deur naar lokaal 106. Houten paneeldeur (houtimitatiebeschildering) in geprofileerde deuromlijsting (marmerimitatiebeschildering). Oorspronkelijk deurbeslag.

Diagnose: - De verflaag vertoont kleine lacunes door stoot- en poetsschade.

Buitenschrijnwerk: één raam

Beschrijving: - Eén vernieuwd houten bolkozijn, wit geschilderd. Espagnolet sloten (niet origineel). Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achtzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering.

- De ene helft van het kruiskozijn is zichtbaar vanuit het herentoilet, de andere helft vanuit het damestoilet.

-De onderste raamvleugels hebben een voorzetraam met ondoorzichtig glas-in-lood, omwille van de inkijk. Deze voorzetramen hebben geen erfgoedwaarde.

Diagnose: - In goede toestand.

Fig. 180 - De deur naar het gastensanitair/lift.

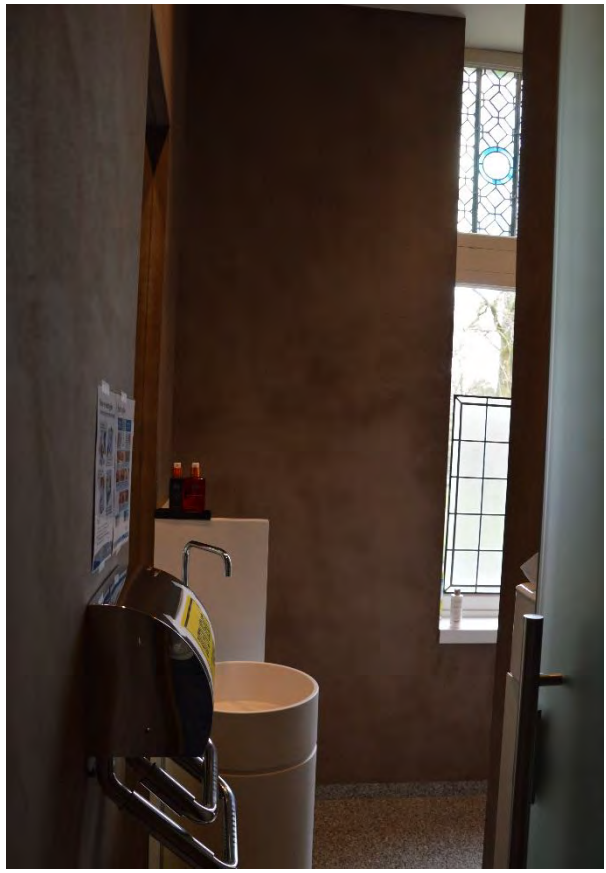

Fig. 181 - Herentoilet, met linkerdeel van het kruiskozijn.

Fig. 182 - Doorgang langs de lift (links in beeld).

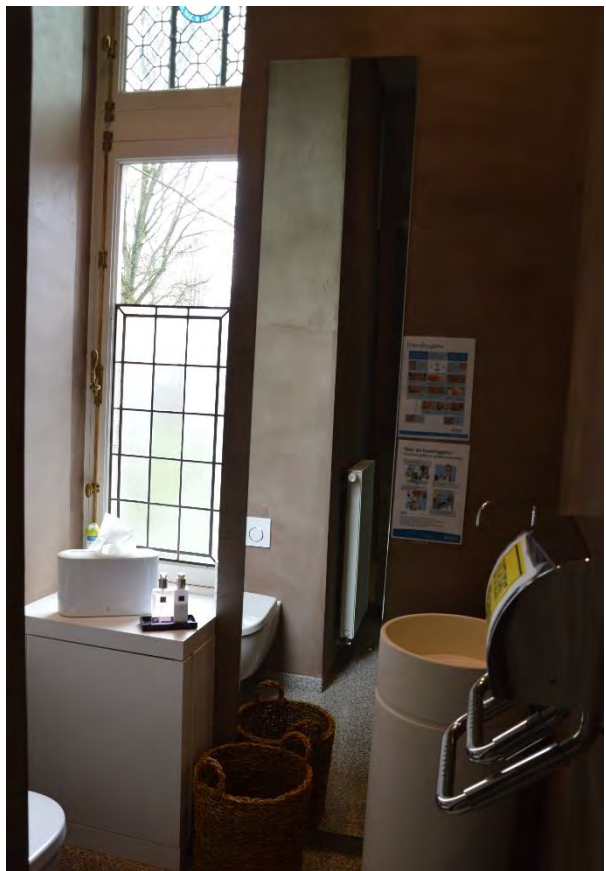

Fig. 183 - Damestoilet, rechterdeel van het kruiskozijn.

Lokaal 107 Traphal

De grote traphal van het kasteel bestaat op de eerste verdieping uit een ruime overloop. Van hieruit kunnen alle voormalige slaapkamers en dienstruimtes bereikt worden. De toegang naar de ruimtes op deze verdieping wordt gemarkeerd door een dubbele arcade van twee ongelijke bogen, die samenkomen in een zuil met wapenschild.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloer

Beschrijving: Parketvloer (eikenhout) met blokpanelen in ruitmotief, met een vlakke omboording met donkere bies. Geboend.

Diagnose:

- De vloer is plaatselijk onstabiel, er zijn grote openstaande voegen tussen de panelen, vooral t.h.v. de doorgang naar lokaal 108 en onder de arcade. Vermoedelijk houdt dit verband met een stabiliteitsprobleem, bijvoorbeeld het verzakken of verdraaien van de onderliggende moerbalk.
- De open voegen zijn onoordeelkundig hersteld met mastiek.
- Er is lichte stootschade aan de hoeken van de plint.

Muren

Beschrijving:

- Onderaan de muren is een 30 cm hoge houten plint, bestaande uit rechthoekige panelen en lijstwerk, alle voorzien van een houtimitatiebeschildering. Deze is identiek aan de plint van de traphal op het gelijkvloers (lokaal 008).
- Vlak bepleisterde muren, wit beschilderd.
- De toegang naar de ruimtes op deze verdieping wordt gemarkeerd door een dubbele arcade van twee ongelijke bogen, die samenkomen in een zuil met wapenschild. De bogen steunen op vergulde consoles met leeuwenkoppen. In het zwik boven de zuil is het wapenschild van de familie Agie aangebracht, gepolychromeerd (rood en goud), met gekroonde en gevleugelde ridderhelm en rankwerk. De zuil in bruine marmerimitatie geschilderde zuil heeft een afgeronde onderzijde (balustervormig), een vergulde nodus en voluutkapiteel en een zwart geschilderde vierkante sokkel.

Diagnose:

- Plint: in goede staat.
- Pleisterwerk: in goede staat. Plaatselijk is er lichte stootschade. Enkele barsten zijn recent hersteld.
- De bepleisterde en beschilderde schacht van de zuil vertoont enkele barsten. Hier en daar is er lichte opstuwing van de afwerkingslaag.
- Oude retouches op de zuil zijn zichtbaar.

Plafond

Beschrijving: Bepleisterde houten moerbalken met balksleutel op vergulde consoles. De balksleutels zijn gedecoreerd met voluten en bladmotieven, de consoles met voluten en leeuwenkoppen. De vlak bepleisterde plafonds tussen de moerbalken zijn voorzien van een geprofileerde kooflijst.

Het plafond was vermoedelijk oorspronkelijk voorzien van een polychrome beschildering in neo-Vlaamse-renaissancestijl.

Diagnose: - In goede staat.

Buitenschrijnwerk: twee ramen

Beschrijving: Twee vernieuwde houten kruiskozijnen in de voorgevel (zuidzijde), wit geschilderd. Espagnolet sloten (niet origineel). Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering. Brede venstertabletten van witte marmer.

Diagnose: - In goede staat.
- Hier en daar is het metaal van het sluitwerk licht vervormd.
- Eén van de vensterbanken is gebarsten.

Verwarmingsomkasting

Beschrijving: Eén van de twee ramen is voorzien van een houten omkasting met achterliggende radiatoren. De omkastingen bestaan uit eenvoudig paneelwerk, met bovenaan een uitsparing. De omkasting ondersteunt de ver uitkragende witte marmeren venstertabletten van de ramen.

Diagnose: - In goede toestand.

Binnenschrijnwerk: dubbele deur naar lokaal 111

Beschrijving: Hoge dubbele paneeldeur en omlijsting, beide in neo-Vlaamse-renaissancestijl. Deur voorzien van een houtimitatiebeschildering en lijstwerk en diamantkoppen. Houten omlijsting met oren, met profilering, voorzien van een zwarte marmerimitatiebeschildering.

Diagnose: - Enkele panelen van de deur zijn verschoven.
- De verf is ter hoogte van de voegen gebarsten.
- Er is plaatselijk stootschade.

Binnenschrijnwerk: één deuromlijsting (zonder deur) naar lokaal 108

Beschrijving: Deuromlijsting van een enkele deur. De deur ontbreekt. Kleiner formaat dan de aanpalende dubbele deur. Houten omlijsting met oren, met profilering, voorzien van een zwarte marmerimitatiebeschildering

Diagnose: - Er is lichte stootschade.

Binnenschrijnwerk: drie enkele deuren naar lokalen 112, 113 en 114

Beschrijving: - In het westelijke deel van de traphal zijn drie deuren naar lokalen 112, 113 en 114. Deze zijn minder goed zichtbaar vanaf de traphal, waardoor ze een meer eenvoudige vormgeving hebben (zonder oren).
- Het betreft houten paneeldeuren met een kruisverdeling, gevat in een geprofileerde houten omlijsting. Beide voorzien van een houtimitatiebeschildering. Oorspronkelijk hang- en sluitwerk.

Diagnose: - Er is lichte stootschade.

Spiegel (roerend object, geen cultuurgoed)

Beschrijving: Tussen de deuren naar lokaal 111 en 108 hangt een spiegel, bevestigd aan de muur steunend op de lage lambrisering. De rechthoekige spiegel met geslepen randen heeft een houten omlijsting met neo-renaissancemotieven en verguldingen.

- De vormgeving van de spiegel sluit nauw aan bij de vormgeving van de vaste interieurelementen en is vermoedelijk een origineel interieurelement. Vermoedelijk is de spiegel een schouwboezemstuk en bevond het zich oorspronkelijk op een andere locatie in het kasteel. De meest waarschijnlijke locatie is het salon 011 ('Witte Zaal').

Fig. 184 - De traphal op de eerste verdieping, zicht naar het noorden met links de doorgang die uitgaat op lokalen 112, 113 en 114, centraal de dubbele deur naar lokaal 111, de spiegel, en de deur(omlijsting) naar lokaal 118. Uiterst rechts is de gang 105 naar de dienstrap.

Fig. 185 - Zicht op de gang (lokaal 105), die de traphal verbindt met de dienstrap.

Fig. 186 - Zicht op de hoofdtrap van de inkomhal.

Fig. 187 - De traphal, zicht naar het zuidwesten.

Fig. 188 - Het plafond met moerbalken.

Fig. 189 - De zuil met wapenschild van de familie Agie.

Fig. 190 - Console en balksleutel van één van de moerbalken van het plafond.

Fig. 191 - De spiegel, mogelijk een schouwboezemstuk. Fig. 192 - Doorgang naar lokaal 108.

Fig. 193 - De verwarmingomkasting, de venstertablet en een deel van het raam.

Fig. 194 - Detail van de lage lambrisering.

Lokaal 108 Gangdeel

Deze kleine circulatieruimte verbindt de traphal met de drie aanpalende lokalen (109, 110 en 111).

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloer

Beschrijving: Houten (grenen) plankenvloer, genageld. Natuurverniss als afwerkingslaag.

Diagnose: - In goede staat, plaatselijk verweerd.

Muren

Beschrijving: Vlak gepleisterde en wit geschilderde muren.

Diagnose: - Plaatselijk is er lichte stootschade.

Plafond

Beschrijving: Vlak bepleisterd en wit geschilderd plafond.

Diagnose: - In goede staat.

Binnenschrijnwerk: drie deuren

Beschrijving: Drie wit geschilderde houten paneeldeuren met kruisverdeling, in geprofileerde deurlijsten. Oorspronkelijk deurbeslag.

Fig. 195 - De gang (lokaal 108), gezien vanuit de traphal Fig. 196 - De gang (lokaal 108), gezien vanuit lokaal 110. (lokaal 107).

Lokaal 109 Bureel

Dit lokaal is vandaag ingericht als bureel. Vermoedelijk was dit oorspronkelijk een dienstruimte, gezien de kamer uitkijkt op de binnenkoer en de sobere interieurafwerking.

Erfgoedkenmerken en -elementen:

Vloer

Beschrijving: Houten (grenen) planken vloer, genageld. Natuurverniss als afwerkingslaag

Diagnose: - In goede toestand, lichte mechanische schade en openstaande voegen.

Muren

Beschrijving: Vlakke bepleisterde en wit geschilderde muren.

Diagnose: - In goede toestand.

Plafond

Beschrijving: Vlak bepleisterd en wit geschilderd plafond.

Vermoedelijk werd het plafond verlaagd bij de recente restauratie.

Diagnose: - In goede toestand.

Binnenschrijnwerk: deur (zie gang 108)

Beschrijving: Wit geschilderde houten paneeldeur met kruisverdeling, in geprofileerde deurlijst. Oorspronkelijk deurbeslag.

Diagnose: - De verflaag vertoont kleine lacunes door stoot- en poetsschade.

Binnenschrijnwerk: raam

Beschrijving: - Eén vernieuwd houten kruiskozijn, witte afwerkingslaag. Origineel espagnoletsloot en raambeslag. Vernieuwde scharnieren. Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achthoekig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering.

Diagnose: - In goede toestand.

Fig. 197 - Het vernieuwde kruiskozijn met gerecupereerde oorspronkelijke spanjoletsluiting.

Lokaal 110 Bureel

Dit lokaal is vandaag ingericht als bureel. Vermoedelijk was dit oorspronkelijk een dienstruimte, gezien de kamer uitkijkt op de binnenkoer en de sobere interieurafwerking.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloer

Beschrijving: Hedendaags mozaïekparket (zonder erfgoedwaarde).
Vermoedelijk lag er oorspronkelijk een grenenhouten plankenvloer, zoals in lokalen 108 en 109.

Diagnose: - In goede toestand, her en der ontbreekt een stukje van het parket.

Muren

Beschrijving: Vlak gepleisterde en wit geschilderde muren.

Diagnose: - Plaatselijk is er lichte stootschade.

Plafond

Beschrijving: Vlak bepleisterd en wit geschilderd plafond, voorzien van een geprofileerde kooflijst.
Vermoedelijk werd het plafond verlaagd bij de recente restauratie.

Diagnose: - In goede toestand.

Binnenschrijnwerk: deur (zie gang 108)

Beschrijving: Wit geschilderde houten paneeldeur met kruisverdeling, in geprofileerde deurlijst.
Oorspronkelijk deurbeslag.

Diagnose: - De verflaag vertoont kleine lacunes door stoot- en poetsschade.

Buitenschrijnwerk: twee ramen

Beschrijving: Twee vernieuwde houten kruiskozijnen in de voorgevel (zuidzijde), wit geschilderd. Espagnolet sloten (niet origineel). Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achtzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering. Venstertabletten van witte marmer.

Diagnose: - In goede toestand.

Haard

Beschrijving: Schoorsteenmantel van bruin-grijze marmer. Eenvoudige vormgeving met inleg van witte marmer (biezen en twee bloemmotieven). Stookvloer met rode en okerkleurige keramische tegels, met boord van bruin-grijs marmer. De gebogen haardwand is bepleisterd en wit geschilderd.

Diagnose: - In goede toestand.

*Fig. 198 - Zicht op het mozaïekparket van lokaal 110 Fig. 199 - De schoorsteenmantel.
(zonder erfgoedwaarde).*

Fig. 200 - Het interieur van lokaal 110.

Lokaal 111 Bureel

Dit lokaal is vandaag ingericht als bureel. De oorspronkelijke 19de-eeuwse functie is niet gekend. Vermoedelijk was dit een slaapkamer.

Erfgoedkenmerken en -elementen:

Vloer

Beschrijving: Houten (grenen) planken vloer, genageld. Natuurverniss als afwerkingslaag

Diagnose: - In goede toestand, lichte mechanische schade en openstaande voegen.

Muren

Beschrijving: Vlak gepleisterde en wit geschilderde muren.

Diagnose: - Plaatselijk is er lichte stootschade.

Plafond

Beschrijving: Vlak bepleisterd en wit geschilderd plafond, voorzien van een geprofileerde kooflijst. Vermoedelijk werd het plafond verlaagd bij de recente restauratie.

Diagnose: - In goede toestand.

Binnenschrijnwerk: deur (zie gang 108)

Beschrijving: Houten paneeldeur met kruisverdeling, in geprofileerde deurlijst, wit geschilderd aan de interieurzijde. Oorspronkelijk deurbeslag.

Diagnose: - De verflaag vertoont kleine lacunes door stoot- en poetsschade.

Binnenschrijnwerk: dubbele deur (zie traphal, lokaal 107)

Beschrijving: Dubbele houten paneeldeur, wit geschilderd aan de interieurzijde. Oorspronkelijk deurbeslag.

Diagnose: - Enkele panelen van de deur zijn verschoven.

- De verf is ter hoogte van de voegen gebarsten.

- Er is plaatselijk stootschade.

Buitenschrijnwerk: twee ramen

Beschrijving: Twee vernieuwde houten kruiskoziijnen in de noordgevel, wit geschilderd. Espagnolet sloten (niet origineel). Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achtzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering. Venstertabletten van rood-bruin marmer.

Diagnose: - In goede toestand.

Fig. 201 - Interieur van lokaal 111, zicht naar het noorden.

Lokaal 112 Bureel

Dit lokaal is vandaag ingericht als bureel. De oorspronkelijke 19de-eeuwse functie is niet gekend. Vermoedelijk was dit een slaapkamer. De ruimte sluit, via enkele treden, aan op de noordwestelijke hoektoren (boven de huiskapel).

Erfgoedkenmerken en -elementen:

Vloer kamer

Beschrijving: Houten (eik) parketvloer met visgraatmotief. Natuurverniss als afwerkingslaag

Diagnose: - In vrij goede staat.
- Onoordeelkundige herstellingen (vernageling losse stroken).
- IJzertannaat-vlekken (zwarte corrosieve vlekken door interactie hout en metaal).
- Krassen.

Vloer hoektoren

Beschrijving: Houten trapje naar de toren, wit geschilderd.

Houten (grenen) plankenvloer, genageld. Natuurverniss als afwerkingslaag.

Diagnose: - In goede toestand.

Muren

Beschrijving: Vlakke bepleisterde en wit geschilderde muren.

Diagnose: - Plaatselijk is er lichte stootschade.

Plafond kamer

Beschrijving: Vlak bepleisterd plafond, wit beschilderd, voorzien van een geprofileerde kooflijst.

Vermoedelijk werd het plafond verlaagd bij de recente restauratie.

Diagnose: - In goede toestand.

Plafond hoektoren

Beschrijving: Vlak bepleisterd plafond, wit beschilderd, voorzien van hoekconsole's en een geprofileerde kooflijst.

Diagnose: - In goede toestand.

Binnenschrijnwerk: deur (zie traphal 107)

Beschrijving: Houten paneeldeur met kruisverdeling, in geprofileerde deurlijst, wit geschilderd aan de interieurzijde. Oorspronkelijk deurbeslag.

Diagnose: - De verflaag vertoont kleine lacunes door stoot- en poetsschade.

Binnenschrijnwerk: ramen

- Beschrijving: - Twee kruiskozijnen en één kloosterkozijn in de kamer, drie rechthoekige ramen in de hoektoren.
- Drie vernieuwde houten ramen, waarvan twee kruiskozijnen en één kloosterkozijn, witte afwerkingslaag. Espagnolet sloten (niet origineel). Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achtzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering. Houten vensterbanken.
- Drie vernieuwde houten rechthoekige ramen, witte afwerkingslaag. Hedendaagse raamkrukken (zonder erfgoedwaarde, storend element). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achtzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering. Houten vensterbanken.
- Diagnose: - In goede toestand.
- De grisailletekening op het glas in een aantal medaillons is aan het verschrallen.

Haard

- Beschrijving: Schoorsteenmantel van wit geaderd rood marmer (*Rouge Royal*). Eenvoudige vormgeving met inleg van zwart marmer (biezen). Stookvloer met rode en okerkleurige keramische tegels, met boord van rood marmer. De gebogen haardwand is bepleisterd en wit geschilderd.
- Diagnose: - In goede toestand.

Fig. 202 - Het interieur van lokaal 112, met achterin de verbinding naar de noordwestelijke hoektoren.

Fig. 203 - Lokaal 112, zicht naar het oosten, met de haard en de toegangsdeur vanaf de traphal.

Fig. 204 - Lokaal 112, zicht naar het westen.

Fig. 205 - De toegangsdeur, exterieurzijde.

Fig. 206 - De toegangsdeur, interieurzijde.

Fig. 207 - Treden naar de hoektoren.

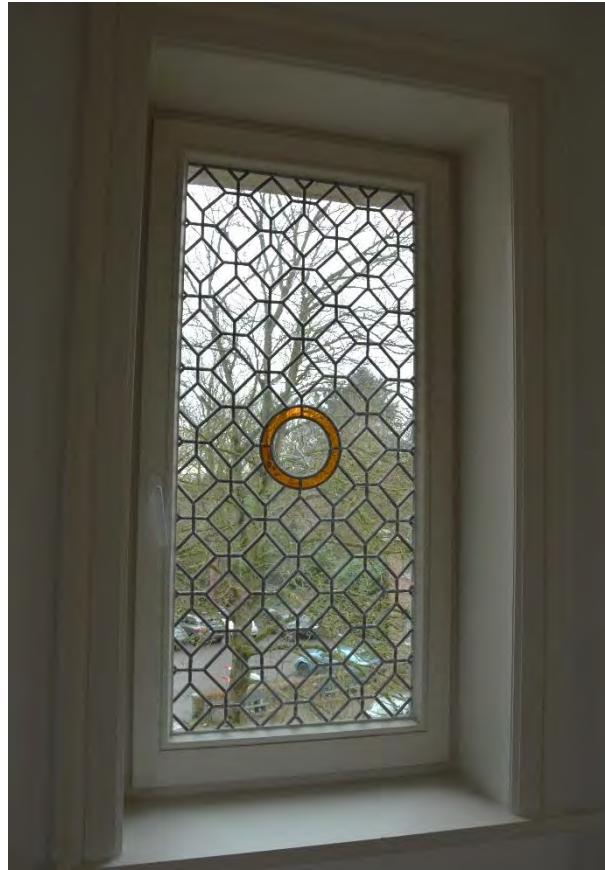

Fig. 208 - Glas-in-loodramen in de hoektoren.

Fig. 209 - Het plafond van de hoektoren.

Lokaal 113 Bureel

Dit lokaal is vandaag ingericht als bureel. De oorspronkelijke 19de-eeuwse functie is niet gekend. Vermoedelijk was dit een dienstruimte.

Erfgoedkenmerken en -elementen:

Vloer

Beschrijving: Houten (grenen) planken vloer, genageld. Natuurverniss als afwerkingslaag

Diagnose: - In goede toestand, lichte mechanische schade en openstaande voegen.

Muren

Beschrijving: Vlak gepleisterde en wit geschilderde muren.

Diagnose: - Plaatselijk is er lichte stootschade.

Plafond

Beschrijving: Vlak bepleisterd en wit geschilderd plafond, voorzien van een geprofileerde kooflijst. Vermoedelijk werd het plafond verlaagd bij de recente restauratie.

Diagnose: - In goede toestand.

Binnenschrijnwerk: deur (zie traphal, lokaal 107)

Beschrijving: Houten paneeldeur met kruisverdeling, in geprofileerde deurlijst, wit geschilderd aan de interieurzijde. Oorspronkelijk deurbeslag.

Diagnose: - De verflaag vertoont kleine lacunes door stoot- en poetsschade.

Buitenschrijnwerk: één raam

Beschrijving: Eén vernieuwd houten kruiskozijn in de westgevel, wit geschilderd. Espagnolet sloten (niet origineel). Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering. Houten venstertabletten.

Diagnose: - In goede toestand.

Fig. 210 - Interieur van lokaal 113, zicht naar het westen. Fig. 211 - De toegangsdeur, exterieurzijde.

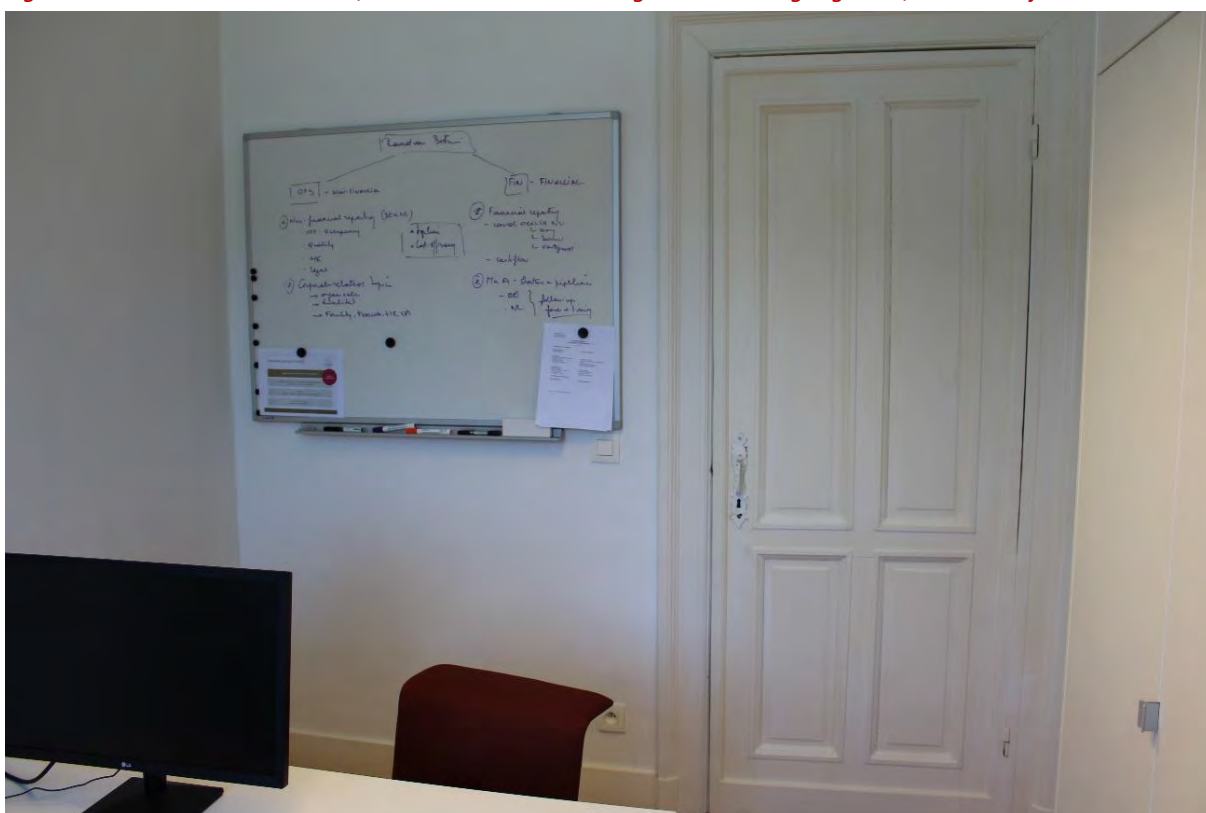

Fig. 212 - De toegangsdeur, interieurzijde.

Lokaal 114 Vergaderruimte

Dit lokaal is vandaag ingericht als vergaderruimte. De oorspronkelijke 19de-eeuwse functie is niet gekend. Vermoedelijk was dit een slaapkamer.

Erfgoedkenmerken en -elementen:

Vloer

Beschrijving: Houten (grenen) plankenvloer, genageld. Natuurverniss als afwerkingslaag.

Diagnose: - In goede staat, lichte mechanische schade.
- Eén zone langs de noordelijke muur is vernieuwd in een andere houtsoort (vermoedelijk grenenhout ipv vurenhout). De herstelling valt op doordat deze planken niet dezelfde verkleuring (patine) hebben als de rest van de plankenvloer.

Muren

Beschrijving: Vlakke bepleisterde en wit geschilderde muren.

Diagnose: - Plaatselijk is er lichte stootschade.

Plafond

Beschrijving: Plafond met moerbalken en kinderbalken (vermoedelijk decoratief, niet constructief), donkerbruine afwerkingslaag. Vlak bepleisterd en wit beschilderd plafond tussen de kinderbalken. Vermoedelijk was het plafond oorspronkelijk voorzien van een polychrome beschildering.

Diagnose: - In goede toestand.

Binnenschrijnwerk: deur (zie traphal 107)

Beschrijving: Houten paneeldeur met kruisverdeling, in geprofileerde deurlijst, wit geschilderd aan de interieurzijde. Oorspronkelijk deurbeslag.

Diagnose: - De verflaag vertoont kleine lacunes door stoot- en poetsschade.

Binnenschrijnwerk: ramen

Beschrijving: - Drie vernieuwde houten kruiskozijnen, witte afwerkingslaag. Espagnolet sloten (niet origineel). Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering. Vensterbanken van witte marmer.

Diagnose: - In goede toestand.
- De grisailletekening op het glas in een aantal medaillons is aan het verschrompelen.

Haard

Beschrijving: Aan de oostelijke wand is het volume bewaard van een schoorsteen en een schouwboezem. De schoorsteen is afgesloten, bepleisterd en wit geschilderd.

Diagnose: - In goede toestand.

Fig. 213 - Interieur van lokaal 114, zicht naar de zuidwestelijke hoek.

Fig. 214 - Interieur, zicht op de deur naar de traphal (lokaal 107) en het volume van de schoorsteen.

Fig. 215 - De plankenvloer en de vernieuwde planken t.h.v. de noordelijke wand.

Tweede verdieping

Lokaal 201/202 Traphal diensttrap

Deze ruimte werd oorspronkelijk ontworpen als diensttrap voor het personeel. Bij de recente restauratie werd een hedendaagse trap geplaatst in zichtbeton met glazen borstweringen. De muren werden ontleisterd en het baksteenmetselwerk werd in het zicht gelaten, hetgeen de ruimte een moderne uitstraling verleent.

De diensttrap doet alle verdiepingen aan en reikt van de kelder tot de zolder.

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren (geen erfgoedwaarde)

Beschrijving: De vloer van de overloop op de tweede verdieping bestaat uit zichtbeton.

Diagnose: - In goede toestand.

Trap (geen erfgoedwaarde)

Beschrijving: Hedendaagse trapstructuur van zichtbeton; glazen tussenwanden als borstwering.

Diagnose: - In goede toestand.

- Verschillende treden zijn beschadigd door stootschade.

Muren

Beschrijving: Baksteenmetselwerk, onbepleisterd. Bovenaan de westelijke wand is een dichtgemetselde rechthoekige opening onder houten latei.

Diagnose: - In goede toestand.

Plafond

Beschrijving: Balken van het dakgebinte, wit geschilderd. Vlak bepleisterde en wit geschilderde plafonds tussen de balken.

Diagnose: - In goede toestand.

Binnenschrijnwerk: twee deuren (zonder erfgoedwaarde)

Beschrijving: Vanaf de overloop geven twee deuren toegang tot de zolderverdieping. Het betreft hedendaagse deuren, zonder erfgoedwaarde.

Diagnose: - In goede toestand.

Buitenschrijnwerk: één raam (dakkapel) + één dakraam (zonder erfgoedwaarde)

- Beschrijving:
- Eén vernieuwd houten kruiskozijn, wit geschilderd. Hedendaags hang- en sluitwerk (storend, zonder erfgoedwaarde). Glas-in-loodramen en dievenijzers ter hoogte van de bovenlichten (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achtzijdig motief met per raam één gekleurde cirkel met grisailleschildering. Het betreft het bovenlicht van de dienstingang. Het betreft het venster van de dakkapel in de voorgevel, die de travee van de dienstingang markeert. Boven het kruiskozijn is een steigergat, ingevuld met glas.
 - Het onderliggende kruiskozijn (deels oorspronkelijk, deels vernieuwd), is eveneens zichtbaar vanaf het bordes tussen de eerste en tweede verdieping. Dit werd reeds beschreven bij lokaal 101 (traphal diensttrap, eerste verdieping).
 - Eén hedendaags dakvlakraam (zonder erfgoedwaarde), aan de noordzijde.
- Diagnose:
- In goede toestand.

Fig. 216 - Ramen in traphal van de dienstrap.

Fig. 217 - Het hoogste raam (dakkapel), met steigergat.

Fig. 218 - Dichtgemaakte opening aan de westzijde.

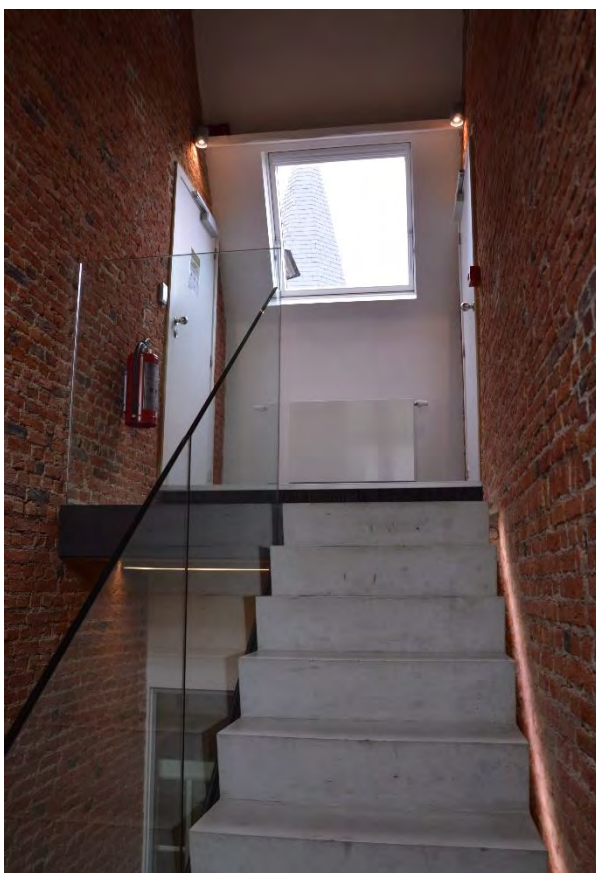

Fig. 219 - Overloop van de traphal, met dakvlakraam.

Lokaal 203 Sanitair personeel

Deze ruimte ten oosten van de dienstrap werd bij de recente restauratie heringericht als personeelsruimte, met sanitair en vestiaire. De ruimte sluit aan op de zuidoostelijke arkeltoren.

Het interieur van deze ruimte bezit geen erfgoedwaarde, met uitzondering van de historische dakconstructie, de oorspronkelijke muren (al dan niet bepleisterd) en het buitenschrijnwerk (vernieuwd).

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren (geen erfgoedwaarde)

Beschrijving: Betonvloer met vast tapijt / hedendaagse keramische vloertegels.

Diagnose: - In goede toestand.

Muren

Beschrijving: Vlak bepleisterde en wit geschilderde muren.

Recent toegevoegde binnenwanden, wit geschilderd (zonder erfgoedwaarde).

Diagnose: - In goede toestand.

Plafond (geen erfgoedwaarde)

Beschrijving: Vlak bepleisterd en wit geschilderd plafond.

Diagnose: - In goede toestand.

Dakconstructie

Beschrijving: Houten dakconstructie, wit geschilderd.

Diagnose: - In goede toestand.

Binnenschrijnwerk: deuren (zonder erfgoedwaarde)

Beschrijving: Hedendaagse binnendeuren, zonder erfgoedwaarde.

Diagnose: - In goede toestand.

Buitenschrijnwerk: drie ramen

Beschrijving: Drie vernieuwde houten ramen, wit geschilderd. Vernieuwd raambeslag (zonder erfgoedwaarde, storend element). Het betreft rechthoekige ramen, twee van de dakkapellen, één in de arkeltoren.

Diagnose: - In goede toestand.

Fig. 220 - Lokaal 203, zicht naar het westen, met rechts achteraan de deur naar de traphal (lokaal 201/202).

Fig. 221 - Lokaal 203, opgedeeld in kleinere ruimtes met sanitair.

Fig. 222 - Eén van de ruimtes in lokaal 203.

Fig. 223 - Een spantbeen van de historische dakconstructie.

Lokaal 204-209 Zolderverdieping - burelen

De grote zolderruimte ten westen van de diensttrap werd bij de recente restauratie heringericht als bureelruimte. In de zuidoostelijke hoek bevindt zich de toegang via de diensttrap en de lift. Daarnaast, aan de zuidzijde, is een kitchenette met lunchzone ingericht. De grote open ruimte sluit aan op de noordwestelijke hoektoren, de noordoostelijke en de zuidwestelijke arkeltoren. Deze zijn ingericht als archiefruimte.

Het interieur van deze ruimte bezit geen erfgoedwaarde, met uitzondering van de historische dakconstructie, de oorspronkelijke muren (al dan niet bepleisterd) en het buitenschrijnwerk (vernieuwd).

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Vloeren (zonder erfgoedwaarde)

Beschrijving: Betonvloer met vast tapijt.

Diagnose: - In goede toestand.

Muren

Beschrijving: Onbepleisterd baksteenmetselwerk t.h.v. de hoektorens en de kitchenette.
Vlak bepleisterde en wit geschilderde muren.

Diagnose: - In goede toestand.

Plafond (zonder erfgoedwaarde)

Beschrijving: Vlak bepleisterd en wit geschilderd plafond.

Diagnose: - In goede toestand.

Dakconstructie

Beschrijving: Houten dakconstructie, wit geschilderd. De complexe constructie bestaat uit spantbenen t.h.v. de hellende dakvlakken, die verbonden worden door een horizontale balkenstructuur, verstevigd met schoren. Het plat dak heeft een kruisvormige basisstructuur, waarop aan vier zijden een regelmatige balkenzoldering (evenwijdige balken) aansluit.

De horizontale balkenstructuur werd bijkomend verstevigd op de koppelingen d.m.v. stalen beugels.

Grote centrale lichtstraat/dakkoepel, bovenop het plat dak.

Diagnose: - In goede toestand.

Binnenschrijnwerk: deur (zonder erfgoedwaarde)

Beschrijving: Hedendaagse binnendeur naar de traphal, zonder erfgoedwaarde.

Diagnose: - In goede toestand.

Buitenschrijnwerk: 17 ramen

Beschrijving: 16 vernieuwde houten ramen, wit geschilderd. Vernieuwd raambeslag (zonder erfgoedwaarde, storend element). Het betreft rechthoekige ramen, 13 van de dakkapellen, drie van de hoektoren en arkeltorens.

Eén kruiskozijn, wit geschilderd.

- o Het onderste deel van het kruiskozijn bewaart zijn oorspronkelijk hang- en sluitwerk (espagnolet sloten).
- o Het bovenlicht bestond oorspronkelijk vermoedelijk uit twee delen, maar werd in het verleden reeds vervangen door één raam. Het bovenlicht is voorzien van glas-in-loodramen en dievenijzers (geplaatst in het gevelvlak). De glas-in-loodramen hebben een herhalend achtzijdig motief. Het betreft het venster van de dakkapel in de voorgevel, die de travee van de hoofdingang markeert

Diagnose: - In goede toestand.

Fig. 224 - De zolderverdieping, zicht naar de noordoostelijke arkeltoren.

Fig. 225 - De zuidzijde met deur naar de diensttrap, de lift en de kitchenette.

Fig. 226 - De kitchenette en lunchzone aan de zuidzijde.

Fig. 227 - Zicht op de historische dakconstructie en een bakstenen schoorsteenvolume.

Fig. 228 - Zicht op de kruisvormige dakconstructie van het plat dak, met lichtstraat.

Fig. 229 - Verstevinging van de koppelingen van de Fig. 230 - Bakstenen schoorsteenkanaal, met scheur. horizontale balkenstructuur.

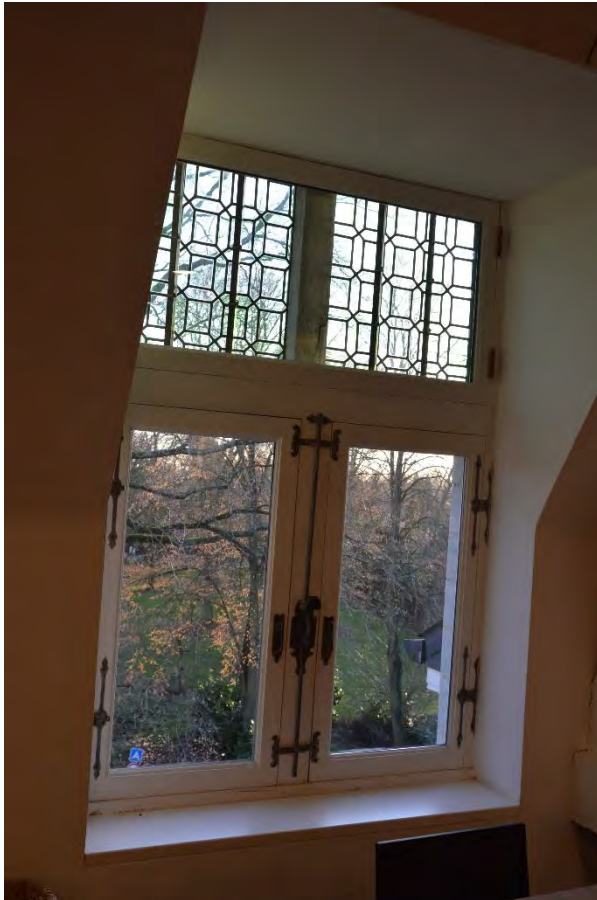

Fig. 231 - Raam aan de voorgevel met gedeeltelijk bewaard oorspronkelijk hang- en sluitwerk.

Fig. 232 - De arkeltorens zijn ingericht als archiefruimte.

3.2. Dienstgebouw

3.2.1. Exterieur

Opbouw en algemene kenmerken

Het dienstgebouw dateerde uit de vroege 19de eeuw. Volgens de bouwhistorische nota bestond het dienstgebouw uit drie onderdelen: het woonhuis met aangebouwde remise en de achterliggende stallingen.

In 2019 stortte het dienstgebouw in. In de periode 2021-2022 werd het volume heropgebouwd en het oorspronkelijk uitzicht hersteld. Er werd hiervoor uitsluitend gebruik gemaakt van nieuwe bouwmaterialen, geen recuperatiemateriaal.

Woonhuis met remise

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Het woonhuis telt twee bouwlagen onder afgewolfd zadeldak. Aan de achterzijde (oostzijde) is een aanbouw (remise) van één bouwlaag onder lessenaarsdak, aansluitend op het zadeldak van het hoofdvolume.

Gevels

Beschrijving: - Metselwerk (snelbouwsteen), bepleisterd en wit beschilderd.
- De voorgevel wordt geritmeerd door lisenen.
- Lage plint van blauwe hardsteen.

Diagnose: - In goede toestand.

Venster- en deuropeningen

Beschrijving: - Rechthoekige gevelopeningen met dopel en latei van blauwe hardsteen.
- Wit geschilderd houten schrijnwerk met roedenverdelingen.
- Houten slagluiken, wit en donkergroen geschilderd.

Diagnose: - In goede toestand.

Dak

Beschrijving: - Zadeldak (nok haaks op de Selsaetenstraat), aan beide zijden afgewolfd en bekrond met een schoorsteen.
- Blauw gesmoorde dakpannen.
- Het hoofdvolume heeft zinken bakgoten en een uitkragende houten kroonlijst op klossen, donkergroen geschilderd.

- De eenlaagse aanbouw heeft zinken bakgoten en een eenvoudige houten kroonlijst, donkergroen geschilderd.
- Centraal aan de achterzijde (oostzijde) is een brede dakkapel.

Diagnose: - In goede toestand.

Stallingen

Erfgoedelementen en -kenmerken:

De voormalige stallingen bestaan uit een eenlaags volume, parallel aan het woonhuis. De noordzijde van de stallingen bestaat uit een opengewerkte houten structuur.

Gevels

Beschrijving: - Metselwerk (snelbouwsteen), bepleisterd en wit beschilderd.
- Lage plint van blauwe hardsteen.

Diagnose: - In goede toestand.

Venster- en deuropeningen

Beschrijving: - Rechthoekige gevelopeningen met dorpel blauwe hardsteen en metalen latei.
- Wit geschilderd houten schrijnwerk met roedenverdelingen. Sommige vensters zijn voorzien van dievenijzers.

Diagnose: - In goede toestand.

Dak

Beschrijving: - Zadeldak (nok haaks op de Selsaetenstraat), aan beide zijden afgewolfd.
- Blauw gesmoorde dakpannen.
- Zinken bakgoten en een eenvoudige houten kroonlijst, donkergroen geschilderd.

Diagnose: - In goede toestand.

Fig. 233 - De voorgevel (westzijde) van het dienstgebouw (woonhuis).

Fig. 234 - Zicht op enerzijds de zij- en achtergevel van het dienstgebouw (woonhuis + aanpalende remise) en anderzijds de stallen.

Fig. 235 - Achterzijde (oostzijde) van het dienstgebouw.

Fig. 236 - De noordzijde van het dienstgebouw.

3.3. Pachthoeve

3.3.1. Exterieur

Opbouw en algemene kenmerken

De pachthoeve bestaat uit een woonhuis en een schuur, die haaks ten opzichte van elkaar zijn ingeplant. De voorgevel van het boerenhuis ligt parallel aan de Selsaetenstraat, die na een knik van 45°, in het verlengde ligt van de toegangsdreef van het kasteel Selsaeten.

Het **woonhuis** bestaat uit twee volumes die in elkaars verlengde liggen: op de straathoek bevindt zich het boerenwoonhuis van 1816 van vijf travéeën breed, onder zadeldak. Het tweede volume betrof vermoedelijk de oorspronkelijke stallen, maar werd in de 2de helft van de 20ste eeuw omgebouwd tot woonhuis en deels voorzien van een nieuw bakstenen gevelparement. De voorgevels van beide volumes liggen in elkaars verlengde. Het tweede volume heeft een lagere voorgevel en bijgevolg een groter dakoppervlakte en een lagere nokhoogte.

De **schuur** betreft een langgerekt volume, gemarkeerd door pilasters, onder zadeldak.

Boerenwoning (linkerdeel)

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Het linkse (noordelijke) volume van de boerenwoning is een woonhuis met dubbelhuisindeling (woonruimtes geschikt langs een centrale gang). De gevels hebben een symmetrische indeling, waarbij de voorgevel wordt bepaald door een centrale toegangsdeur met laadvenster (mogelijk oorspronkelijk een dakkapel) en twee vensters aan elke zijde.

Een haag ontnemt momenteel het zicht op de achtergevel, maar deze bewaart een gelijkaardige uitwerking.

Baksteenmetselwerk

Beschrijving: Baksteenmetselwerk, rode baksteen van klein formaat, in kruisverband met kalkmortel voegwerk. Grote muurankers in de voor- en achtergevel, kleine muurankers in de zijgevel.

Diagnose:

- Op een aantal plaatsen staat het baksteenmetselwerk vochtig, o.a. door gebrekkig onderhoud van de dakgoot en te dichte begroeiing. Dit leidt tot uitgespoeld voegwerk en mosgroei op grote delen van het metselwerk.
- De gevel vertoont barsten die mogelijk wijzen op stabiliteitsproblemen of het loskomen van verbindingen (oa. links boven het eerste venster van de voorgevel).
- Het voegwerk van de schoorstenen is sterk uitgespoeld.

Venster- en deuropeningen

- Beschrijving:
- algemeen: rechthoekige gevelopeningen met dorpel en latei van blauwe hardsteen, onder bakstenen segmentbogen. Bewaarde luikduimen en -sluitingen.
 - Voordeur: oorspronkelijke houten voordeur (plankendeur) met houten tussendorpel en betralied bovenlicht. Het jaartal "1816" staat vermeld op de sluitsteen.
 - Boven de voordeur: laadvenster met houten luik. Vermoedelijk was dit oorspronkelijk een dakkapel, die bij het vernieuwen van de dakbedekking werd gesupprimeerd.
 - Links en rechts van de voordeur: in totaal vier oorspronkelijke houten kruisramen, waarvan de twee linkse betralied zijn.
 - Zijgevel kelder: klein kelderraam (afgedicht).
 - Zijgevel gelijkvloers: oorspronkelijk houten raam met opendraaiende raamvleugels, betralied.
 - Zolderverdieping: twee kloostervensters, waarvan het onderste raam beluikt (oorspronkelijke scharnieren) en bovenste raam betralied.
- Diagnose:
- Het houten schrijnwerk moet dringend onderhouden worden. Het verfwerk is verschaald en enkele onderdorpels zijn gedeeltelijk ingerot.
 - De dievenijzers zijn roestig.
 - Sommige vensterdorpels zijn gebarsten door roestige dievenijzers.

Dak

- Beschrijving:
- Zadeldak (nok parallel aan de Selsaetenstraat). De oorspronkelijke dakafwerking werd vervangen. De huidige dakafwerking bezit geen erfgoedwaarde en bestaat uit: ruitvormige vezelcementleien (mogelijk asbesthoudend); dakranden afgewerkt met zink; dakgoot en regenpijpen uitgevoerd in kunststof.
 - Aan de achterzijde (oostzijde) is een dakkapel (laadvenster) bewaard.
 - De golvingen in het dak doen vermoeden dat de historische houten dakstructuur bewaard is.
- Diagnose:
- De dakbedekking is sterk verweerd. Het oppervlak van de vezelcementleien is poreus geworden en begroeid met mos. Verschillende leien zijn weggevallen, met waterinfiltratie tot gevolg.
 - De dakgoten worden gebrekkig onderhouden, waardoor delen van de gevels nat staan.

Boerenwoning (rechterdeel)

Erfgoedelementen en -kenmerken:

Het rechtse (zuidelijke) volume van de boerenwoning betrof vermoedelijk de oorspronkelijke stallen, maar werd in de 2de helft van de 20ste eeuw omgebouwd tot woonhuis en deels voorzien van een nieuw bakstenen gevelparement. De voorgevel telt zeven ongelijke traveeën. Dit zuidelijke volume is op zijn beurt opgedeeld in twee delen, het linkse deel (de eerste drie traveeën) doen vermoedelijk dienst als garage, het rechtse deel (de laatste vier traveeën) zijn het woongedeelte. De achtergevel en zuidelijke zijgevel konden niet worden geïnspecteerd.

Baksteenmetselwerk

Beschrijving: - De eerste drie traveeën bewaren het oorspronkelijke baksteenmetselwerk: rode baksteen van klein formaat in kruisverband met kalkmortel voegwerk.
- De laatste vier traveeën: vernieuwd baksteenmetselwerk, een gelijkaardige kleine rode baksteen, geplaatst in halfsteens verband met cement voegmortel.

Diagnose: - In goede toestand.

Venster- en deuropeningen

Beschrijving: - Vijf vensteropeningen en één poort, van verschillend formaat (rondboogvenster, poort onder rollaag, rond venster, drie rechthoekige vensters). Vernieuwd schrijnwerk in kunststof en hout. Het is niet duidelijk of de gevelopeningen een oorspronkelijk element zijn, verder onderzoek is hiervoor nodig. De gevelopeningen zijn vermoedelijk een latere toevoeging, met uitzondering van deze in de eerste travee. De rechthoekige vensters zijn beluikt en voorzien van een blauwe hardstenen dorpel en latei, zodat ze vormelijk aansluiten bij het bewaarde linkerdeel van de boerenwoning.

Diagnose: - Het houten schrijnwerk van het rondboogvenster in de eerste travee heeft onderhoud nodig.
- De andere gevelopeningen en het schrijnwerk zijn in goede toestand.

Dak

Beschrijving: - Zadeldak (nok parallel aan de Selsaetenstraat). De oorspronkelijke dakafwerking werd vervangen. De huidige dakafwerking bezit geen erfgoedwaarde en bestaat uit: deels ruitvormige en deels imitatie natuurleien, beide van vezelcement (mogelijk asbesthoudend); houten bakgoot en dakranden afgewerkt met zink; Metalen regenpijp.

- Aan de voorzijde (westzijde) zijn drie dakkapellen, aan de achterzijde (oostzijde) is er één. Het is niet duidelijk of deze een oorspronkelijk element zijn, verder onderzoek is hiervoor nodig.

- Een bakstenen schoorsteen doorbreekt het dakvlak aan de straatzijde (zonder erfgoedwaarde).

- De golvingen in het dak doen vermoeden dat de historische houten dakstructuur bewaard is, ten minste in de garage (eerste drie traveeën).

Diagnose: - De dakbedekking is sterk verweerd. Het oppervlak van de vezelcementleien is poreus geworden en begroeid met mos. Verschillende leien zijn weggefallen, met waterinfiltratie tot gevolg.

Fig. 237 - De pachthoeve, gezien vanaf de kasteeldreef.

Fig. 238 - De pachthoeve, met rechts de boerenwoning (noordelijke zijgevel) en links de schuur.

Fig. 239 - De voorgevel van de boerenwoning aan de Selsaetenstraat.

Fig. 240 - De noordelijke zijgevel van de boerenwoning.

Schuur

Erfgoedelementen en -kenmerken:

De grote langsschuur is haaks ingeplant op het boerenhuis.

Tegen de noordgevel van de schuur is een houten afdak aangebouwd, zonder erfgoedwaarde.

Baksteenmetselwerk

Beschrijving: Baksteenmetselwerk, rode baksteen van klein formaat, in kruisverband met kalkmortel voegwerk. Muurankers van verschillende formaten.

- De langse gevels worden geritmeerd door pilasters.

Diagnose: - Op een aantal plaatsen staat het baksteenmetselwerk zeer vochtig, door de slechte toestand van de bedaking en het ontbreken van een dakgoot. Dit leidt tot uitgespoeld voegwerk en mosgroei op grote delen van het metselwerk.

- De gevel vertoont barsten die mogelijk wijzen op stabiliteitsproblemen of het loskomen van verbindingen (o.a. de sluitsteen boven de poort in de westgevel is verzakt).

- Een deel van de gevels is begroeid met klimplanten (klimop).

Venster- en deuropeningen

Beschrijving: - Langsgevels: rondboogvormige poorten onder bakstenen rollaag, met zandstenen sluitsteen waarop het jaartal "1816" staat vermeld. Rechthoekige deuropeningen onder latei van blauwe hardsteen. Houten deuren.

- zijgevels: Met uitzondering van de poort, zijn de zijpuntgevels symmetrisch opgebouwd met een centraal rondboogvenster, geflankeerd door twee rechthoekige beluikte vensters. Het rondboogvenster heeft geen dorpel. De rechthoekige vensters hebben een dorpel en latei van blauwe hardsteen, onder bakstenen segmentboog. De houten luiken bewaren hun oorspronkelijke scharnieren. In de geveltop is een grote ruitvormige betraliede opening met omlijsting van gesmoorde baksteen.

Diagnose: - Het houten schrijnwerk moet dringend onderhouden worden. Het verfwerk is verschaald en de onderdorpels zijn vermoedelijk gedeeltelijk ingerot.

- Het traliwerk is roestig.

Dak

Beschrijving: - Zadeldak (nok haaks op de Selsaetenstraat). De oorspronkelijke dakafwerking werd vervangen. De huidige dakafwerking bezit geen erfgoedwaarde en bestaat uit ruitvormige vezelcementleien (mogelijk asbesthoudend). De dakranden zijn niet afgewerkt, waardoor de leien hier afwaaien. Er is geen dakgoot.

- De golvingen in het dak doen vermoeden dat de historische houten dakstructuur bewaard is.

Diagnose: - De dakbedekking is sterk verweerd. Het oppervlak van de vezelcementleien is poreus geworden en begroeid met mos. Verschillende leien zijn weggevallen, met waterinfiltratie tot gevolg.

- Door het ontbreken van een dakgoot en het wegvallen van de onderste rij leien staat de gevels bijzonder vochtig, met mosvorming tot gevolg en wellicht ook inrotting van de dakstructuur en de muurplaat waardoor stabiliteitsproblemen kunnen optreden.

Fig. 241 - De langsschuur van de pachthoeve.

Fig. 242 - Detail van de lekke dakbedekking van de schuur en de waterschade en mosgroei op de gevels.

4. Waardebepaling

4.1. Bescherming als monument en dorpsgezicht

Het kasteel Selsaeten is beschermd als **monument** bij koninklijk besluit van 20 november 1981, omwille van het algemeen belang gevormd door de **historische waarde**.²⁴

In hetzelfde beschermingsbesluit worden tevens het als monument beschermde kasteel met zijn omgeving, waaronder het voormalige dienstgebouw en de pachthoeve, beschermd als **dorpsgezicht** omwille van het algemeen belang gevormd door de **historische waarde**

Fig. 243 - Kadasterplan (GRB) met aanduiding van de bescherming als monument (rood), de bescherming als dorpsgezicht (blauw) en de afbakening van het beheersplan (rode omlijning) (geo.onroerenderfgoed.be).

²⁴ Koninklijk besluit 20/11/1981, <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/1750>, geraadpleegd op 27 maart 2022.

4.2. Waardebepaling

4.2.1. Historische waarde

Een onroerend goed heeft historische waarde als het getuigt van een (maatschappelijke) ontwikkeling, gebeurtenis, figuur, instelling of landgebruik uit het verleden van de mens.

Het kasteeldomein Selsaeten heeft een lange (bouw)geschiedenis. De oudste geschreven bron dateert van de 12de eeuw, maar vermoedelijk fungeerde het landgoed reeds in de 11de eeuw als een zelfstandig landgoed, vrij van de heerlijkheid Wommelgem. Het kasteeldomein maakte een evolutie door van vrij landgoed (Hof Ter Hage') naar kasteeldomein met aanhorige pachthoeven (familie van Berchem), en vervolgens naar een buitengoed voor een rijke Italiaanse koopmansfamilie uit Antwerpen (Familie d'Affaytadi, 1535-1807). Na een brand liet hij het heropbouwen in typerende 16de-eeuwse bak- en zandsteenarchitectuur. Gedurende de 19de eeuw en eerste helft van de 20ste eeuw fungeerde het als landhuis voor rijke adellijke families. Via een erfenis kwam het landgoed in 1863 in eigendom van Gustaaf Agie en zijn echtgenote Anna De Cock. Hij zou het kasteel in 1897 nagenoeg volledig laten herbouwen tot het huidige kasteel in neo-Vlaamse-renaissancestijl.

Elke fase uit deze rijke geschiedenis liet sporen na in het landschap, op het kasteeldomein en de gebouwen, en wellicht ook in de ondergrond (archeologie).

Het kasteel bewaart nog enkele bouwkundige restanten van het 16de-eeuwse kasteel, waaronder enkele kelders en de noordwestelijke hoektoren met huiskapel. Vermoedelijk zijn er nog bovengrondse en ondergrondse restanten bewaard, die momenteel aan het zicht zijn onttrokken doordat ze werden geïncorporeerd in het nieuwe kasteel. Foto's van tijdens de verbouwing tonen aan dat verschillende oudere muren bewaard bleven en slechts van een nieuw gevelparement werden voorzien. Deze oudere bouwkernel draagt bij aan de historische waarde van het gebouw, omdat ze getuigt van de lange bouwgeschiedenis van het kasteeldomein.

Het huidige kasteel Selsaeten werd in 1897 grotendeels heropgebouwd in neo-Vlaamse-renaissancestijl door Gustaaf Agie, ter vervanging van het 16de-eeuwse kasteel. De bijhorende pachthoeve en het dienstgebouw bleven hierbij behouden. De geschiedenis van het kasteel en haar bewoners is representatief voor de 19de-eeuwse (nieuwe) adel. Zij benadrukten hun sociale status onder meer door hun woonvormen, veruitwendigd in de bouw van landhuizen en kastelen. Door een oud landgoed met een lange geschiedenis aan te kopen, wil de nieuwe adel zichzelf een plaats in de geschiedenis geven, en zet het zichzelf op gelijke hoogte met hun historische voorgangers. Dit wordt mooi veruitwendigd in het noordoostelijke salon van het kasteel, waar de balksleutels versierd zijn met de wapenschilden van de verschillende families die een rol hebben gespeeld in de geschiedenis van het kasteeldomein. Ook het wapenschild van de familie Agie is vanzelfsprekend vertegenwoordigd. Door de aankoop en verbouwing van het historische landgoed 'kasteel van Selsaeten' tracht de familie Agie zich een identiteit aan te meten. Gustaaf en zijn broer Edmond werden op 21 maart 1890 verheven in de erfelijke Belgische adel. Gustaafs zoon, Joseph Agie de Selsaeten (1870-1926) verkreeg in 1914 bij Koninklijk Besluit de naamswijziging tot *Agie de Selsaeten*.

Het kasteel vormt een getuige van de wooncultuur van de sociaal-maatschappelijke elites tijdens de tweede helft van de 19de en het begin van de 20ste eeuw. Het bouwprogramma, de plattegrond met enfilade van representatieve ruimtes en strikte scheiding tussen personeel en bewoners, samen met

de rijke uitwerking van het interieur en exterieur zijn kenmerkend en benadrukken de sociale status van de bouwheer. Het originele concept, de ruimteverdeling en rijke interieurafwerking van het kasteel zijn tot op vandaag herkenbaar.

Het gebouw is bovendien een goed bewaard ontwerp van de Antwerpse architect Alfons Van der Gucht (1860-1945), die verschillende landhuizen en kastelen heeft gebouwd en verbouwd tijdens de belle époque. Onder meer het kasteel Hens (Wuustwezel), het Hof van Roosendaal (Antwerpen), het Hallerhof (Zoersel), het kasteel Doggenhout (Ranst) en het Sterckshof (Antwerpen).

Eén van de minst opvallende, maar wellicht meest waardevolle delen van het kasteel is de huiskapel. De kapel veruitwendigt de katholieke identiteit van de familie Agie. De huiskapel is niet louter waardevol als een kenmerkend onderdeel van het kasteel en omdat ze werd ondergebracht in de 16de-eeuwse hoektoren van het kasteel. Ze is vooral waardevol omwille van haar inrichting in neogotische stijl, uitgevoerd in 1875 door de bekende neogotische architect Jean-Baptiste de Bethune (1821-1894), een familielid van kasteelheer Gustaaf Agie. Wanneer Gustaaf zijn kasteel liet herbouwen in 1897 werd de toren met huiskapel behouden, niet louter om architecturale redenen maar wellicht ook uit respect voor baron de Bethune die drie jaar voordien was overleden.

De historische waarde van het kasteel van Selsaeten en zijn omgeving worden ontleend aan de historisch gegroeide samenhang van het kasteel met zijn omgeving en de aanhorigheden met dienstgebouw (remise, stallen,...) en pachthoeve. Het kasteeldomein onderging talloze wijzigingen, die parallel liepen met de wijzigingen in gebruik en eigendom. De kasteelgronden evolueerden van een neerhof met pachthoeven en bijhorende nutstuinen, dienstgebouwen en boomgaarden, tot een kasteelpark in Engelse landschapsstijl. Vanaf de jaren 1950 verloor het kasteeldomein veel van zijn pluimen en raakt het domein versnipperd. Het huidige kasteelpark vormt hierdoor een complex lappendeken dat nog (levende) restanten bewaart van verschillende fasen uit deze geschiedenis, gaande van (subtiële) reliëfverschillen en grachten tot aanplantingen, zichtassen en padenstructuren. Bij het heropbouwde kasteel werd een Engelse landschapstuin ontworpen, met golvende padenstructuur en bospercelen. De omwalling werd uitgebreid tot grillige vijver met een brugje. Hoewel het kasteel vandaag grotendeels uit deze laat-19de-eeuwse fase dateert, is wat het landschap betreft niet alleen deze 'fase' waardevol. Het kasteeldomein is een lappendeken dat van verschillende fasen getuigt en relictten bewaart. Het dienstgebouw en de pachthoeve dateren bijvoorbeeld uit de vroege 19de eeuw (het dienstgebouw werd in 2021-2022 heropgebouwd). Ze getuigen van het 19de-eeuwse landgebruik en hebben een historische verbondenheid met het kasteeldomein. Ook op zichzelf bezitten beide gebouwen intrinsieke erfgoedwaarde, als 19de-eeuws dienstgebouw en pachthoeve. Enkele oude parkbomen en restanten van een boomgaard illustreren nog het 19de-eeuws uitzicht van het domein. Ten noorden van het kasteel duidt een reliëfverschil en open grasland nog op de voormalige aanwezigheid van een walgracht die tijdens de 20ste eeuw in verschillende fasen is gedempt. Langs de Diepe Beek is een strook bebost gebleven. Ook de kleinere grachten rondom het park zijn waardevolle erfgoedrelictten.

Iconografische bronnen tonen aan dat de inrichting van het kasteeldomein vele wijzigingen heeft ondergaan. Verschillende gebouwen en structuren die op de historische kaarten worden weergegeven, zijn vandaag niet meer aanwezig. Het archeologisch potentieel op deze site is dan ook zeer groot en kan mogelijk meer duidelijkheid verschaffen wat betreft bouwgeschiedenis van het kasteel en de ontstaansgeschiedenis van het domein.

5. Visie op het toekomstig beheer

Het beheersplan behelst een toekomstgerichte langetermijnvisie (24 jaar) op het behoud en het beheer van de erfgoedwaarden van het kasteel van Selsaeten en zijn omgeving.

In dit hoofdstuk wordt het huidige gebruik en de toekomstvisie beschreven. De toekomstvisie wordt samengevat in één of meerdere 'doelstellingen'.

Aan elke doelstelling worden concrete maatregelen en acties gekoppeld, die noodzakelijk zijn om deze doelstellingen te realiseren.

5.1. Huidig gebruik

Sinds het kasteeldomein in handen is van de familie Van den Brande werden grote inspanningen geleverd om het onroerend erfgoed te restaureren en te herwaarderen. Zowel het bouwkundig als landschappelijk erfgoed krijgt de nodige zorg.

Het **kasteel** werd na de recente restauratie (2010-2015) herbestemd als kantoorgebouw voor Palmyra Brands, de holding van de familie Van den Brande. Het kasteelgebouw verkeerde in een zeer slechte bouwfysische toestand en werd, na bouwhistorisch onderzoek, grondig gerestaureerd en gerenoveerd. Ingrepen uit het verleden die afbreuk deden aan de erfgoedwaarde werden opnieuw hersteld, zoals het verwijderen van alle gebouwen op de binnenkoer van het kasteel. De technieken werden aangepast aan de 21ste eeuw en de bouwfysische toestand geoptimaliseerd, door onder meer de plaatsing van dubbele beglazing, dakisolatie, vernieuwen van de leien dakbedekking, enz. Hedendaagse ingrepen gebeurden alleen waar ze noodzakelijk waren voor de herbestemming als kantoorgebouw en met aandacht voor kwaliteit. De diensttrap in zichtbeton is hier een mooi voorbeeld van. Ook de integratie van de lift en toiletten in één lokaal is een knappe oplossing om deze 'zware' technieken op een goede manier in te werken in het fragiele historische interieur. Waar mogelijk werd de oorspronkelijke functie van een lokaal behouden, zo werd de hedendaagse keuken ingericht op dezelfde locatie. De ruimtes met de rijkste afwerking zijn ingericht als ontvangst- en vergaderruimte. De (slaap)kamers op de eerste verdieping en de ruime zolderverdieping doen dienst als kantoorruimte. De herbestemming als vergader- en kantoorruimtes is goed verenigbaar met het kwetsbare interieur. Rechts van het kasteel (ten oosten) is een ruime parking aangelegd met halfverharding, voor bezoekers en personeel.

Er gaat ook aandacht uit naar de erfgoedwaarden van het **kasteelpark**, dat onder begeleiding van een boomspecialist met zorg wordt onderhouden. De waardevolle bomen op het domein worden periodiek gesnoeid volgens een onderhoudsplanung.

Het **dienstgebouw** bevond zich op het moment van aankoop reeds in zeer slechte toestand. Het gebouw werd in 2019 afgebroken en in 2021-2022 volledig heropgebouwd. De fysieke authenticiteit ging hierbij uiteraard verloren, maar het uitzicht van het beschermde dorpsgezicht werd opnieuw hersteld.

Naast het kasteel bevindt zich het woonzorgcentrum (WZC), dat geen eigendom is van Palmyra Brands. Bewoners, personeel en bezoekers maken gebruik van de oprijlaan van het kasteel om het WZC te bereiken. Rondom het gebouw zijn er halfverharde parkeerplaatsen aangelegd.

De **pachthoeve** aan de Selsaetenstraat 53 is een private woning. De site is niet meer in gebruik als actief landbouwbedrijf. De eigenaar heeft niet gereageerd op de vraag om medewerking te verlenen aan het beheersplan.

5.2. Toekomstvisie

5.2.1. Toekomstvisie: Kasteel

De toekomstvisie voor het kasteel bestaat erin om de herbestemming als kantoorgebouw te behouden en verder in te zetten op het herstel en de herwaardering van de erfgoedwaarden van het kasteel, gecombineerd met duurzaam beheer en onderhoud.

De belangrijkste restauratiewerken aan het kasteel vonden plaats tussen 2010-2015. Maar ook na deze restauratie blijft de eigenaar verder inzetten op het herstel en de herwaardering van de erfgoedwaarden. In 2020-2021 werden bijvoorbeeld houten slagluiken geplaatst. Deze werden gereconstrueerd naar oorspronkelijk model, op basis van één bewaard exemplaar.

Hoewel het gebouw zich in een uitstekende toestand bevindt zijn er nog een aantal noodzakelijke restauratiewerken alsook enkele (optionele) eenmalige werken die de erfgoedwaarden ten goede zouden komen.

Vanuit deze zorg voor het erfgoed stelt de eigenaar volgende doelstelling voorop:

DOELSTELLING 1: Het behoud en het beheer van de erfgoedwaarden van het kasteel van Selsaeten

Eénmalige maatregelen:

MAATREGEL 1: VERBETEREN TOEGANKELIJKHEID DAKEN, GOTEN EN ZOLDERS VOOR ONDERHOUD EN INSPECTIE

ACTIE 1.1 Plaatsen van ladder- en klimhaken, ankerlijnen en ankerpunten

Een dak dat goed toegankelijk is, kan beter en goedkoper geïnspecteerd, onderhouden en hersteld worden. Momenteel is de bedaking van de torens enkel veilig bereikbaar mits stelling of hoogwerker. De overige daken en goten zijn vlot en veilig bereikbaar maar niet veilig toegankelijk door het ontbreken van genormeerde veiligheidsvoorzieningen. De aanwezige ladderhaken voldoen niet aan de Europese norm EN 517, waardoor ze niet mogen gebruikt worden als persoonlijke beveiliging. Dit belemmert een regelmatig onderhoud, inspectie en herstel door Monumentenwacht en onderhoudsmensen en zorgt voor een hogere onderhoudskost, aangezien er bij werken aan het dak

en de goten steeds dure tijdelijke voorzieningen moeten worden getroffen worden zoals hoogtewerkers, stellingen of leuning.

Plaats genormeerde ladder- en klimhaken (EN517) op de hellende daken en torens.

Plaats voldoende ankerlijnen (EN353 en EN795) en ankerpunten (EN795) op de platte daken en bij de daktoegangen.

Monumentenwacht kan een gedetailleerd bereikbaarheids- en toegankelijkheidsplan opstellen.

Zie Monumentenwacht-rapport, actie MOWA A2020/01.

ACTIE 1.2 Plaatsen van plafonduiken in de torens

Voorzie plafonduiken in de plafonds van de (arkel)torens, zodat de dakconstructie kan worden geïnspecteerd en onderhouden.

Zie Monumentenwacht-rapport, actie MOWA A2020/27.

ACTIE 1.3 Maak een veilige toegang naar het platte dak van het kasteel

Het platte dak van het kasteel is toegankelijk via een plafonduik. Dit luik is momenteel alleen toegankelijk door een ladder te plaatsen op het plafond van de liftkoker. Dit is een omslachtige en onveilige manier om het dak te bereiken. Op het dak bevinden zich warmtepompen, die regelmatig moeten worden onderhouden. Ook het dak zelf moet regelmatig worden geïnspecteerd en onderhouden.

Voorzie een permanente en veilige toegang tot het platte dak van het kasteel. Bijvoorbeeld een vaste trap.

MAATREGEL 2: VOCHTOVERLAST ONDERAAN GEVELS BEPERKEN

ACTIE 2.1 Aansluiten van de regenwaterafvoeren op de riolering en/of afleiden voor infiltratie in de bodem

Een deel van de regenwaterafvoeren zijn niet aangesloten op de riolering, maar lozen hun water onderaan de gevels. Dit is vooral het geval aan de noordgevel. Dit zorgt voor een te hoge vochtbelasting van de gevels, waardoor voegwerk uitspoelt. De kelders staan hierdoor vochtiger, wat zwam- en schimmelvorming stimuleert.

Sluit de regenwaterafvoeren aan op de riolering. Het is wenselijk dat regenwater eerst zoveel mogelijk infiltreert in de bodem (d.m.v. het plaatsen van een infiltratieput).

Leid de uiteinden van de regenwaterafvoeren op zijn minst weg van de gevel en voorzien een zone waar het water kan infiltreren in de bodem (bijvoorbeeld een “wadi”).

Zie Monumentenwacht-rapport, actie MOWA A2020/21.

ACTIE 2.2 Voorzie alle daken van een dakgoot, of voorzie een groenzone langs de gevel waar het water kan infiltreren

Het dak van de portierswoning (zuid- en oostzijde) en het arkeltorentje op de binnenkoer hebben geen dakgoot. Dit leidt tot aanzienlijke vochtoverlast en algenvorming onderaan de gevels.

Voorzie een hanggoot en sluit de regenwaterafvoer aan op de riolering of een infiltratievoorziening.

Indien een hanggoot om technische, esthetische of erfgoedkundige redenen niet wenselijk is, voorzie dan een groenzone met lage beplanting om spatwater te voorkomen.

Zie Monumentenwacht-rapport, actie MOWA A2020/21.

MAATREGEL 3: RESTAURATIE EN RECONSTRUCTIE VAN ERFGOEDELEMENTEN

ACTIE 3.1 Reconstructie van het historisch buitenschrijnwerk, incl. hang- en sluitwerk

Het merendeel van het buitenschrijnwerk van het kasteel werd reeds in het verleden vernieuwd. Over het algemeen werden de raamindelingen wel gerespecteerd, maar ging er geen aandacht uit naar een historische correcte detaillering van het schrijnwerk en de kenmerkende neo-renaissancevormgeving van het hang- en sluitwerk. De detaillering van het huidige schrijnwerk, glas en het messing hang- en sluitwerk, doet afbreuk aan de erfgoedwaarde van de historische interieurs.

Reconstrueer het houten buitenschrijnwerk en het smeedijzeren hang- en sluitwerk, naar oorspronkelijk model. Er zijn nog enkele oorspronkelijke exemplaren bewaard (oa. in de diensttrap, de zolder, enz. Zie hoofdstuk 3). Zorg dat de oorspronkelijke exemplaren steeds van de reconstructies kunnen worden onderscheiden.

Schenk aandacht aan een historisch correcte kleurstelling, zowel aan het exterieur als interieur (vermoedelijk houtimitatie aan het interieur).

Schenk aandacht aan een passend type vensterglas (kleur, welving, dikte). Eventueel kan geopteerd worden voor verdund dubbel glas, dat het uitzicht heeft van enkel glas maar de thermische kwaliteiten van dubbel glas.

Vooronderzoek noodzakelijk: Doe bijkomend historisch onderzoek om te achterhalen of de ramen oorspronkelijk voorzien waren van een kleine roedenverdeling met metalen of houten roeden. Dit kan door de vermoedelijk originele raamkozijnen te laten nakijken door een hout-restauratiespecialist, en/of door bijkomend archiefonderzoek uit te voeren (zie verder).

ACTIE 3.2 Reconstructie van de spitse dakkapellen op de noordwestelijke toren

Indien gewenst kunnen ook de zeer kenmerkende spitse dakkapellen op het dak van de noordwestelijke hoektoren worden gereconstrueerd.

Vooronderzoek noodzakelijk: De exacte vormgeving van deze dakkapellen kan worden achterhaald op basis van historische foto's en plannen (zie verder).

ACTIE 3.3 Reconstructie en restauratie van het hang- en sluitwerk van binnenschrijnwerk

Een groot deel van het historische hang- en sluitwerk van het binnenschrijnwerk is bewaard gebleven. De vormgeving sluit aan bij de vormgeving van het oorspronkelijke hang- en sluitwerk van het buitenschrijnwerk. Een deel van dit hang- en sluitwerk is vervangen door nieuwe exemplaren, al dan niet met een gelijkaardige vormgeving. Een deel van het oorspronkelijke hang- en sluitwerk is zwart overschilderd.

Restaureer het oorspronkelijke hang- en sluitwerk door het te ontdoen van overschilderingen en latere toevoegingen.

Reconstrueer het hang- en sluitwerk op basis van de nog bewaarde oorspronkelijke exemplaren.

Vooronderzoek noodzakelijk: Het model voor de reconstructie van het hang- en sluitwerk moet gebaseerd zijn op de nog bewaarde oorspronkelijke exemplaren (zie hoofdstuk 3).

ACTIE 3.4 Uitvoeren van stratigrafisch kleurenonderzoek naar de historische afwerkingslagen van de interieurs

Zoals typerend voor de neo-Vlaamse-renaissancestijl waren de interieurs van het kasteel oorspronkelijk zwaar gedecoreerd en vaak voorzien van een polychrome afwerkingslaag of een hout- of marmer-imitatiebeschildering. Dit geldt zowel voor wandafwerkingen, plafonds, schouwmantels en binnen- en buitenschrijnwerk. Dit was vooral het geval in de representatieve ruimtes (inkomhal, salons, enz.), maar ook in private ruimtes (kapel, slaapkamers, enz.). Slechts een deel van deze rijke interieurafwerking is vandaag nog aanwezig. Heel wat muren, plafonds en schrijnwerk dat oorspronkelijk een polychrome afwerking had, is momenteel wit overschilderd of niet meer aanwezig (bv. door vernieuwing van het schrijnwerk, vervangen van plafonds en pleisterwerk, enz.). Binnendeuren en lambriseringen die oorspronkelijk een houtimitatiebeschildering hadden, zijn wit overschilderd. Koperen hang- en sluitwerk is zwart overschilderd. Enz.

De huiskapel heeft een neogotische inrichting, naar ontwerp van de befaamde neogotische ontwerper baron (de) Bethune. De kapelinrichting dateert van 1875. De wanden van de kapel waren oorspronkelijk ongetwijfeld ook voorzien van een polychrome beschildering, mogelijk een sjabloonbeschildering. Het is wenselijk dat dit waardevol interieur opnieuw wordt vervolledigd.

Restaureer en/of reconstrueer de oorspronkelijke afwerkingslagen van de interieurs waar mogelijk.

In hoofdstuk 3 wordt aangegeven waar de oorspronkelijke afwerkingslaag vermoedelijk werd overschilderd of verwijderd.

Vooronderzoek noodzakelijk: De restauratie/reconstructie gebeurt op basis van een stratigrafisch kleurenonderzoek waarbij de historische afwerkingslagen van het interieur in kaart worden gebracht.

ACTIE 3.5 Uitvoeren van materiaal-technisch onderzoek i.f.v. restauratie en reconstructie

Om onderstaande restauratieve werken op een correcte en onderbouwde wijze te kunnen uitvoeren is een materiaal-technisch vooronderzoek noodzakelijk:

- Onderzoek naar de gewenste profilering van het houten buitenschrijnwerk, eventueel met kleine roedenverdeling;
- Onderzoek naar de vormgeving, types en uitwerking van het hang- en sluitwerk van binnen- en buitenschrijnwerk;
- Stratigrafisch kleurenonderzoek naar de historische afwerkingslagen van de interieurs.
- Enz.

Meer toelichting, zie bovenstaande actiepunten.

ACTIE 3.6 Conservatie van de grisailleschilderingen van de glas-in-loodramen

De glas-in-loodramen zijn voorzien van cirkelvormige grisailleschilderingen met diverse motieven, vermoedelijk verwijzend naar de geschiedenis van het kasteeldomein. Zowel deze grisailleschilderingen, als de grisailleschilderingen in de glas-in-loodramen van de huiskapel, zijn sterk verweerd en vervaagd onder invloed van het zonlicht, vooral aan de zuid- en westzijde.

Conserveer de grisailleschilderingen van de glas-in-loodramen.

ACTIE 3.7 Restauratie van de buitentrappen

De buitentrappen aan de zuidzijde van het kasteel werden in het verleden onoordeelkundig hersteld met gebruik van rode keramiek en donkerkleurige cementvoegmortel. Deze herstelling is esthetisch erg storend.

Restaureer de buitentrappen door gebruik te maken van kalkzandsteen en een lichtkleurige voegmortel.

ACTIE 3.8 Restauratie van de parketvloeren (incl. eventuele structurele werken)

Een deel van de parketvloeren werd in het verleden onoordeelkundig hersteld. Ze werden te hard opgeschuurd, waarbij de schuurmachine storende markeringen heeft nagelaten. Bovendien werd alle patine en nuance weggeschuurd, waardoor het typerende kleurverschil tussen twee stroken van visgraatparket (dat wordt bekomen door een verschillende lichtinval op de tegenoverliggende stroken parket) niet meer aanwezig is.

Losliggende delen van het parket werden vastgenageld. Bij het opschuren van het parket werden deze nagels niet vooraf doorgedreven, waardoor metaaldeeltjes in het hout terecht kwamen. Door de reactie met water hebben zich ijzertannaat-vlekken gevormd. Dit zijn zwarte corrosieve vlekken door interactie hout en metaal, die niet meer verwijderd kunnen worden.

Sommige delen van het parket vertonen grote openstaande voegen en liggen los omwille van onderliggende structurele problemen, zoals bijvoorbeeld de strook parket tussen lokaal 009 en 010 in de Sancy zaal, of in de traphal op de eerste verdieping (lokaal 107).

Restaureer de verschillende types parketvloeren en plankenvloeren op basis van de aanbevelingen van een gespecialiseerd parketrestaurateur. Pak indien nodig de onderliggende structurele oorzaak aan.

Lokaal 110 heeft een hedendaags mozaïekparketvloer (zonder erfgoedwaarde). Vermoedelijk lag er oorspronkelijk een grenenhouten plankenvloer, zoals bijvoorbeeld in lokalen 108 en 109. Het is wenselijk om de oorspronkelijke plankenvloer opnieuw te reconstrueren.

ACTIE 3.9 Restauratie van het binnenschrijnwerk (deuren, lambriseringen, ...)

Er zijn kleine herstellingen noodzakelijk aan het binnenschrijnwerk (**deuren, lambriseringen, verwarmingsomkastingen, plinten, schoorsteenmantels, ...**). Het betreft kleine gebreken zoals openstaande verbindingen, verfspatten, loszittende delen, kleine lacunes, het vervangen van foutief vensterglas van binnendeuren, enz. (zie hoofdstuk 3, diagnose).

Laat de noodzakelijke herstellingen uitvoeren door een hout-restauratiespecialist.

ACTIE 3.10 Wijzig (op termijn) de verharding voor het kasteel en op de binnenkoer.

Bij de restauratie van het kasteel werd een nieuwe hedendaagse verharding geplaatst van bleke natuursteen (kalkzandsteen?) voor het kasteel en op de binnenkoer. Hoewel deze esthetisch heel mooi past, is dit type verharding geen historisch correcte materiaalkeuze. Mogelijk was er oorspronkelijk een verschillend type verharding voor de toegang van het kasteel enerzijds en voor de binnenkoer anderzijds. De binnenkoer werd namelijk alleen gebruikt door het dienstpersoneel. Indien er (in de verre toekomst) gekozen zou worden om deze verharding te vernieuwen, overweeg dan een historisch correct type verharding zoals kasseibestrating, klinkaertstenen, enz. Probeer de oorspronkelijk aanwezige materialen te achterhalen door bijkomend onderzoek.

Duurzaam beheer en onderhoud

MAATREGEL 5: OPVOLGEN VAN DE STABILITEIT

ACTIE 5.1 Onderzoeken en opvolgen van de stabiliteit

Laat de scheuren in het baksteenmetselwerk onderzoeken door een stabiliteitsingenieur en/of opvolgen d.m.v. scheurimeters. Monumentenwacht kan hiervoor gecontacteerd worden.

Het Monumentenwacht-rapport van 2020 vermeldt reeds enkele aandachtspunten (MOWA, 2020/34; 2020/12, 2020/15):

- Barsten in het metselwerk van de schouwvolumes op de grote zolder van het kasteel.
- Scheuren in het metselwerk van muren en gewelf in de noordwestelijke kelder.
- Ontbrekende of niet meer aansluitende muurankers, vooral aan de noordwestelijke hoektoren.
- Diverse scheuren in de gevels.

MAATREGEL 6: REGELMATIG NAZICHT EN ONDERHOUD VAN HET EXTERIEUR EN INTERIEUR

Opmerking: In de huidige visie op het beheer van de site wordt de nadruk gelegd op preventief onderhoud. Vanuit deze optiek zal er op regelmatige basis een nazicht met rapportering worden gepland met deskundigen, zoals Monumentenwacht Antwerpen. Een dergelijke organisatie is onderlegd in het onderhouden en inspecteren van erfgoed (zowel interieur als bouwkundig). Tijdens hun inspecties kunnen zij reeds kleine maatregelen nemen om gevolgschade en grote werkzaamheden op langere termijn te voorkomen, zoals het tijdelijk afdichten van een lekkende dakgoot. Er wordt aanbevolen om zowel het exterieur als het interieur minimaal elke 4 jaar te inspecteren.

ACTIE 6.1 Nazicht en regulier onderhoud van de gevels en de directe omgeving

Minstens twee maal per jaar moeten de gevels geïnspecteerd worden. Door regelmatig de gevels na te kijken, kan snel gereageerd worden op gebreken. Dit omvat onder meer de toestand van het metselwerk en voegwerk, roestvorming, vervuiling door vandalisme of te dichte aanplantingen en onkruid, ... Het is belangrijk om de directe omgeving, zoals de verhardingen die aansluiten op de gevels, goed te onderhouden en proper te houden. Indien nodig worden er kleine (nood)herstellingen uitgevoerd, om gevolgschade te voorkomen.

Het wordt aanbevolen om het exterieur vierjaarlijks te laten inspecteren door Monumentenwacht of een andere deskundige. Zij kunnen het gebouw op moeilijk toegankelijke plaatsen inspecteren en onderhouden.

ACTIE 6.2 Herstellingen aan de gevels en de directe omgeving

Uitvoeren van eventuele noodzakelijke herstellingen aan de gevels en de directe omgeving. Dit betreft herstellingen die geen deel zijn van het regulier onderhoud, zoals bijvoorbeeld het vernieuwen van voegwerk, het vervangen van bak- en natuursteen, enz.

Het Monumentenwacht-rapport van 2020 vermeldt reeds een aantal noodzakelijke herstellingen aan de gevels, waaronder het herstellen van vorstschade aan baksteenmetselwerk, het consolideren van loszittende dekstenen van een schoorsteen en kantelen, het vernieuwen van voegmortel, het herstellen of vervangen van gebroken natuursteen (dorpels, monelen, ...) (MOWA, 2020/13, 2020/16, 2020/17).

ACTIE 6.3 Ontmossen van de gevels en terrassen

Volgens noodzaak worden de gevels en terrassen ontmost, volgens de voorschriften uit de toelating van het agentschap Onroerend Erfgoed.

ACTIE 6.4 Nazicht en regulier onderhoud van alle daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering

De daken, dakgoten en afvoerbuizen van alle gebouwonderdelen worden twee maal per jaar (in het bijzonder vóór de winter) schoongemaakt (o.a. verwijderen van bladeren, begroeiing, afval ...). Tijdens dit onderhoud worden mogelijke beschadigingen opgespoord. Ook de riolering en de putten vereisen aandacht en zijn jaarlijks te controleren en te reinigen.

Indien nodig worden er kleine (nood)herstellingen uitgevoerd, om gevolgschade te voorkomen.

Het wordt aanbevolen om het exterieur vierjaarlijks te laten inspecteren door Monumentenwacht of een andere deskundige. Zij kunnen het gebouw op moeilijk toegankelijke plaatsen inspecteren en onderhouden.

Er dienen nog enkele ingrepen te gebeuren om alle daken en zolders veilig toegankelijk te maken voor inspectie en onderhoud, zie maatregel 1.

ACTIE 6.5 Herstellingen aan de daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering

Uitvoeren van eventuele noodzakelijke herstellingen aan de daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering. Dit betreft herstellingen die geen deel zijn van het regulier onderhoud, zoals bijvoorbeeld herstellingswerken aan de dakstructuren, het vernieuwen van dakbedekkingen en -aansluitingen, enz.

Het Monumentenwacht-rapport van 2020 vermeldt reeds enkele noodzakelijke herstellingen aan de bedaking (MOWA 2020/23, 2020/25):

- plaatselijk herstellen van weggevallen of gebroken leien
- Herbevestigen van nokbeugels
- Onoordeelkundige herstellingen en aansluitingen op een duurzame wijze vernieuwen (genagelde leien aan de dakranden, bitumen over bovenste rij leien, herstellingen met kit, enz.).
- Controleren en indien nodig verstevigen van de scheve topbekroning van de zuidwestelijke arkeltoren.

ACTIE 6.6 Onderhoud van metalen onderdelen aan het exterieur

Het schilderwerk van metalen onderdelen aan het exterieur moet worden onderhouden. Dit omvat het tijdig roestwerend behandelen en schilderen van metalen onderdelen zoals muurankers, dak- en schoorsteenbekroningen, dievenijzers, roosters, luikduimen, enz.

Deze werken gebeuren volgens noodzaak. De schilderwerken aan metalen onderdelen moeten gemiddeld elke 5 a 10 jaar gebeuren.

ACTIE 6.7 Nazicht en regulier onderhoud van het buitenschrijnwerk en de glas-in-loodramen

Het regulier onderhoud van het buitenschrijnwerk omvat onder meer het reinigen van ramen en deuren (minstens twee maal per jaar), het nakijken en het bijregelen van hang- en sluitwerk, het nazicht van de algemene toestand van het glas-in-lood, enz.

Een leidraad voor dergelijk onderhoud is terug te vinden in de onderhoudsfiche *Onderhoud van houten schrijnwerk* van Monumentenwacht.

Het Monumentenwacht-rapport van 2020 vermeldt reeds enkele aandachtspunten voor het buitenschrijnwerk (MOWA 2020/09, 2020/10):

- Schilderen van een onbehandelde kroonlijst
- Condensafoergaatjes vrijmaken
- Smeren van het hang- en sluitwerk
- Enz.

ACTIE 6.8 Herschilderen en herstellingen aan het buitenschrijnwerk

Elke 5 à 10 jaar moet het schilderwerk van het buitenschrijnwerk worden onderhouden. Indien nodig worden eerst noodzakelijke herstellingen uitgevoerd.

ACTIE 6.9 Nazicht en onderhoud van het interieur

Op regelmatige tijdstippen, minstens twee keer per jaar, dient het interieur te worden nagekeken op kleine en grote gebreken (bijvoorbeeld scheuren in muren en plafonds, vocht in muren en plafonds, ongedierte, houtborende insecten en schimmel, glasbreuk, gebruiksschade, vervuiling, roestvorming, vandalisme, ...). Monumentenwacht of een andere deskundige kan gecontacteerd worden om moeilijk bereikbare plaatsen te inspecteren en indien nodig te reinigen of kleine herstelwerken uit te voeren.

Het interieur wordt in een goede toestand gehouden door het reguliere onderhoud (regelmatig stofzuigen, dweilen, afstoffen, ook op moeilijk bereikbare plaatsen). De parket- en plankenvloeren moeten periodiek worden geboend en/of onderhouden met een onderhoudsolie of -zeep. Er moet aandacht uitgaan naar het gebruik van correcte producten die geschikt zijn voor historische interieurs. Monumentenwacht biedt een hele reeks gratis digitale onderhoudsbrochures aan op hun website.

Het wordt aanbevolen om het interieur vierjaarlijks te laten inspecteren door Monumentenwacht of een andere deskundige.

ACTIE 6.10 *Uitvoeren van alle aanbevolen werkzaamheden voortvloeiend uit het nazicht door deskundigen*

De adviezen en aanbevolen werkzaamheden die volgen uit het nazicht door deskundigen moeten worden uitgevoerd binnen een redelijke termijn na de uitgevoerde inspectie.

MAATREGEL 7: ONDERHOUD VAN DE TECHNIEKEN

ACTIE 7.1 *Nazicht en onderhoud van de elektrische installatie*

De elektrische installatie moet jaarlijks worden nagezien. Ten gepaste tijde moet de installatie worden gekeurd (om de 5 jaar voor niet-huishoudelijke installaties).

ACTIE 7.2 *Nazicht en onderhoud van de brandcompartimentering, veiligheidsverlichting en evacuatiewegen*

Jaarlijks nazicht en onderhoud van de brandcompartimentering, veiligheidsverlichting en de evacuatiewegen.

ACTIE 7.3 *Nazicht en onderhoud van de installatie voor brandbeveiliging*

De gehele brandbeveiliging (onder meer branddetectie, snelblustoestellen, enz.) dient jaarlijks te worden nagekeken en onderhouden en/of gekeurd.

ACTIE 7.4 *Nazicht en onderhoud van de verwarmingsinstallatie*

Jaarlijks onderhoud van de verwarmingsinstallatie. Dit omvat onder meer het reinigen van de schoorsteen.

ACTIE 7.5 *Nazicht en onderhoud van de HVAC-installatie*

Jaarlijks onderhoud van de HVAC-installatie.

ACTIE 7.6 *Nazicht en onderhoud van de bliksemafleidingsinstallatie*

De bliksemafleidingsinstallatie werd vernieuwd tijdens de recente exterieurrestauratie en voldoet aan de geldende normen. De installatie moet jaarlijks worden nagezien en indien nodig onderhouden. Er wordt bij voorkeur een onderhoudscontract aangegaan met een erkend keuringsorgaan dat zowel jaarlijks als na elke blikseminslag de installatie naziet en hiervan een keuringsverslag opmaakt. Verzekeringsmaatschappijen kunnen bijkomende eisen stellen.

Het Monumentenwacht-rapport van 2020 vermeldt reeds enkele aandachtspunten (MOWA 2020/07).

ACTIE 7.7 Nazicht en onderhoud van de inbraakbeveiliging en camerabewakingsinstallatie

Jaarlijks nazicht en onderhoud van de (elektrische en fysieke) inbraakbeveiliging en camerabewakingsinstallatie.

MAATREGEL 8: ENERGIEBESPARENDE INGREPEN

Er werd een energie-audit uitgevoerd voor het kasteel (zie bijlage). Deze geeft een overzicht van de huidige energie-efficiëntie van het gebouw en van de mogelijke energiebesparende ingrepen.

De enige energiebesparende ingrepen die -in theorie- verzoenbaar zijn met het behoud van de erfgoedwaarden van het monument zijn:

- Vernieuwen en thermisch verbeteren van het buitenschrijnwerk.
- Vloerisolatie.

De haalbaarheid van deze ingrepen inzake de mogelijkheid om de erfgoedwaarden te behouden, evenals de technische haalbaarheid moeten verder worden onderzocht wanneer de noodzaak zich stelt.

ACTIE 8.1 Vernieuwing en thermisch verbeteren van het buitenschrijnwerk

Vernieuwing van het buitenschrijnwerk naar oorspronkelijk model, echter met thermische verbeteringen en thermisch isolerend glas. Zie actie 3.1 (Reconstructie van het historisch buitenschrijnwerk, incl. hang- en sluitwerk).

ACTIE 8.2 Aanbrengen van vloerisolatie

De haalbaarheid van vloerisolatie onder de parketvloeren moet verder worden onderzocht wanneer de noodzaak zich stelt. Zowel de haalbaarheid inzake de mogelijkheid om de erfgoedwaarden te behouden, evenals de technische haalbaarheid (voldoende ruimte tussen gewelf en parketvloer). De meeste parketvloeren op de begane grond zijn erg waardevol en nog in goede staat. Demontage en herplaatsen louter in functie van isolatie zal steeds een (gedeeltelijke) beschadiging van het parket betekenen. Isolatie onder de bestaande parketvloer is daarom alleen een optie bij volledige vernieuwing van de huidige parketvloer. Het verhogen van de bestaande vloerpas om ruimte te maken voor isolatie is hoegenaamd geen optie omdat het schrijnwerk (plinten, lambriseringen, etc.) onmogelijk kunnen worden aangepast.

Isolatie van de gewelven langs de kelderzijde is, gezien de complexe vorm van het troggewelf, een complexe technische zaak, zeker om te voorkomen dat er koudebruggen gaan ontstaan. Bijkomend gaat hierdoor het zicht van het gewelf geheel esthetisch aangepast worden. De optie is *an sich* wel mogelijk, maar is praktisch gezien onmogelijk voor deze casestudy.

5.2.2. Toekomstvisie kasteeldomein (landschappelijk erfgoed)

Het kasteel en omgeving zijn eind 19de eeuw grondig gewijzigd bij de heropbouw van het kasteel door de aanleg van een park in Engelse landschapsstijl. In de loop van de 20ste eeuw is het historisch landschap met zijn walgracht en parkelementen in belangrijke mate verstoord. Het is het doel om de waardevolle elementen als oude bomen maximaal te behouden en kenmerken van het park te versterken. Bij de inrichting en het beheer wordt maximaal ingezet op behoud en uitbreiding van de biodiversiteit. In onderstaand visieplan en beheersdoelstellingen wordt de toekomstvisie verder uitgediept.

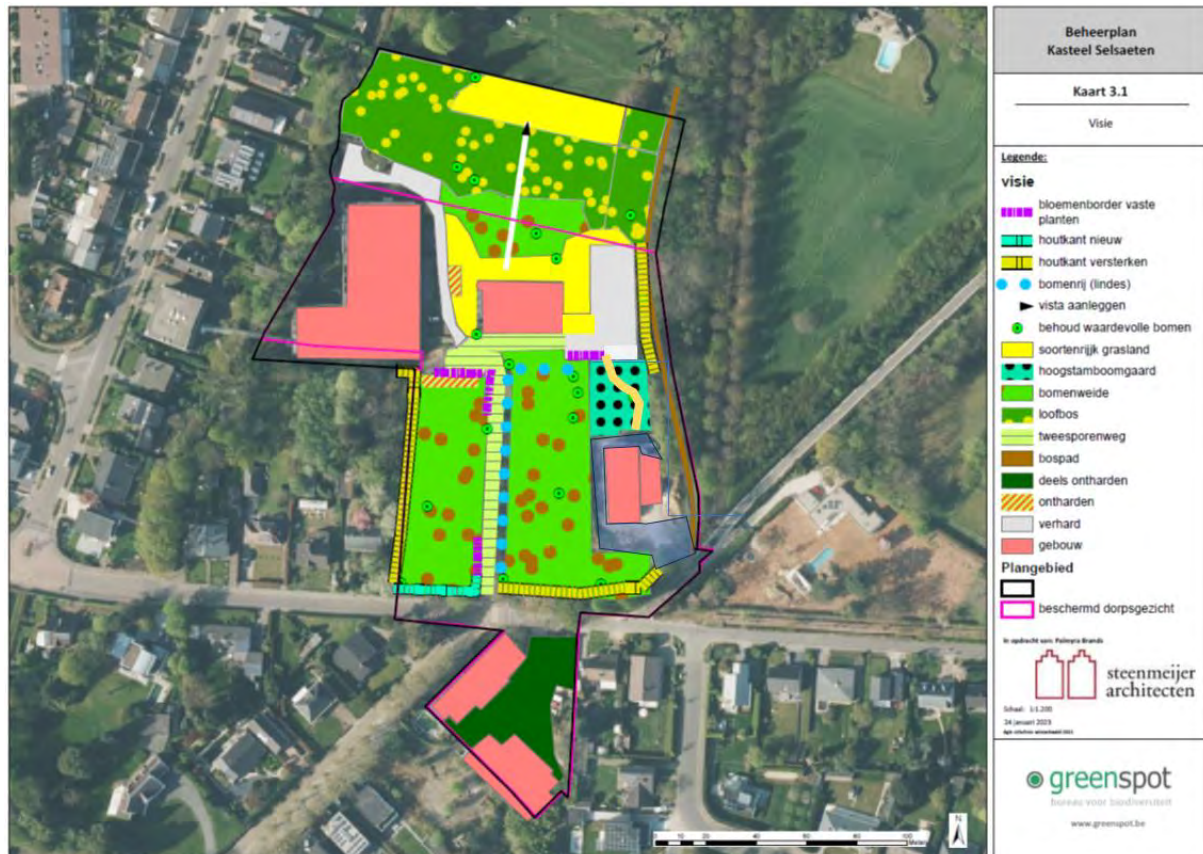

Fig. 244 - Visiekaart voor het kasteel Selsaeten en omgeving (Bron: Greenspot).

De omgeving van het kasteel werd eind 19de eeuw grondig vernieuwd. Zo werd de rechte toegangsweg omgevormd tot een gebogen toegangsweg, werden er plantsoenen ingebracht, enz. en ook achteraan werd het parkachtig karakter versterkt door de aanleg van een nieuw pad. De gebogen toegangsweg werd pas eind 19de eeuw aangelegd en was eind de jaren 1960 al opnieuw verdwenen. Gezien de beperkte periode waarin het gebogen pad heeft bestaan en een reconstructie een belangrijke impact zou hebben op het bomenbestand wordt het behoud van het rechtlijnig karakter van de toegangsweg vooropgesteld. De walgracht werd in de 20ste eeuw in verschillende fasen gedempt en is momenteel nog herkenbaar in het lager gelegen open grasland aan de noordkant van het kasteel. Gezien maar een beperkte reconstructie van de walgracht mogelijk is en een grotere reconstructie niet kan zonder erg ingrijpende maatregelen, wordt geen reconstructie van de oorspronkelijke walgracht voorgesteld.

Voor de verschillende domeindelen is de visie:

- Toegangsdroef: de rij esdoorns aan de oostrand van de toegangsweg worden op termijn vervangen door een droef met winterlindes.
- Graslanden: de graslanden ten zuiden van het kasteel worden als extensieve hooilanden beheerd. Ook het grasland aan de noordrand blijft hooiland. De gazonzones net ten noorden en ten oosten van het kasteel (delen voormalige walgracht) worden als minder intensief gazon beheerd.
- Boomgaard: in de omgeving van het koetshuis wordt een deel van de vroegere hoogstamboomgaard hersteld door aanplant van enkele fruitbomen (oude rassen).
- Boszones: een groot deel van de parkzones zijn meer gesloten bos geworden. Dit wordt grotendeels zo gehouden met wel herstel van een doorzicht ten noorden van het kasteel (zichtassen van en naar het kasteel = typisch onderdeel van Engelse landschapsstijl).
- Parkbomen: de parkbomen worden zoveel mogelijk behouden voor zover ze geen veiligheidsrisico vormen. Bij het wegvallen van een parkboom wordt er een nieuwe parkboom aangeplant.
- De houtkant op de zuidrand en langs de Diepe Beek wordt behouden en het aandeel inheemse soorten wordt er verhoogd.
- Om het privaat karakter van het domein te benadrukken en deels te herstellen (het domein was vroeger volledig omgeven door een gracht), wordt in de zuidrand ten westen van de toegangsweg een houtkant aangeplant. Hierdoor zal de geslotenheid van de parkzone ten noorden ervan worden versterkt.
- De toegangsweg wordt deels onthard door het verwijderen van de KWS en er een tweesporenweg in kasseien aan te leggen. Het gebruik van kasseistroken versterkt het historisch karakter van de droef, de kasseistroken lopen door tot aan de parking. Zie ontwerp landschapsarchitect voor meer details (zie bijlage).
- In de overgang tussen de verharding aan de zuidzijde van het kasteel en de parkzone wordt een bloemenborder (vaste planten) aangelegd.
- Het dienstgebouw werd gereconstrueerd. Er zal een gebogen pad in halfverharding worden aangelegd doorheen de boomgaard, die het dienstgebouw met het kasteel verbindt. Zie ontwerp landschapsarchitect voor meer details (zie bijlage).
- Pachthoeve: maximaal behoud van bomen (tamme kastanje en lindendroef) aan de buitenranden van de hoeve. Ontharden binnenplaats.
- Er wordt rond het kasteel en het WZC gestreefd naar een doordacht parkeerbeleid waarbij op termijn gestreefd wordt naar afbouw van parkeerplaatsen ten gunste van groenzones. Het is wenselijk om de 3 parkeerplaatsen naast de portierswoning te supprimeren, zodat er niet tot vlak tegen het kasteel geparkeerd kan worden. Het is eveneens wenselijk dat de parkeerplaatsen van het WZC links voor het kasteel gesupprimeerd worden en dat er enkel nog achteraan of langs de gevels van het WZC wordt geparkeerd.
- Op termijn is het wenselijk dat er langs de noordwestzijde van het domein (vanuit de Terhagelaan) een afzonderlijke toegangsweg naar het woonzorgcentrum zou komen om zo het verkeer op de zuidelijke toegangsweg grotendeels te laten verdwijnen. Hierdoor zou het parkkarakter van het zuidelijk deel van het domein kunnen worden versterkt.

De **beheerdoelstellingen** voor het landschappelijk erfgoed binnen het beschermd dorpsgezicht zijn:

- Herstel van de vista vanuit het kasteel naar het noordelijk gebied. Die doorkijk komt er door een transparante zone met bomen te ontwikkelen, dit door opslag van esdoorn te verwijderen en de struiken te laten staan.
- Behoud van de waardevolle bomen en heraanplant bij kap. De 16 oudere en waardevolle bomen en 3 oudere struiken in het domein worden maximaal behouden. Bij uitval worden er nieuwe parkbomen aangeplant.
- Aanplant van hoogstammige fruitbomen. In de omgeving van het dienstgebouw worden enkele nieuwe hoogstammige fruitbomen aangeplant.
- Ecologische opwaardering door ecologisch beheer van de graslanden. In de graslanden ten zuiden van het kasteel worden bloembollen van voorjaarsbloeiers ingebracht.
- Langs de Kasteelstraat wordt in de strook ten westen van de toegangsweg een struikengordel aangeplant.
- De gewone esdoorns aan de oostrand van de toegangsweg worden op termijn vervangen door winterlindes.
- Langs de toegangsweg en de zuidrand van de parking worden bloemenborders aangelegd met vaste planten.

Met betrekking tot **ingrepen in de bodem en archeologie** geldt volgende visie voor de volledige site:

- Het kasteeldomein heeft een rijke geschiedenis, die vermoedelijk zijn sporen heeft nagelaten in de bodem. Het beheersplan voorziet bodemingrepen, zoals in het kader van het ontharden van het terrein. Het is de bedoeling om dit bodemarchief maximaal te bewaren en ingrepen in de bodem tot een minimum te beperken.
- Indien in de toekomst, na afweging van de erfgoedwaarden, alsnog andere graafwerken worden voorzien, dan dient bij de toelatingsaanvraag van deze werken aangegeven te worden hoe met het archeologisch erfgoed zal worden omgaan.
- Bij bodemingrepen in het kader van een omgevingsaanvraag, moet de geldende decreet- en regelgeving in acht worden genomen. Voor vergunningsplichtige bodemingrepen kan de opmaak van een archeologienota noodzakelijk zijn. In de archeologienota weegt de erkende archeoloog af of verder onderzoek nuttig is en leidt tot kenniswinst.

Eénmalige maatregelen:

MAATREGEL 1: ONTHARDEN

Actie 1.1: ten zuiden van het WZC is er een kleine parking. De verharding (10 x 4 m) in het verlengde van de reeds aanwezige boomstammen wordt verwijderd en verdwijnen de 2 à 3 parkeerplaatsen. De volledige zone (150 m²) wordt ingeplant met struiken (meidoorn, hazelaar, rode en gele kornoelje, hult, ...) en worden er aan de noordzijde vaste planten met onder meer varens ingebracht.

Groene omlijning = inplanten met struiken en vaste planten – bruine arcering = ontharden en inplanten met struiken.

Actie 1.2: verwijderen van ca. 80 m² halfverharding tussen kasteel en parking. Zo kan er niet meer tot vlak tegen het kasteel geparkeerd worden, hetgeen afbreuk doet aan het beeld van het kasteel. De parking wordt zo een op zichzelf staand geheel, dat minder de aandacht trekt en letterlijk voldoende 'afstand houdt' van het beschermde monument.

De halfverharding tussen het kasteel en de parking wordt opgebroken en als grasland open gehouden.

Actie 1.3: verwijderen van petanqueveldje en aanplant vaste planten ten westen van het kasteel. De halfverharding en de houten balken rond het veldje worden verwijderd en er worden bloeiende vaste planten ingebracht.

Het petanqueveldje wordt verwijderd en vervangen door zone met vaste planten.

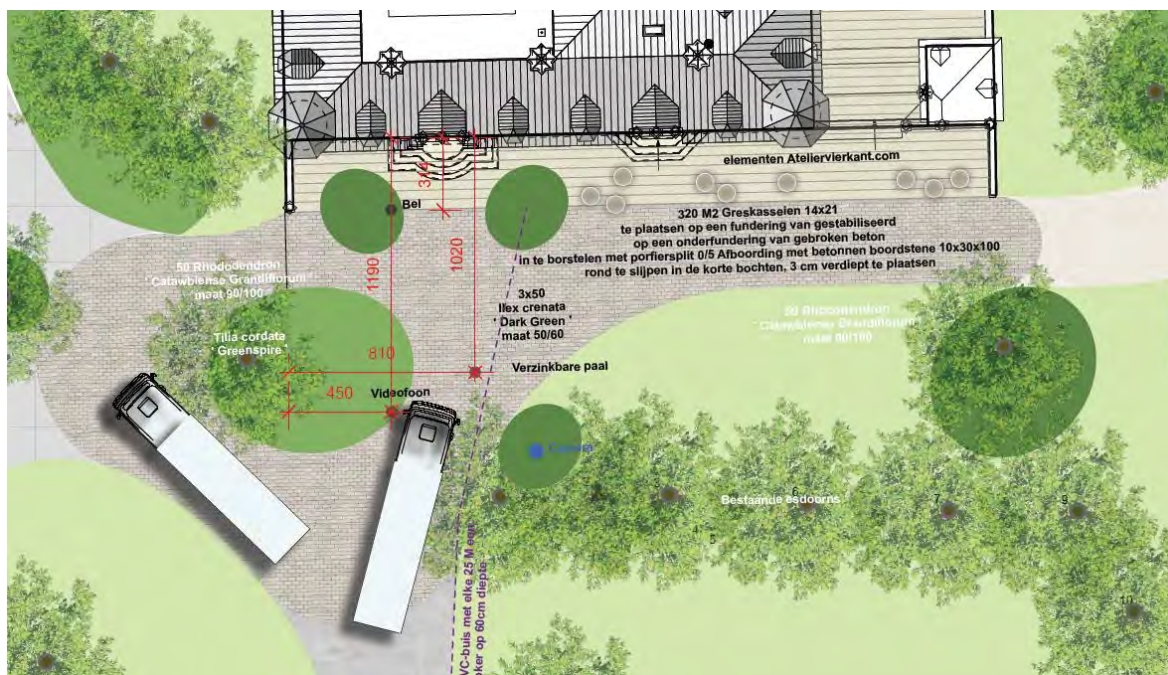
Actie 1.4: heraanleg toegangsweg met twee kasseistroken. De bestaande KWS-verharding van de toegangsweg wordt verwijderd en wordt er een tweesporenweg met kasseien aangelegd. Deze kasseistroken lopen ook aan de zuidrand van het kasteel tot aan de parking. Over een lengte van 125 m worden de twee kasseistroken aangelegd. Ter hoogte van het kasteel kan een klein met groen beplant rondpunt worden voorzien zoals op het ontwerpplan van de landschapsarchitect (zie bijlage).

De toegangsweg wordt deels onthard en vervangen door twee kasseistroken.

Voorbeeld van weg met twee verharde kasseistroken

Uitsnede van het ontwerpplan van de landschapsarchitect. De rechte dreef eindigt in een klein rond punt. Er is een duidelijk verschil in materiaalgebruik tussen de dreef, het rond punt en de zone voor het kasteel enerzijds, en de parking anderzijds.

MAATREGEL 2: OPWAARDEREN TOEGANGSWEG

Actie 2.1: Aan de oostzijde van de toegangsweg staat een rij esdoorn die veel schaduw geven en weinig geschikt is om als landschappelijk aantrekkelijke bomenrij te ontwikkelen omdat de meeste bomen in matige tot redelijke conditie zijn (VTA, Treexpert 2020). Daarom worden de esdoorns vervangen door een rij winterlindes. De lindes worden op 2 m van de wegrand geplant met plantafstand van 8 m (totale afstand 75 m).

Actie 2.2: Aan de westrand van de toegangsweg wordt buiten de wortelzones van de aanwezige bomen een border (1 m breed) met vaste planten aangelegd met o.a. zegges en varens in de meer beschaduwde zones en bloeiende soorten in de lichtrijkere zones (actie 2.2).

Actie 2.3: In de zone voor het kasteel worden de jonge esdoorns (5-tal) gekapt en vervangen door twee winterlindes. In de zone langs de weg wordt een bloemenborder aangelegd.

De rij esdoorns aan de oostzijde (links) van de toegangsweg worden op termijn vervangen door winterlindes. Aan de westzijde (rechts) wordt over delen een bloemenborder aangelegd (op foto brandnetels).

De zone voor het kasteel blijft de zomereik op de hoek (achteraan) staan maar worden de jonge esdoorns gekapt en vervangen door 2 winterlindes en wordt er op de rand een bloemenborder aangelegd.

MAATREGEL 3: AANLEG EN VERSTERKEN HOUTKANTEN

Actie 3.1: aanplant houtkant aan de zuidrand. Ten westen van de toegang wordt aan de zuidrand van het domein langs de Kasteelstraat over 30 m een houtkant aangeplant. Te gebruiken soorten zijn hazelaar, hulst, meidoorn, haagbeuk, enz. De plantafstand bedraagt 0,3 tot 0,5 m.

Strook waar een houtkant met vooral inheemse soorten wordt aangeplant

Actie 3.2: versterken houtkant westrand. In de houtkant langs de westgrens van g2 bestaat vooral uit exoten (laurierkers, aucuba, ...). In de zones waar er geen struiken staan, wordt hulst, hazelaar, sporkehout, haagbeuk, ... aangeplant.

De open zones in de houtkant worden ingeplant met struiken.

Actie 3.3: versterken houtkant zuidrand. De houtkant ten oosten van de toegang is goed ontwikkeld en er staan verschillende dikkere bomen in. Om de houtkant voldoende gesloten te houden, wordt opslag van esdoorn afgezet en worden in de open plekken Spaanse aak en haagbeuk aangeplant.

Actie 3.4: versterken houtkant oostrand. Aan de oostrand van de parking wordt een houtkant (ca. 45 m) voorzien. Deze houtkant wordt aangelegd met inheemse struiken. Er wordt rond de oude aanwezige knoteik op minstens 4 m aan beide zijden geen hoge struiken aangeplant.

Aan de oostrand van de parking wordt een houtkant aangelegd met vrijwaring van de oude knoteik.

MAATREGEL 4: AANLEG OMGEVING DIENSTGEBOUW

Actie 4.1: aanleg van halfverhard pad van ca. 1 m breed tussen de parking en het koetshuis.

Zone tussen parking en koetshuis waar enkele hoogstammige fruitbomen worden geplant en halfverhard pad wordt aangelegd.

Actie 4.2: aanplant van hoogstam-fruitbomen. In de zone ten noorden van het koetshuis worden 5 nieuwe fruitbomen geplant. Het zijn hoogstamfruitbomen van oude rassen. Het grasland in deze zone wordt extensief gemaaid.

Duurzaam onderhoud en beheer (terugkerende maatregelen):

MAATREGEL 5: ONDERHOUD EN BEHEER BOMENPATRIMONIUM

Actie 5.1: De oudere en waardevolle bomen in het park worden regelmatig (3 jaarlijks) gecontroleerd op hun gezondheidstoestand en stabiliteit. Dit zal gebeuren door een European Treeworker die een visuele boomcontrole (VTA) van de bomen in het park uitvoert. Daarnaast is er regelmatige controle (indien nodig jaarlijks) van de aanwezigheid van dode takken of mogelijke andere veiligheidsrisico's van de bomen nabij gebouwen en perceelsgrenzen. Waar noodzakelijk krijgen de bomen een onderhoudssnoei.

Tabel: overzicht waardevolle bomen en struiken in het park van kasteel Selsaeten en hun beheer.

label	Soort	Omtrek (cm)	Beheer
b1	Bruine beuk	362	controle – onderhoudssnoei optioneel
b2	Gewone esdoorn	296	controle – onderhoudssnoei optioneel
b3	Walnoot	215	controle – onderhoudssnoei optioneel
b4	Hollandse linde	ca. 250	controle – onderhoudssnoei optioneel
b5	Gewone esdoorn	ca. 250	controle – onderhoudssnoei optioneel
b6	Zomereik	267	controle – onderhoudssnoei optioneel
b7	Grauwe abeel	266	controle – onderhoudssnoei optioneel
b8	Gewone esdoorn	220	controle – onderhoudssnoei optioneel
b9	Zomereik - knot	193	controle – onderhoudssnoei optioneel
b10	Hollandse linde - relict	(+400)	Vrijhouden van boomopslag in omgeving
b11	Gewone esdoorn	195	controle – onderhoudssnoei optioneel
b12	Gewone esdoorn	330 – twee stammen	controle – onderhoudssnoei optioneel
b13	Hollandse linde	285	controle – onderhoudssnoei optioneel
b14	Reuzenlebensboom	200	controle – onderhoudssnoei optioneel
b15	Witte paardenkastanje	370	controle – onderhoudssnoei optioneel
b16	Grauwe abeel	260	controle – onderhoudssnoei optioneel
s1	Magnolia	ca. 0,8 m	controle – onderhoudssnoei optioneel
s2	Magnolia	ca. 0,8 m	controle – onderhoudssnoei optioneel
s3	(ver)wilderde peer	-	controle – onderhoudssnoei optioneel

Actie 5.2: Indien er solitaire parkbomen uit veiligheidsoverwegingen moeten worden gekapt, wordt de boom vervangen door één van onderstaande soorten (niet limitatieve lijst):

- Amberboom (*Liquidambar styraciflua*)
- Tulpenboom (*Liriodendron tulipifera*)
- Europese netelboom (*Celtis australis*)
- Valse christusdoorn (*Gleditsia triacanthos*)
- Zomereik (*Quercus rubor*)

MAATREGEL 6: BEHEER BOSZONES

In de verschillende ver- en beboste zones wordt er een beperkt kappingsbeheer gevoerd. Net zoals bij de waardevolle bomen worden er kappingen uitgevoerd bij veiligheidsrisico's.

Actie 6.1: boszone B1 (0,11 ha) ten noorden van het kasteel krijgt een extensief dunningsbeheer. De opslag van gewone esdoorn wordt 6-jaarlijks gekapt. Hierbij wordt er gezorgd dat er centraal in de zone een doorkijk is naar het achterliggend grasland.

Actie 6.2: de grotere boszone B2 (0,35 ha) krijgt een extensief dunningsbeheer (6-jaarlijks) waarbij vooral jongere boomopslag van gewone esdoorn wordt gekapt. In het lager gelegen westelijk deel wordt hazelaar en haagbeuk ingeplant.

Actie 6.3: in de noordrand van de kleine boszone B3 (0,0,7 ha) wordt een groepje fijnsparren gekapt en wordt opnieuw ingeplant met een clulster ("kloemp") met zomereik, winterlinde en haagbeuk. Ook in het zuidelijk deel wordt bijkomend struiksoorten ingeplant.

Kap van fijnsparren in boszone B3.

MAATREGEL 7: BEHEER GRASLANDEN

Actie 7.1: De graslanden g1 (0,32 ha), g2 (0,24 ha), g3 (0,12 ha) en g4 (0,10 ha) krijgen een hooilandbeheer met maximum 3 maaibeurten per jaar (half mei – half juli – oktober) met afvoer van het maaisel.

Langs de randen van de graslanden (aan parking, kasteel of weg) wordt een comfortstrook van 1 m breed voorzien die een gazonbeheer krijgt.

5.2.3. Toekomstvisie dienstgebouw

Het werd in 2021-2022 volledig heropgebouwd. De fysieke authenticiteit ging hierbij uiteraard verloren, maar het uitzicht van het beschermde dorpsgezicht werd opnieuw hersteld. Het gebouw zal, net zoals het kasteel, gebruikt worden voor kantoor- en vergaderfuncties.

De toekomstvisie bestaat erin om de erfgoedwaarden van het dorpsgezicht te behouden. Dit wil zeggen, het uitzicht van het exterieur van het dienstgebouw. Dit veronderstelt een regelmatig onderhoud en beheer van het dienstgebouw.

DOELSTELLING 3: Het behoud en het beheer van de erfgoedwaarden van het dienstgebouw

Duurzaam beheer en onderhoud

MAATREGEL 1: REGELMATIG NAZICHT EN ONDERHOUD VAN HET EXTERIEUR

ACTIE 1.1 Nazicht en regulier onderhoud van de gevels en de directe omgeving

Minstens twee maal per jaar moeten de gevels geïnspecteerd worden. Door regelmatig de gevels na te kijken, kan snel gereageerd worden op gebreken. Dit omvat onder meer de toestand van het metselwerk en voegwerk, roestvorming, vervuiling door vandalisme of te dichte aanplantingen en onkruid, ... Het is belangrijk om de directe omgeving, zoals de verhardingen die aansluiten op de gevels, goed te onderhouden en proper te houden. Indien nodig worden er kleine (nood)herstellingen uitgevoerd, om gevolgschade te voorkomen.

Het wordt aanbevolen om het exterieur vierjaarlijks te laten inspecteren door Monumentenwacht of een andere deskundige. Zij kunnen het gebouw op moeilijk toegankelijke plaatsen inspecteren en onderhouden.

ACTIE 1.2 Herstellingen aan de gevels en de directe omgeving

Uitvoeren van eventuele noodzakelijke herstellingen aan de gevels en de directe omgeving. Dit betreft herstellingen die geen deel zijn van het regulier onderhoud, zoals bijvoorbeeld het vernieuwen van voegwerk, het vervangen van bak- en natuursteen, enz.

ACTIE 1.3 Nazicht en regulier onderhoud van alle daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering

De daken, dakgoten en afvoerbuizen van alle gebouwonderdelen worden twee maal per jaar (in het bijzonder vóór de winter) schoongemaakt (o.a. verwijderen van bladeren, begroeiing, afval ...). Tijdens dit onderhoud worden mogelijke beschadigingen opgespoord. Ook de riolering en de putten vereisen aandacht en zijn jaarlijks te controleren en te reinigen.

Indien nodig worden er kleine (nood)herstellingen uitgevoerd, om gevolgschade te voorkomen.

Het wordt aanbevolen om het exterieur vierjaarlijks te laten inspecteren door Monumentenwacht of een andere deskundige. Zij kunnen het gebouw op moeilijk toegankelijke plaatsen inspecteren en onderhouden.

ACTIE 1.4 Herstellingen aan de daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering

Uitvoeren van eventuele noodzakelijke herstellingen aan de daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering. Dit betreft herstellingen die geen deel zijn van het regulier onderhoud, zoals bijvoorbeeld herstellingswerken aan de dakstructuren, het vernieuwen van dakbedekkingen en -aansluitingen, enz.

ACTIE 1.5 Onderhoud van metalen onderdelen aan het exterieur

Het schilderwerk van metalen onderdelen aan het exterieur moet worden onderhouden. Dit omvat het tijdig roestwerend behandelen en schilderen van metalen onderdelen zoals muurankers, dak- en schoorsteenbekroningen, dievenijzers, roosters, luikduimen, enz.

Deze werken gebeuren volgens noodzaak. De schilderwerken aan metalen onderdelen moeten gemiddeld elke 5 a 10 jaar gebeuren.

ACTIE 1.6 Nazicht en regulier onderhoud van het buitenschrijnwerk (incl. luiken)

Het regulier onderhoud van het buitenschrijnwerk omvat onder meer het reinigen van ramen, luiken en deuren (minstens twee maal per jaar), het nakijken en het bijregelen van hang- en sluitwerk, enz.

Een leidraad voor dergelijk onderhoud is terug te vinden in de onderhoudsfiche *Onderhoud van houten schrijnwerk* van Monumentenwacht.

ACTIE 1.7 Herschilderen en herstellingen aan het buitenschrijnwerk

Elke 5 à 10 jaar moet het schilderwerk van het buitenschrijnwerk worden onderhouden. Indien nodig worden eerst noodzakelijke herstellingen uitgevoerd.

ACTIE 1.8 Uitvoeren van alle aanbevolen werkzaamheden voortvloeiend uit het nazicht door deskundigen

De adviezen en aanbevolen werkzaamheden die volgen uit het nazicht door deskundigen moeten worden uitgevoerd binnen een redelijke termijn na de uitgevoerde inspectie.

5.2.4. Toekomstvisie pachthoeve

DOELSTELLING 4: Het behoud en het beheer van de erfgoedwaarden van de pachthoeve

De pachthoeve bestaat uit een woonhuis en een schuur, die haaks ten opzichte van elkaar zijn ingeplant. Het woonhuis bestaat uit twee volumes die in elkaars verlengde liggen (woonhuis + verbouwde stallen). Het tweede volume betrof vermoedelijk de oorspronkelijke stallen, maar werd in de 2de helft van de 20ste eeuw omgebouwd tot woonhuis en deels voorzien van een nieuw bakstenen gevelparement.

De toekomstvisie bestaat erin om de erfgoedwaarden van het dorpsgezicht te behouden. Dit wil zeggen, het uitzicht van het exterieur van de pachthoeve (gebouwen + omgeving).

Het gebouw verkeert in een slechte bouwfysische toestand en de buitenaanleg is niet kwalitatief. De toekomstvisie bestaat daarom uit zowel eenmalige restauratieve werken, als regelmatig onderhoud en beheer van het dienstgebouw.

Eénmalige maatregelen:

MAATREGEL 1: VERBETEREN TOEGANKELIJKHEID DAKEN EN GOTEN VOOR ONDERHOUD EN INSPECTIE

ACTIE 1.1 Plaatsen van ladder- en klimhaken

Een dak dat goed toegankelijk is, kan beter en goedkoper geïnspecteerd, onderhouden en hersteld worden.

Plaats genormeerde ladder- en klimhaken (EN517) op de hellende daken en torens.

Monumentenwacht kan een gedetailleerd bereikbaarheids- en toegankelijkheidsplan opstellen.

MAATREGEL 2: RESTAURATIEVE INGREPEN

ACTIE 2.1 Restauratie van het baksteenmetselwerk van de gevels

De gevels hebben nood aan een algemene restauratie. Op een aantal plaatsen staat het baksteenmetselwerk vochtig, o.a. door gebrekkig onderhoud van dakgoot en te dichte begroeiing. Dit leidt tot uitgespoeld voegwerk en mosgroei op grote delen van het metselwerk. De gevel vertoont barsten die mogelijk wijzen op stabiliteitsproblemen of het loskomen van verbindingen.

Het natuur- en baksteenmetselwerk moet worden gerestaureerd met een passende kalkmortel.

ACTIE 2.2 Restauratie van de daken

De dakbedekking is sterk verweerd. Het oppervlak van de vezelcementleien is poreus geworden en begroeid met mos. Verschillende leien zijn weggevallen, met waterinfiltratie tot gevolg. De dakgoten worden gebrekkig onderhouden, waardoor delen van de gevels nat staan.

De dakbedekking en goten moeten worden gerestaureerd. Voorzie de daken van een passende (historisch correcte) dakbedekking, zoals bijvoorbeeld Boomse dakpannen, en geschilderde houten daklijsten en zinken dakgoten.

ACTIE 2.3 Voorzie alle daken van een dakgoot, of voorzie een groenzone langs de gevel waar het water kan infiltreren

Het dak van de schuur is niet voorzien van een dakgoot. Dit leidt tot aanzienlijke vochtoverlast en mosvorming op de gevels.

Voorzie een hanggoot en sluit de regenwaterafvoer aan op de riolering of een infiltratievoorziening.

Indien een hanggoot om technische, esthetische of erfgoedkundige redenen niet wenselijk is, voorzie dan een groenzone met lage beplanting om spatwater te voorkomen.

ACTIE 2.4 Restauratie en reconstructie van het historisch buitenschrijnwerk, incl. hang- en sluitwerk

Een deel van het historisch buitenschrijnwerk (vensters, luiken, deuren) is nog bewaard, andere delen zijn reeds vervangen. Restaureer het oorspronkelijke buitenschrijnwerk en reconstrueer passend schrijnwerk waar dit reeds werd vervangen.

Schenk aandacht aan een historisch correcte kleurstelling.

Schenk aandacht aan een passend type vensterglas (kleur, welving, dikte). Eventueel kan geopteerd worden voor verdund dubbel glas, dat het uitzicht heeft van enkel glas maar de thermische kwaliteiten van dubbel glas.

ACTIE 2.5 Wijzig (op termijn) de aanleg en verharding op het binnenhof

De huidige buitenaanleg is niet kwalitatief en doet afbreuk aan de erfgoedwaarden van het dorpsgezicht. Bij een toekomstige heraanleg van het binnenhof en de omgeving van de gebouwen moet een kwalitatievere buitenaanleg worden voorzien.

MAATREGEL 3: OPVOLGEN VAN DE STABILITEIT

ACTIE 3.1 Onderzoeken en opvolgen van de stabiliteit

Laat de scheuren in het baksteenmetselwerk onderzoeken door een stabiliteitsingenieur en/of opvolgen d.m.v. scheurmeters. Monumentenwacht kan hiervoor gecontacteerd worden.

Duurzaam beheer en onderhoud

MAATREGEL 1: REGELMATIG NAZICHT EN ONDERHOUD VAN HET EXTERIEUR EN INTERIEUR

ACTIE 1.1 *Nazicht en regulier onderhoud van de gevels en de directe omgeving*

Minstens twee maal per jaar moeten de gevels geïnspecteerd worden. Door regelmatig de gevels na te kijken, kan snel gereageerd worden op gebreken. Dit omvat onder meer de toestand van het metselwerk en voegwerk, roestvorming, vervuiling door vandalisme of te dichte aanplantingen en onkruid, ... Het is belangrijk om de directe omgeving, zoals de verhardingen die aansluiten op de gevels, goed te onderhouden en proper te houden. Indien nodig worden er kleine (nood)herstellingen uitgevoerd, om gevolgschade te voorkomen.

Het wordt aanbevolen om het exterieur vierjaarlijks te laten inspecteren door Monumentenwacht of een andere deskundige. Zij kunnen het gebouw op moeilijk toegankelijke plaatsen inspecteren en onderhouden.

ACTIE 1.2 *Herstellingen aan de gevels en de directe omgeving*

Uitvoeren van eventuele noodzakelijke herstellingen aan de gevels en de directe omgeving. Dit betreft herstellingen die geen deel zijn van het regulier onderhoud, zoals bijvoorbeeld het vernieuwen van voegwerk, het vervangen van bak- en natuursteen, enz.

ACTIE 1.3 *Nazicht en regulier onderhoud van alle daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering*

De daken, dakgoten en afvoerbuizen van alle gebouwonderdelen worden twee maal per jaar (in het bijzonder vóór de winter) schoongemaakt (o.a. verwijderen van bladeren, begroeiing, afval ...). Tijdens dit onderhoud worden mogelijke beschadigingen opgespoord. Ook de riolering en de putten vereisen aandacht en zijn jaarlijks te controleren en te reinigen.

Indien nodig worden er kleine (nood)herstellingen uitgevoerd, om gevolgschade te voorkomen.

Het wordt aanbevolen om het exterieur vierjaarlijks te laten inspecteren door Monumentenwacht of een andere deskundige. Zij kunnen het gebouw op moeilijk toegankelijke plaatsen inspecteren en onderhouden.

ACTIE 1.4 *Herstellingen aan de daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering*

Uitvoeren van eventuele noodzakelijke herstellingen aan de daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering. Dit betreft herstellingen die geen deel zijn van het regulier onderhoud, zoals bijvoorbeeld herstellingswerken aan de dakstructuren, het vernieuwen van dakbedekkingen en -aansluitingen, enz.

ACTIE 1.5 *Onderhoud van metalen onderdelen aan het exterieur*

Het schilderwerk van metalen onderdelen aan het exterieur moet worden onderhouden. Dit omvat het tijdig roestwerend behandelen en schilderen van metalen onderdelen zoals muurankers, dak- en schoorsteenbekroningen, dievenijzers, roosters, luikduimen, enz.

Deze werken gebeuren volgens noodzaak. De schilderwerken aan metalen onderdelen moeten gemiddeld elke 5 a 10 jaar gebeuren.

ACTIE 1.6 *Nazicht en regulier onderhoud van het buitenschrijnwerk (incl. luiken)*

Het regulier onderhoud van het buitenschrijnwerk omvat onder meer het reinigen van ramen, luiken en deuren (minstens twee maal per jaar), het nakijken en het bijregelen van hang- en sluitwerk, enz.

Een leidraad voor dergelijk onderhoud is terug te vinden in de onderhoudsfiche *Onderhoud van houten schrijnwerk* van Monumentenwacht.

ACTIE 1.7 *Herschilderen en herstellingen aan het buitenschrijnwerk*

Elke 5 à 10 jaar moet het schilderwerk van het buitenschrijnwerk worden onderhouden. Indien nodig worden eerst noodzakelijke herstellingen uitgevoerd.

ACTIE 1.8 *Uitvoeren van alle aanbevolen werkzaamheden voortvloeiend uit het nazicht door deskundigen*

De adviezen en aanbevolen werkzaamheden die volgen uit het nazicht door deskundigen moeten worden uitgevoerd binnen een redelijke termijn na de uitgevoerde inspectie.

6. Opsomming en verantwoording van de beheersmaatregelen en werkzaamheden

De betoelaagbaarheid van de werkzaamheden wordt gezien de veranderende wetgeving niet afgetoetst in het beheersplan. We verwijzen wel naar artikel 10.2.1. uit het Onroerenderfgoeddecreet met betrekking tot de huidige erfgoedpremie: *‘Binnen de perken van de daarvoor op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap beschikbare kredieten kan aan een premienemer een erfgoedpremie worden toegekend voor beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten die noodzakelijk zijn voor het behoud of de herwaardering van erfgoedkenmerken en -elementen van een beschermd goed, een erfgoedlandschap, of een deel ervan dat een op zichzelfstaand geheel vormt, of in de overgangszone bij een beschermd goed.’*

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van alle maatregelen die noodzakelijk zijn om het onroerend erfgoed in een optimale conditie te brengen. Er zijn zowel eenmalige ingrepen als onderhoudswerken opgenomen.

Behoudens enkele noodzakelijke eenmalige restauratieve werken, wordt vooral ingezet op onderhoud, als doel het behoud en beheer van de erfgoedwaarden van de volledige site. Daarnaast zet men in op het onderhoud en de optimalisatie van technische installaties en voorzieningen.

Het spreekt voor zich dat elke ingreep aan, in of rond het beschermde monument en het dorpsgezicht in overeenstemming moet zijn met alle beschermde erfgoedwaarden van de site (zie hoofdstuk 4).

6.1 Beheersdoelstellingen, -maatregelen en acties in tabelvorm

6.1.1 Kasteel

Actie	Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend (frequentie)	Vrijstelling toelating
DOELSTELLING 1 – Het behoud en het beheer van de erfgoedwaarden van het kasteel van Selsaeten				
Maatregel 1 VERBETEREN TOEGANKELIJKHEID DAKEN, GOTEN EN ZOLDERS VOOR ONDERHOUD EN INSPECTIE				
Actie 1.1	Plaatsen van ladder- en klimhaken, ankerlijnen en ankerpunten	x		ja
Actie 1.2	Plaatsen van plafondluiken in de torens	x		Neen
Actie 1.3	Maak een veilige toegang naar het platte dak van het kasteel	x		Neen
Maatregel 2 - VOCHTOVERLAST ONDERAAN GEVELS BEPERKEN				
Actie 2.1	Aansluiten van de regenwaterafvoeren op de riolering en/of afleiden voor infiltratie in de bodem	x		Neen
Actie 2.2	Voorzie alle daken van een dakgoot, of voorzie een groenzone langs de gevel waar het water kan infiltreren	x		Neen
Maatregel 3 - RESTAURATIE EN RECONSTRUCTIE VAN ERFGOEDELEMENTEN				
Actie 3.1	Reconstructie van het historisch buitenschrijnwerk, incl. hang- en sluitwerk	x		Neen
Actie 3.2	Reconstructie van de spitse dakkapellen op de noordwestelijke toren	x		Neen
Actie 3.3	Reconstructie en restauratie van het hang- en sluitwerk van binnenschrijnwerk	x		Neen
Actie 3.4	Uitvoeren van stratigrafisch kleurenonderzoek naar de historische afwerkingslagen van de interieurs	x		Neen

Actie 3.5	Uitvoeren van materiaal-technisch onderzoek i.f.v. restauratie en reconstructie	x		Neen
Actie 3.6	Conservatie van de grisailleschilderingen van de glas-in-loodramen	x		Neen
Actie 3.7	Restauratie van de buitentrappen	x		Neen
Actie 3.8	Restauratie van de parketvloeren (incl. eventuele structurele werken)	x		Neen
Actie 3.9	Restauratie van het binnenschrijnwerk (deuren, lambriserings, ...)	x		Neen
Actie 3.10	Wijzig (op termijn) de verharding voor het kasteel en op de binnenkoer.	x		Neen
Maatregel 5 - OPVOLGEN VAN DE STABILITEIT				
Actie 5.1	Onderzoeken en opvolgen van de stabiliteit		x	ja (indien niet-destructief)
Maatregel 6 - REGELMATIG NAZICHT EN ONDERHOUD VAN HET EXTERIEUR EN INTERIEUR				
Actie 6.1	Nazicht en regulier onderhoud van de gevels en de directe omgeving		2x/jaar + MOWA om de 4 jaar	n.v.t.
Actie 6.2	Herstellingen aan de gevels en de directe omgeving		Volgens noodzaak	Neen
Actie 6.3	Ontmossen van de gevels		Volgens noodzaak	
Actie 6.4	Nazicht en regulier onderhoud van alle daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering		2x/jaar + MOWA om de 4 jaar	n.v.t.
Actie 6.5	Herstellingen aan de daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering		Volgens noodzaak	Neen
Actie 6.6	Onderhoud van metalen onderdelen aan het exterieur		Om de 5 à 10 jaar	Neen
Actie 6.7	Nazicht en regulier onderhoud van het buitenschrijnwerk en de glas-in-loodramen		2x/ jaar	n.v.t.
Actie 6.8	Herschilderen en herstellingen aan het buitenschrijnwerk		Om de 5 à 10 jaar	Neen
Actie 6.9	Nazicht en onderhoud van het interieur		2x/jaar + MOWA om de 4 jaar	n.v.t.
Actie 6.10	Uitvoeren van alle aanbevolen werkzaamheden voortvloeiend uit het nazicht door deskundigen		Volgens noodzaak	Neen
Maatregel 7 - ONDERHOUD VAN DE TECHNIEKEN				

Actie 7.1	Nazicht en onderhoud van de elektrische installatie		1x/jaar + Om de 5 jaar keuring.	n.v.t.
Actie 7.2	Nazicht en onderhoud van de brandcompartimentering, veiligheidsverlichting en evacuatiewegen		1x/jaar	n.v.t.
Actie 7.3	Nazicht en onderhoud van de installatie voor brandbeveiliging		1x/jaar	n.v.t.
Actie 7.4	Nazicht en onderhoud van de verwarmingsinstallatie		1x/jaar	n.v.t.
Actie 7.5	Nazicht en onderhoud van de HVAC-installatie		1x/jaar	n.v.t.
Actie 7.6	Nazicht en onderhoud van de bliksemafleidingsinstallatie		1x/jaar	n.v.t.
Actie 7.7	Nazicht en onderhoud van de inbraakbeveiliging en camerabewakingsinstallatie		1x/jaar	n.v.t.
Maatregel 8 - ENERGIEBESPARENDE INGREPEN				
Actie 8.1	Vernieuwing en thermisch verbeteren van het buitenschrijnwerk	x		Neen
Actie 8.2	Aanbrengen van vloerisolatie	x		Neen

6.1.2 Kasteelpark / landschappelijk erfgoed

Actie	Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend (frequentie)	Vrijstelling toelating
DOELSTELLING 2 - BEHOUD EN BEHEER VAN DE ERFGOEDWAARDEN VAN HET KASTEELPARK				
Maatregel 1 - ONTHARDEN				
1.1	verwijderen 40 m ² van parking in noordrand g2 en inplanten met struiken	x		Neen
1.2	verwijderen 80 m ² halfverharding tussen oostrand kasteel en parking en omvormen naar grasland	x		Neen
1.3	verwijderen petanqueveldje aan westzijde van kasteel en inbrengen vaste planten	x		Neen
1.4	heraanleg toegangsweg met twee kasseistroken: vervangen van KWS-verharding door aantrekkelijker pad zoals tweesporen in kasseien - zie plan landschapsontwerp	x		Neen
Maatregel 2: OPWAARDEREN TOEGANGSWEG				
Actie 2.1	vervangen esdoorns oostzijde door winterlindes	x		Neen
Actie 2.2	inbrengen van vaste planten langs westrand	x		Neen
Actie 2.3	net ten zuiden van kasteel kap van 5 jonge esdoorns en aanplant 2 winterlindes	x		Neen
Maatregel 3: AANPLANT / VERSTERKEN HOUTKANTEN				
Actie 3.1	aanplant van 30 m houtkant langs Kasteelstraat	x		Neen
Actie 3.2	inplant van inheemse struiken westrand grasland g2	x		Neen
Actie 3.3	inplant van inheemse struiken zuidrand grasland g1	x		Neen
Actie 3.4	inplant van inheemse struiken oostrand parking	x		Neen
Maatregel 4: AANLEG OMGEVING KOETSHUIS				
Actie 4.1	aanleg halfverhard pad tussen parking en koetshuis	x		Neen
Actie 4.2	aanplant hoogstammige fruitbomen ten noorden van koetshuis	x		Neen
Maatregel 5: BEHEER BOMENPATRIMONIUM				

Actie 5.1	Controle en onderhoudsnoei van waardevolle bomen		3-jaarlijks	ja
Actie 5.2	Heraanplant van parkboom bij uitval van waardevolle boom	x		ja
Maatregel 6: BEHEER BOSZONES				
Actie 6.1	dunningsbeheer in boszone B1 en voorzien van doorkijk		6-jaarlijks	ja
Actie 6.2	dunningsbeheer in boszone B2 (vooral esdoorn) en inplanten haagbeuk		6-jaarlijks	ja
Actie 6.3	kap van fijnsparren in B3 en aanplant inheemse soorten	x		ja
Maatregel 7: BEHEER GRASLANDEN				
Actie 7.1	maaïen met afvoer rond half mei en oktober, eventueel ook in juli		jaarlijks	ja

6.1.3 Dienstgebouw

Actie	Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend (frequentie)	Vrijstelling toelating
DOELSTELLING 4 – Het behoud en het beheer van de erfgoedwaarden van het dienstgebouw				
Actie	Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend (frequentie)	Vrijstelling toelating
Maatregel 1 - REGELMATIG NAZICHT EN ONDERHOUD VAN HET EXTERIEUR				
Actie 1.1	Nazicht en regulier onderhoud van de gevels en de directe omgeving		2x/jaar + MOWA om de 4 jaar	n.v.t.
Actie 1.2	Herstellingen aan de gevels en de directe omgeving		Volgens noodzaak	Neen
Actie 1.3	Nazicht en regulier onderhoud van alle daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering		2x/jaar + MOWA om de 4 jaar	n.v.t.
Actie 1.4	Herstellingen aan de daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering		Volgens noodzaak	Neen
Actie 1.5	Onderhoud van metalen onderdelen aan het exterieur		Om de 5 à 10 jaar	Neen
Actie 1.6	Nazicht en regulier onderhoud van het buitenschrijnwerk (incl. luiken)		2x/ jaar	Neen
Actie 1.7	Herschilderen en herstellingen aan het buitenschrijnwerk		Om de 5 à 10 jaar	Neen
Actie 1.8	Uitvoeren van alle aanbevolen werkzaamheden voortvloeiend uit het nazicht door deskundigen		Volgens noodzaak	Neen

6.1.4 Pachthoeve

Actie	Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend (frequentie)	Vrijstelling toelating
DOELSTELLING 4 – Het behoud en het beheer van de erfgoedwaarden van de pachthoeve				
Maatregel 1 VERBETEREN TOEGANKELIJKHEID DAKEN EN GOTEN VOOR ONDERHOUD EN INSPECTIE				
Actie 1.1	Plaatsen van ladder- en klimhaken	x		ja
Maatregel 2 - RESTAURATIEVE INGREPEN				
Actie 2.1	Restauratie van het baksteenmetselwerk van de gevels	x		Neen
Actie 2.2	Restauratie van de daken	x		Neen
Actie 2.3	Voorzie alle daken van een dakgoot, of voorzie een groenzone langs de gevel waar het water kan infiltreren	x		Neen
Actie 2.4	Restauratie en reconstructie van het historisch buitenschrijnwerk, incl. hang- en sluitwerk	x		Neen
Actie 2.5	Wijzig (op termijn) de aanleg en verharding op het binnenhof	x		Neen
Maatregel 3 - OPVOLGEN VAN DE STABILITEIT				
Actie 3.1	Onderzoeken en opvolgen van de stabiliteit		x	ja (indien niet-destructief)
Maatregel 4 - REGELMATIG NAZICHT EN ONDERHOUD VAN HET EXTERIEUR				
Actie 4.1	Nazicht en regulier onderhoud van de gevels en de directe omgeving		2x/jaar + MOWA om de 4 jaar	Neen
Actie 4.2	Herstellingen aan de gevels en de directe omgeving		Volgens noodzaak	Neen
Actie 4.3	Ontmossen van de gevels en terrassen		Volgens noodzaak	
Actie 4.4	Nazicht en regulier onderhoud van alle daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering		2x/jaar + MOWA om de 4 jaar	n.v.t.
Actie 4.5	Herstellingen aan de daken, dakbedekkingen, goten, regenafvoeren en riolering		Volgens noodzaak	Neen
Actie 4.6	Onderhoud van metalen onderdelen aan het exterieur		Om de 5 à 10 jaar	Neen
Actie 4.7	Nazicht en regulier onderhoud van het buitenschrijnwerk en de glas-in-loodramen		2x/ jaar	n.v.t.
Actie 4.8	Herschilderen en herstellingen aan het buitenschrijnwerk		Om de 5 à 10 jaar	Neen

Actie 4.9	Uitvoeren van alle aanbevolen werkzaamheden voortvloeiend uit het nazicht door deskundigen		Volgens noodzaak	Neen
-----------	--	--	------------------	------

7. Opvolging

De opdrachtgever van het beheersplan, Palmyra Brands NV, zal instaan voor de opvolging van het beheersplan.

Zij heeft echter alleen impact op de onderdelen van de site die haar eigendom zijn, zoals het kasteelpark, het kasteel en het dienstgebouw. Het woonzorgcentrum en de pachthoeve zijn geen eigendom van Palmyra Brands NV.

De opdrachtgever engageert zich om de beheersdoelstellingen te realiseren en het beheersplan te evalueren. Zij houden ook een onderhoudslogboek bij (zie hoofdstuk 7.2.), zoals wettelijk bepaald.

7.1 Werken aan beschermd erfgoed

Net zoals dat vandaag al het geval is, vraagt de opdrachtgever daarover advies en/of toelating bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Te gepasten tijde rapporteert ze ook aan het agentschap over de genomen maatregelen en werkzaamheden. De geldende regelgeving en procedures voor werken aan beschermd erfgoed zijn terug te vinden op de website van het agentschap Onroerend Erfgoed: www.onroenderfgoed.be/ik-wil-werken-uitvoeren-aan-erfgoed.

7.2 Opvolging beheersplan

Sinds 2019 dient een beheersplan zesjaarlijks geëvalueerd te worden. De evaluatie gebeurt op basis van een onderhoudslogboek dat minstens de volgende onderdelen bevat:

- Een toestandrapport van de toestand zes jaar geleden (bijv. een rapport van Monumentenwacht, een goedgekeurd beheersplan, ...).
- Een recent toestandrapport van de huidige toestand (bijv. een rapport van Monumentenwacht).
- Een overzicht van alle werken die de voorbije zes jaar zijn uitgevoerd. Dit omvat zowel eenmalige werken, preventieve ingrepen en onderhoudswerkzaamheden.

Er wordt aanbevolen om de tabel van werkzaamheden (hoofdstuk 6) als basis te gebruiken. Er kan per actie worden aangeduid wanneer deze werd uitgevoerd + een korte samenvatting van de ingreep + de uitvoerder + de factuur (indien van toepassing) + foto's van de werken voor en na.

Meer informatie over het onderhoudslogboek is terug te vinden op de website van het agentschap Onroerend Erfgoed: <https://www.onroenderfgoed.be/het-onderhoudslogboek>.

8. Bijlagen

Bijlagen	Niet van toepassing (dus niet bijgevoegd)	Bijgevoegd
Perimeter van het gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt		8.1
Lijst van geplande werken		Zie hoofdstuk 6.
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating		8.2
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	x	
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	x	
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed die in aanmerking komen voor een premie met aanduiding op kaart	x	
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	Zie hoofdstuk 5 en 6	
Lijst van cultuuroederen	x	
Lijst van handelingen waarvoor CBS niet kan oordelen dat ze van die aard zijn om wezenlijke eigenschappen van een DG/SG te verstoren	x	
Extra bijlagen:		8.3
- Nomenclatuur van de bouwdelen	x	
- Bibliografie		8.3.1
- Kerkenbeleidsplan	x	
- Architecturale plannen		8.3.2
- Inspectierapporten Monumentenwacht vzw		8.3.3
- Energie-audit		8.3.4
- Ontwerpplannen landschapsarchitect		8.3.5